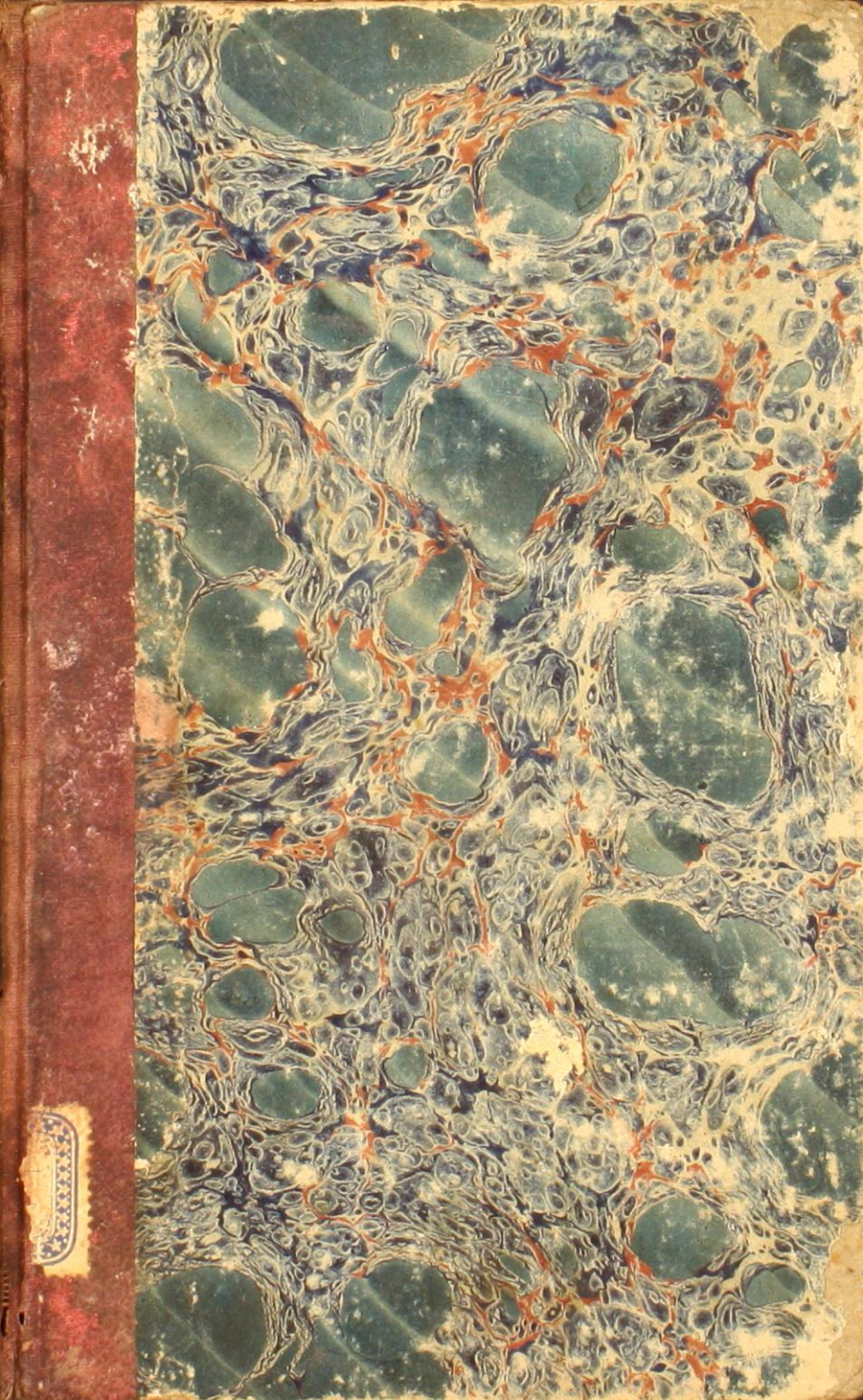

A. A. 5/45
T. 2

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑ

ΗΤΟΙ

Δοκίμιον ἱστορικῆς περιγραφῆς τῆς Ἀρχαίας Καππαδοκίας, καὶ ἰδίως τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου.

Δωρεά Στ. Σαμουηλίδου 1945

ὑπὸ

Ν. Σ. ΡΙΖΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΣΙΝΑΣΟΥ

ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

Α. Α. 6/47

Τ. Ζ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ *Η ΑΝΑΤΟΛΗ*

ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΥ ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ.

1856

ISIS ΑΝΟΙΚΤΟ

ΤΗι ΦΙΛΟΜΟΥΣΩι

ΚΑΙ ΦΙΑΤΑΤΗι ΜΟΙ

ΠΑΤΡΙΔΙ *ΣΥΝΑΣΩι*

ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ

τὴν βίβλον ταύτην

Ἀνατίθημι.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ἡ χερσόνησος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καί τοι οὐ μόνον καθ' ἑαυτὴν ἀλλὰ καὶ ἱστορικῶς πλείστου λόγου ἀξία, καί τοι ἀφθονοῦσα, μέχρι τὴν σήμερον, ἀπὸ ἐρείπια ἀρχαίας μεγαλοπρεπείας, καί τοι εὐπρόσιτος κατὰ μέγα μέρος διὰ τὰς πέριξ αὐτῆς θαλάσσας, τὸν Εὔξεινον πρὸς βορρᾶν, τὸ Αἰγαῖον πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν Μεσόγειον πρὸς νότον, ὀλίγον ὅμως καὶ ἀτελῶς γνωρίζεται· ἡ ἱστορία αὐτῆς, συνδεδεμένη μὲ τὴν τῆς Ἑλλάδος, οὐδόλως ἀμοιροῖ τῶν εἰς ταύτην περιέργων φαινομένων· καί τοι δὲ κατ' ἀρχὰς τὰ παράλια αὐτῆς φαίνονται ἐν τῇ ἱστορία σεμνυνόμενα, διότι πρῶτα ταῦτα, πρὶν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀποβῇ κατακτητικόν, ἦσαν τὸ ὁρμητήριον τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, καὶ τὰ μόνα ὑποκύψαντα εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, οὖχ' ἧττον ὅμως φαίνεται ὅτι, ἡ ἐπιῤῥοὴ αὕτη εἰσέδυσεν καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χερσονήσου ταύτης, πλέον κεκαλλιεργημένη, πλέον ἀκαταμάχητος, ὡς οὖσα ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς, καὶ φέρουσα ὑποστήριγμα τὰ ὅπλα τῆς κατακτήσεως εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἦτο συνηνωμένον καὶ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας ἐδίωκε τὴν βαρβαρότητα, τὴν γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Περσῶν· ἡ ἐποχὴ αὕτη, ἡ ἐ-

πενεργήσασα τοσοῦτον εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν βαρβάρων ἐθνῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶναι ἡ Μακεδονικὴ, ἥτις δύναται εὐλόγως νὰ διακριθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς, (α) διότι τὸ Μακεδονικὸν ἔθνος ἐξεπλήρωσεν ἐν τῇ Γενικῇ Ἱστορίᾳ ἐντολὴν ἄλλην παρὰ τὸ Ἑλληνικόν· οἱ Ἕλληνες ἐθεμελίωσαν καὶ οὐσιωδῶς προήγαγον τὸν τοσοῦτον διακρινόμενον τοῦ Ἀνατολικοῦ δυτικὸν πολιτισμὸν, οἱ δὲ Μακεδόνες ἀνέλαβον τὸ ἔργον τοῦ νὰ διαδώσωσι εἰς τὴν Ἀσίαν τοὺς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συλλεγέντας καρποὺς τοῦ νέου τούτου πολιτισμοῦ, συνδέοντες καὶ αὐτὰς τὰς ἀνατολικωτάτας ἐσχατιὰς μετὰ τῆς ἀείποτε νεωτεριζούσης δύσεως.

Μάλιστα δὲ περίεργος καὶ ἀξιομνημόνευτος εἶναι, ἡ κατὰ τὰ μεθόρια τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μακεδονικῆς ἐποχῆς σύγχρονος ἐμφάνισις τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ στενὴ τούτων τῶν ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσις· εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον εὐκλεῶς διήνυσε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἐγείρεται ὁ κολοσσιαῖος τοῦ Ἀριστοτέλους νοῦς, ὅστις περιλαβὼν ἅπαντα τὰ πορίσματα ὅσα παρήγαγεν ὁ προηγούμενος ἐλεύθερος τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν βίος, εἴς τε τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἄλλην ὅλην ἐπιστήμην, καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἀναθεωρήσας αὖθις καὶ ἀποθησαυρίσας ἅπαντας τοὺς ἄθλους, ὅσους ἐξεπόνησεν ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, παραδίδει τὴν πνευματικὴν ταύτην περιουσίαν εἰς τὸν βασιλικὸν αὐτοῦ ὁμι-

(α) Ἴδε Ἱστορ. Π. Π. Ῥηγ. σελ. 193.

λητὴν Ἀλέξανδρον, τὸν κληθέντα νὰ ἀνοίξῃ στάδιον εὐρύτερον εἰς τὸν ὅλον Ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

Θέαμα μέγα καὶ Ἐνιαῖον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ!

Ὁ πρόωρος τοῦ Ἀλεξάνδρου θάνατος ἐματαίωσε κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ βουλεύματος τούτου· ἀλλ' ὅμως ὅσα διέπραξεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἐν τῷ βραχεῖ τοῦ βίου διαστήματι, παρέμειναν, ἐντεῦθεν δὲ ἀνεπτύχθη νέα πολιτισμοῦ φάσις, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς ταύτης· διότι, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Συρίαν καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἀπὸ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου προέκυψαν κράτη, ὑπὸ Ἕλληνας Κυριάρχας, παρήχθη, ὡς ἐκ τῆς ἀναμίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀνατολικοῦ βίου, καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν γνώσεων, νέα τις πραγμάτων κατάστασις, διάφορος μὲν κατὰ τὰς διαφόρους χώρας, ἀποτελοῦσα δὲ, ὡς προείρηται, τὸ κέντρον περὶ τὸ ὁποῖον περιστρέφεται ἡ κατὰ τοὺς προσεχεστέρους χρόνους ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Ἀλέξανδρος μετέθεσε τρόπον τινα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν εἰς τὴν Ἀσίαν· μικρὸν δὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐθεραπεύθησαν τοσοῦτον ὑπὸ τῶν Κυριαρχῶν ἐκείνων εἰς τὰ κράτη αὐτῶν, ὥστε ἔκτοτε τὸ πνεῦμα καὶ ἡ κυριωτέρα δύναμις τῶν Ἑλλήνων μετέστησαν εἰς τὴν Ἀσίαν· ἐντεῦθεν τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου ὠφελήθη ἐκ τῶν κατακτήσεων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡ δὲ Ἑλλὰς καὶ Μακεδονία ἐξεναντίας ἐζημιώθησαν· ἡ ὑπὸ τῆς τρυφῆς κατερρυπωμένα

Ἀνατολὴ ἐδέχθη Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ Ἑλληνικὴν ἰσχὺν, οἱ δὲ Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες προσέλαβον οὐδὲν ἄλλο, ἢ πλοῦτον καὶ ἀκολασίαν· ἐὰν τὸ βούλευμα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξεπληροῦτο καθ' ὁλοκληρίαν, ἡ Εὐρώπη ἔμελλεν ἀναγκαίως νὰ πάθῃ μείζονα ἔτι βλάβην· ἡ Ἀνατολὴ ἤθελεν ἀποκτήσει τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἀγαθὰ τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωματικῆς ῥώμης, ἡ δὲ Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία ἐξ ἐναντίας, χρυσίον μόνον καὶ ἡδυπάθειαν· ἀλλὰ καθὼς ἀπέβησαν τὰ πράγματα, ἡ Ἀνατολὴ ὠφελήθη οὐ μόνον ἠθικῶς, ἀλλὰ ὑλικῶς· διότι ἡ τῶν Ἑλλήνων βιομηχανία καὶ τέχνη, τὴν ὁποίαν παρέλαβον οἱ Ἀσιανοὶ τοσοῦτον πλοῦτον ἐπεσώρευσεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὥστε, ὅτε ὁ Ῥωμαϊκὸς χείμαῤῥος παρέσυρε τὰ ἴχνη τοῦ Μακεδονικοῦ, ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀπετέλει μίαν τῶν καλλίστων διαιρέσεων τῆς ἀχανοῦς ἐκείνης Αὐτοκρατορίας· ἐπὶ τῶν Καισάρων περιεῖχε πεντακοσίας πολυαρίθμους πόλεις, πεπλουτισμένας δι' ὅλων τῶν χαρισμάτων τῆς φύσεως, καὶ εὐτρεπισμένας καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν τῆς τέχνης (α).

(α) Ἕνδεκα πόλεις συνηγωνίσθησαν ποτὲ ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ νὰ ἀφιερώσωσι ναὸν εἰς τὸν Τιβέριον, καὶ ἡ Γερουσία ἐξέταζε τὰ δικαιώματα ἑκάστης ἀποκηρύττουσα τὰς ἀνικάνους εἰς τοιοῦτον βάρος· μία δὲ ἐκ τῶν πόλεων τούτων, αἵτινες ἐκηρύχθησαν ὡς ἀνίκανοι, ἦτο καὶ ἡ Λαοδίκεια, ἥτις εἰσέπραττεν ἱκανώτατον εἰσόδημα ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων της, περιφήμων διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ μαλλίου των, καὶ εἶχε λάβει, πρὸ τοῦ συναγωνισμοῦ, κληροδότημα ἐκ 400,000 λιτρῶν στερλινῶν κατὰ τὴν διαθήκην γενναίου τινος πολίτου· ἂν λοιπὸν αὕτη

Περὶ τῆς Μεγαλοπρεπείας καὶ πολιτισμοῦ τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας ὁ ἐσχάτως περιηγηθεὶς τὴν χερσόνησον ταύτην μεγαλεπήβολος Ῥῶσσος περιηγητὴς Tchihatcheff λέγει τὰ ἑξῆς ἐν τῇ Γαλλιστὶ ἐκδοθείσῃ περιηγήσει του.

« Μεταξὺ τῶν συγκροτουσῶν τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος μεγαλοπρεπῶν ἐπαρχιῶν, οὐδεμία περιέχει τοιαῦτα περισπούδαστα καὶ προσοχῆς ἄξια στοιχεῖα ὡς ἡ ἐλάσσων Ἀσία, διότι, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμέν τι περὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς σπουδαιότητος, προελθούσης ἐκ τῆς ἀπαραμίλλου αὐτῆς θέσεως, καὶ ἥτις τότε θέλει δεόντως ἐκτιμηθῆ, ὅταν ἐντελῶς διερευνηθῇ καὶ ἐξετασθῇ ἐπιστημονικῶς, ἡ χώρα αὕτη ἀντιπαρίσταται οὐχὶ μόνον εἰς πάντα κλάδον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς· τοῦτο δὲ, καὶ ἡ γοητεία ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς φαντασίας, ἐξηγοῦσι κατὰ μέγα μέρος διατὶ ἡ χώρα αὕτη, διατελέσασα ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἀντικείμενον σπουδαίων περιηγήσεων, μένει ἔτι ἐν πολλοῖς πραγματικῶς ἄγνωστος γῇ . . . . τὸ θέατρον ἐπισημοτάτου δόξης καὶ πολιτελείας καὶ δυστυχημάτων καταθλιπτικῶν, ἡ κοιτὶς καὶ ὁ τάφος ἀμοιβαδὸν ἐθνῶν, ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ὁ τόπος οὗτος μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδός του, ἔχει παρελθὸν τόσον μέγα, ὥστε ἤθελε τις πρὸς στιγμὴν ὑποθέσει ὅτι οὐδὲν ἄλλο πλέον καταλείπεται διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. »

μὲ τοσοῦτον πλοῦτον ἐκηρύχθη ὡς ἀνίκανος νὰ ἀνθέξῃ εἰς τοιαῦτα ὑπέρογγα ἔξοδα, πόσος ἄρά γε ἦτο ὁ πλοῦτος τῶν πόλεων ἐκείνων, αἵτινες ἐφάνησαν προτιμότερα ἔχουσαι δικαιώματα.

ISMANOGLIO

Ἀγγλικὴ δέ τις βιβλιοκριτικὴ ἐφημερὶς λέγει τὰ ἑξῆς:

« Οὐδεὶς τῆς Οἰκουμένης τόπος εἶναι τόσον πλήρης ἱστορικῶν συνδυασμῶν, ὅσον ἡ Ἐλάσσων Ἀσία καὶ οὐδενὸς ἡ φυσικὴ Γεωγραφία ἦτο τόσον ὀλίγον γνωστή, μέχρις αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅσον ταύτης· αἱ πληροφορίαι τῶν ἀλλήλοις διαδεχομένων περιηγητῶν περὶ τῆς χώρας ταύτης, αὐξάνουσιν ἑκάστοτε τὴν περιέργειαν ἡμῶν καὶ διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν ἐπιθυμίαν νέαν τοῦ νὰ γνωρίσωμεν βέλτιον τὰ περὶ τῆς φυσικῆς καταστάσεως αὐτῆς, καὶ σὺν τούτοις, τὰ περὶ τῶν πολιτίμων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, τῶν ἀπαντωμένων ἔτι πανταχοῦ τῶν ἄλλοτε πολυανθρώπων αὐτῆς χωρῶν. » Ἡ ἀρχαία αὐτῆς Μεγαλοπρέπεια, τέχνη καὶ ὁ πλοῦτος φαίνεται καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν ἐρειπίων της, τὰ ὁποῖα βλέπων ὁ κάτοικος τῆς Χερσονήσου ταύτης ὁμογενὴς, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀφήσῃ στεναγμὸν, ἐξερχόμενον ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας, ἥτις αἰσθάνεται μὲν τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον τῶν προγόνων της, ἐπαναπαύεται ὅμως ἐπὶ τῆς ἀγνοίας ἀποδίδων εἰς αὐτὰ μαγικήν τινα δύναμιν καὶ ἀπεκδεχόμενος τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας του ἐκ τῶν εὐτυχησάντων νὰ μάθωσιν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· ἐκ τῆς ἀπορίας ταύτης μέχρι τινὸς κατεχόμενος κἀγὼ ἔσπευσα νὰ συμβουλευθῶ τὴν ἱστορίαν, τὴν διδάσκαλον ταύτην τῆς ἀνθρωπότητος, περὶ τῆς Καππαδοκίας, μεγάλης ἐπαρχίας τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας, καὶ νὰ ἀνασκάψω τοὺς τάφους τῶν πατέρων μου· καί τοι βεβαίως δὲν ἤλπιζον νὰ ἀνακαλύψω κειμήλια, οὐδὲ ἀλύσεις ὅμως εὗρον πανταχοῦ συσσωρευμένας· προχωρῶν δὲ εἰς τὰς ἐρεύνας μου, καὶ

ἔτι μᾶλλον ἐνθαῤῥυνόμενος, εἶδον ὅτι πατριωτικὸν μοὶ ἐπεβάλλετο χρέος νὰ διασκεδάσω, ὅσον μοὶ ἐπέτρεπον αἱ νηπιάζουσαι δυνάμεις μου, τὰς σφαλερὰς ἰδέας καὶ δοξασίας τῶν μὴ εἰδότων· ἐκ τούτου λοιπὸν ὁρμηθεὶς, ἐτόλμησα νὰ ἐκδώσω εἰς φῶς τὸ μικρόν μου πόνημα, τὸ ὁποῖον περιέχει, ἂν καὶ ἀτέχνως, τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Καππαδοκίας μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀσμάνων τούρκων, καὶ ταύτην ἐν περιλήψει, ὡς καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν σημερινῶν πόλεων καὶ χωρίων τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου μετὰ τῶν ἐρειπίων τῶν εὑρισκομένων εἰς αὐτάς· ἐπειδὴ δὲ τὸ Ἰκόνιον ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἦτο καθέδρα βασιλείου ἔθνους τινὸς τουρκικοῦ, ἐξέθεσα ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν περιπετειῶν, εἰς ἃς ὑπέπεσε ἡ ἀρχαία αὕτη ἐπίσημος πόλις, ἐλπίζων πάντοτε ὅτι, καὶ μικρὸν ἂν προσθέσω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν, θέλω κινήσει τὸν κάλαμον ἄλλων πολὺ ἐμοῦ κρειττόνων εἰς συγγραφὰς τοιαύτας ἁπάσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐντελεστέρας, ἃς μετὰ ταῦτα ἀνὴρ ἁπάντων ἄλλων φέρτερος θέλει συμπήξει καὶ ἀποτελέσει σύγγραμμα, οἷον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιολογίᾳ εἰσέτι δὲν ἔχομεν.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀρχαίων πηγῶν, ἐξ ὧν ἠρανίσθην, ἐν αὐτῇ τῇ ἀφηγήσει τῆς ἱστορίας θέλω ἐκθέσει· ἐκ τῶν νεωτέρων δὲ παρ' οὐδενὸς ἠρανίσθην, ἐκτὸς τοῦ ποιήματος τοῦ ἀοιδήμου Κυρίλλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ὁ ἀνὴρ οὗτος Μητροπολίτης ὢν Ἰκονίου περιηγήθη πλεῖστα μέρη τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου, καταφρονήσας τὰς τότε δεινὰς περιστάσεις, καὶ ἐξέδωκε τὸ μικρὸν αὐτοῦ πόνημα· ἐκ τοῦ ποιήματος λοι-

πὸν τούτου ἠρανίσθην τινὰ, περιηγηθεὶς καὶ ὁ ἴδιος, ὅσον μοὶ ἐπετράπη, τὰ μέρη ταῦτα, καὶ μάλιστα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ, ἐπιγράμματα καὶ ἐρείπια· περιγράφων δὲ τὰ χωρία καὶ πόλεις ἐξέθεσα καὶ ὀλίγα περὶ τῆς διανοητικῆς τῶν ὁμογενῶν κατοίκων καταστάσεως, ἐλπίζων ὅτι θέλω κεντήσει τὴν φιλοτιμίαν των εἰς τὸ νὰ προβῶσιν ἐπὶ τὰ κρείττω· τοιοῦτον τὸ ἐμὸν πόνημα· εὔχομαι δὲ εἰς ἄλλους πολὺ ἐμοῦ κρείττονας καὶ περισσότερον εἰδότας τὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἐπαρχίας κάλλιον ἐμοῦ νὰ γράψωσιν.

Ν. Σ. Ῥίζου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

α). Καππάδοξ καὶ Καππαδοκία. — ὅρια τῆς Καππαδοκίας — Ἡρόδοτος — Στράβων.

Τὰ ὀνόματα Καππάδοξ καὶ Καππαδοκία εἰσὶ πάντως Ἀσιατικὰ· καὶ πιθανῶς Συριακὰ, ἢ εἰς τὰς Ἀραμαϊκὰς ἀνήκοντα γλώσσας· οἱ ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Ξέρξου Σύριοι, ὡς οἱ Παφλαγόνες ὡπλισμένοι, ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Περσῶν καθ' Ἡρόδοτον (Ζ. 72.) Καππαδόκαι· κατὰ τὸν σοφὸν Εὐστάθιον Θεσσαλονίκης, ὠνομάσθη οὕτως ὑπὸ Καππάδοκος υἱοῦ τοῦ Νινύου βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας· ὁ δὲ Νινύας καθ' Ἡρόδοτον καὶ Διόδωρον, υἱὸς ἦν τοῦ Νίνου καὶ τῆς Σεμιράμιδος (2,080 π. χ.) ὅτε δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους αἱ μάχιμοι Ἀμαζόνες, αἱ πρὸς τῷ θερμώδοντι κατοικοῦσαι ποταμῷ, εἰσβάλοντι εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, μετὰ τῆς βασιλίσσης αὐτῶν Εὐρυπύλης, ἐξέτεινον τὰς κατακτήσεις των μέχρι τῆς Νινευΐ, οἱ Καππαδόκαι μετ' αὐτὰς ὥρμησαν ὑπὸ τὸν Καππάδοκα εἰς τὰ μεθόρια τῆς Ἀσσυρίας, καὶ ἔκτοτε ἀποβαλόντες τὸ ὄνομα « Ἀσσύριοι » πιθανῶς ἔλαβον τὸ ὄνομα τῶν Καππαδόκων· κατὰ δὲ τὸν σοφὸν Φιλοστόργιον οἱ Καπ-

παδόκαι ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐκκινήσαντες ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Ἀσσυρίας τῶν περιβρεχομένων κυρίως ὑπὸ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου μετὰ τοῦ Μαζὸχ ἔκτου υἱοῦ τοῦ Ἰάφεθ, υἱοῦ τοῦ Νῶε, ἀπώκησαν εἰς τὴν Καππαδοκίαν ὀνομάσαντες αὐτὴν ὁμωνύμως τῆς παλαιᾶς πατρίδος των· ὁ σοφὸς Γερμανὸς Γεωγράφος Νιτισίχος λέγει « καθὼς Ἰνδία ὠνομάσθη οὕτω ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, οὕτω καὶ ἡ Καππαδοκία ἀπὸ ποταμοῦ Καππάδοκος, λαμβάνοντος τὰς ἀρχάς του ἀπὸ τῶν μεθορίων τῆς Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας, καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Ἅλυν. » ὅπερ φαίνεται ἧττον πιθανὸν, καθότι καὶ ὁ ποταμὸς ὡς καὶ ἡ ἐπαρχία ἔλαβον τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ Καππάδοκος υἱοῦ τοῦ Νινύου. Οἱ Καππαδόκαι μετὰ τὴν ἐξ Ἀσσυρίας μετανάστευσίν των, (μέχρι τοῦ 530 π. χ.) ὑπέκειντο τοῖς Ἀσσυρίοις, εἶτα τοῖς Μήδοις, εἶτα δὲ τοῖς Πέρσαις, ἀρξαμένοις καὶ τῶν Μήδων αὐτῶν· τὸ μεταξὺ Λυδῶν καὶ Μήδων ὅριον ἦν ὁ ποταμὸς Ἅλυς, ὅστις κατὰ τὸ πρὸς βορρᾶν ῥέον αὐτοῦ μέρος ἐχώριζε τοὺς Συρίους Καππαδόκας πρὸς Ἀνατολὰς καὶ τοὺς Παφλαγόνας πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ· ἐκ τῆς παρ᾽ Ἡροδότῳ συγκεχυμένης περιγραφῆς τοῦ Ἅλυος ἐξάγεται ὅτι οἱ Καππαδόκαι ἦσαν ἀμέσως πρὸς ἀνατολὰς τοῦ κατὰ βορρᾶν ῥέοντος μέρους αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐξετείνοντο ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου· ἐν ἄλλῳ τοῦ Ἡροδότου χωρίῳ μνημονεύονται οἱ Καππαδόκαι ὡς γείτονες τῶν Φρυγῶν πρὸς δυσμὰς καὶ τῶν Κιλίκων κατὰ νότον, ἐκτεινομένων μέχρι θαλάσσης, ἔνθα ὑπάρχει ἡ Κύπρος, τουτέστι μέχρι τῆς Μεσογείου· ὁ αὐτὸς ἱστοριογράφος (Ε. 52), περιγράφων τὴν ἀπὸ Σάρδεις εἰς Σοῦσα ἄγουσαν ὁδὸν, λέγει τὸν Ἅλυν ὅριον μεταξὺ Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας· ἄλλοθι δὲ ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ (Β. 104). τίθησι τοὺς Συρίους περὶ τὸν

Θερμόδοντα καὶ τὸν Παρθένιον ποταμὸν, εἰ καὶ ἀμφιβάλλεται εὐλόγως ὑπό τινων τὸ περὶ Παρθενίου λεγόμενον ἀκριβῶς τοῦ χωρίου ἐξεταζομένου· (α) ὅπως δὲ ὁ Ἡρόδοτος ὁρίζει τῶν Καππαδοκῶν τὴν χώραν οὐδὲν πλέον τῶν εἰρημένων ἐξάγεται ἐξ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῆς· τὰ ὅρια αὐτῆς εἰσὶν οὕτω πολὺ μικρότερα προφανῶς, ἢ τὰ τῆς μετὰ ταῦτα Καππαδοκίας, τὰ δὲ τῆς Κιλικίας ἦσαν πολὺ εὐρύτερα, διότι ἡ τοῦ Ἡροδότου Κιλικία ἐξετείνετο πρὸς βορρᾶν τοῦ Ταύρου καὶ ἀνατολὰς τοῦ Εὐφράτου, ὅθεν οἱ Σύριοι, ἐν τῷ τρίτῳ τοῦ Δαρείου νομῷ περιλαμβανόμενοι (Ἡροδ. Γ. 90), μετὰ τῶν Παφλαγόνων καὶ τῶν Μαριανδινῶν, ἦσαν Καππαδόκαι· τὸ τῶν Σύρων, ὄνομα φαίνεται ἔκπαλαι ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας μέχρι τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου, κἀκεῖθεν μέχρι τοῦ Εὐξείνου (Στραβ. σελ. 737)· ὁ Στράβων λέγει ὅτι καὶ ἐν τῷ κατ᾽ αὐτὸν χρόνῳ ἀμφότεροι οἱ Καππάδοκες, οἵτε πρὸς τῷ Ταύρῳ καὶ οἱ πρὸς τῷ Πόντῳ οἰκοῦντες, ὠνομάζοντο Λευκόσυροι, ὡς εἰ ὑπῆρχον μέλανες τινὲς Σύριοι, ἢ κεκαυμένοι τὴν χρόαν οἱ κατοικοῦντες κατ᾽ ἀνατολὰς τοῦ Ἀμανοῦ, τοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν Στράβωνα, ἀποσπάσματος ὄντος τοῦ Ταύρου (σελ. 542)· Τὰ ὀνόματα Συρία καὶ Ἀσσυρία ταυτόσημα παρ᾽ ἕλλησι πολλάκις ὄντα, ἐδήλουν τὴν κατὰ μῆκος τοῦ Πόντου καὶ ἀνατολικῶς τοῦ Ἅλυος τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γνωσθεῖσαν χώραν, καὶ μὴ ὑπ᾽ αὐτῶν ἐξῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο λησμονηθεῖσαν (Ἀπολλ. Ἀργον. β. 948, 964 Διονυσ. Περικλ. 772 καὶ Εὐσταθ. αὐτόθι). ἐπὶ τῆς μεγάλης τῶν Περσῶν μοναρχίας ἡ τῶν Καππαδόκων χώρα, κατὰ

(α) Ἴδε ἐφημ. Μαθητ. ἔτος β΄. σελ. 238.

τὴν εὐρυτάτην αὐτῆς σημασίαν, διήρητο εἰς δύω Σατραπίας. Καταλαβόντες δὲ αὐτὰς οἱ Μακεδόνες, περιεῖδον ἀμφοτέρας εἰς βασίλεια συσταθείσας, ἑκόντες τε ἄκοντες, ὀνομάσαντες τὸ μὲν ἰδίως Καππαδοκίαν, συγκροτούμενον ἐκ τῆς πρὸς τῷ Ταύρῳ ὁμωνύμου χώρας, τὸν δὲ Πόντον ἢ Καππαδοκίαν πρὸς τῷ Πόντῳ (Στραβ. 534)· ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀναβ. Α. 2 20.), ἐφ' οὗ ὑπῆρχον πάντως αἱ δύω Σατραπίαι, φαίνεται ἡ Καππαδοκία ἔχουσα πρὸς δυσμὰς τὴν Λυκαονίαν· ἀλλ' ἡ Λυκαονία καὶ Καππαδοκία διετέλουν ὑφ' ἕνα Σατράπην, καὶ ὁ Ξενοφῶν μιᾶς μόνον Σατραπίας μνημονεύει, Καππαδοκίας καλουμένης, ἂν ἡ εἰς τὸ τέλος τοῦ Ζ'. βιβλίου καταγραφὴ ὑπάρχει γνησία. (Ἀναβ. Ζ'. 25).

Ἡ Καππαδοκία, ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῆς ἐκτάσει, συνίστατο ἐκ διαφόρων τόπων καὶ λαῶν· οἱ τὴν αὐτὴν δὲ ἢ σχεδὸν τὴν αὐτὴν, ὁμιλοῦντες γλῶσσαν, καὶ ὁ αὐτὸς, ὡς πιστεύομεν, λαὸς ὄντες, οἱ Σύριοι ὡρίζοντο πρὸς μεσημβρίαν ὑπὸ τοῦ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ Ταύρου, τοῦ χωρίζοντος τὸ ὀροπέδιον τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ τῆς παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας αὐτῆς· πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Κολχίδος καὶ τῶν ἐνταῦθα μεσολαβουσῶν φυλῶν, διαφόρους λαλουσῶν γλώσσας, καὶ πλείστων οὐσῶν κατὰ τὴν μεσημβρινῶς τοῦ Εὐξείνου ὀρεινὴν χώραν· πρὸς βορρᾶν ὡρίζοντο ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῶν προχοῶν τοῦ Ἅλυος, καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῶν Παφλαγόνων καὶ τῶν κατοικούντων τὴν Φρυγίαν, μέχρι τῶν μεθορίων τῆς Λυκαονίας Γαλατῶν, καὶ τῶν οἰκούντων τὴν τραχεῖαν Κιλικίαν Κιλίκων (Στραβ. 533)· τὰ κατὰ Στράβωνα ὅρια ταῦτα τοῦ τῶν Καππαδόκων ἔθνους συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ὑπὸ Ἡροδότου ἀσαφῶς πῶς καὶ ἀορίστως εἰρημένα, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέροντα τούτων,

ὅτι ὁ Στράβων παρεισάγει τὸ ὄνομα τῶν Γαλατῶν, τυχοδιώκτου λαοῦ, ἀπὸ Γαλατίας εἰς Ἀσίαν τὴν Μικρὰν μετὰ τοὺς καθ' Ἡρόδοτον χρόνους ἐλθόντος καὶ ἐν αὐτῇ κατασταθέντος· οἱ παλαιοὶ ἐν τοσούτῳ διέκρινον τοὺς Κατάονας τῶν Καππαδόκων ὡς διάφορον γένος, εἰ καὶ ὁμόγλωσσον αὐτοῖς· καὶ ἀπαριθμοῦντες τὰ ἔθνη ἐτίθεσαν τὴν Καταονίαν μετὰ τὴν Καππαδοκίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρχοντο εἰς τὸν Εὐφράτην, καὶ τὰ πρὸς ἕω αὐτοῦ ἔθνη· ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν Μελιτινὴν κειμένην μεταξὺ Καταονίας καὶ Εὐφράτου, καὶ τῇ Κομμαγηνῇ ὁμοροῦσαν κατέλεγον ὑπὸ τὴν Καταονίαν· Ἀριαράθης ὁ πρῶτος προσαγορευθεὶς Καππαδόκων βασιλεὺς, προσέλαβε τῇ Καππαδοκίᾳ τὴν Καταονίαν· (τὸ περὶ τούτου χωρίον τοῦ Στράβωνος, 534, εἰ καὶ σκοτεινὸν ἐν μέρει, οὐδόλως ἐπηρεάζει τὴν γενικὴν ἔννοιαν Ζ'. ἐφημ. Μαθ. ἔτος β'. σελ. 256).

—=—

β'.) Πέρσαι — Βασιλεῖς τῆς Καππαδοκίας — Ἀριβαῖος — Ἀριαράθαι — Ἀλέξανδρος ὁ μέγας — Ἀριοβαρζάνης — Ῥωμαῖοι — Μιθριδάτης βασιλεὺς τοῦ Πόντου — Τιγράνης — Τὸ βασίλειον τῆς Καππαδοκίας γίνεται Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία.

Ἡ Καππαδοκία ὅτε ἦτο ὑποτελὴς κατ' ἀρχὰς τοῖς Πέρσαις δὲν παρήγαγε βασιλέα ἀξιομνημόνευτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐκτὸς τοῦ Ἀριβαίου· ὁ βασιλεὺς οὗτος ζῶν ἐπὶ

τοῦ Μεγάλου Κύρου, εἶχε κρυφίως συνδέσει συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀσσυρίων κατ᾽ αὐτοῦ· φωραθεὶς δὲ, μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Κράτους τούτου, ἐφονεύθη μετὰ πολλῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Κύρου· καὶ οὕτω ἡ Καππαδοκία ἐπήγετο ὡς Σατραπία εἰς τὴν Κυριαρχίαν τῶν Περσῶν· ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος (368) ἀπεκατεστάθη ἰδιαίτερον βασίλειον, λαβὸν πρῶτον βασιλέα Ἀριαράθην τὸν Ἀ. μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ὀλοφέρνους, ἕλκοντος τὸ γένος ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν ἑπτὰ ἡγεμόνων ἢ Παρσαγαδῶν, τῶν φονευσάντων τὸν ἅρπαγα Σμέρδιν τῷ 521 π. χ.) ὁ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πρώτου Ἀριαράθου Ὀλοφέρνους υἱὸς Ἀριαράθης ὁ β΄. μαθὼν ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διὰ τῆς Καισαρείας θέλει ὑπάγει κατὰ τῶν Περσῶν ἔφυγεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν Σαβίκταν καταστησάμενος Σατράπην τῆς Καππαδοκίας διευθύνθη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον του διὰ τῆς Κιλικίας (Ἀρριαν. ἀναβ. Ἀλεξ. βιβλ. β΄. §. 4). μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Περδίκκας λαβὼν διὰ κλήρου τὴν Καππαδοκίαν, τὸν μὲν Ἀριαράθην ἐξεθρόνισε καὶ ἐκρέμασε (ἐπειδὴ οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπεκατέστη εἰς τὸν θρόνον του) μεθ᾽ ὅλων τῶν αὐλικῶν καὶ τῆς πολυσυνθέτου θεραπείας του, ἐνεθρόνισε δὲ τὸν ἠγαπημένον του στρατηγὸν Εὐμένην· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐμένου καὶ Περδίκκα, Ἀριαράθης ὁ Γ΄. (α)· ἀπωλέσας τὸν Μακεδόνα στρατηγὸν Ἀμύνταν, ἀνέλαβε τὴν πατρικὴν αὐτοῦ

(α) Ὑπ᾽ ἄλλων λέγεται ὅτι Ἀριαράθης ὁ Ἀ. ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Περδίκκα, Ἀριαράθης δὲ ὁ Β΄. ἀνέλαβε τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ἀπελάσας τοὺς Μακεδόνας. (Ἐφημ. Μαθ. σελ. 259).

κληρονομίαν μὲ βοήθειαν τῶν Ἀρμενίων καὶ ἔκτοτε ἔμεινεν ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας· (320 π. χ. σχεδὸν) τοῦτον ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ υἱός του Ἀριάμνης, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη δεύτερος, διότι ὁ τοῦ πρώτου Ἀριαράθου πατὴρ ὠνομάζετο ὁμοίως Ἀριάμνης, καὶ ἐσατράπευε τῆς Καππαδοκίας· ὁ Ἀριάμνης οὗτος ὁ Β΄. βασιλεύσας ἐφ᾽ ἱκανὰ ἔτη διεκρίθη ἕνεκα τοῦ φιλειρηνικοῦ καὶ συμβιβαστικοῦ πνεύματός του· εἶχε δὲ κλείσει συνθήκην συμμαχίας μετὰ τοῦ Ἀντιόχου Ἀ. τοῦ ἐπιλεγομένου σωτῆρος (284 π. χ.) ὁ τούτου δὲ υἱὸς Ἀριαράθης ὁ Δ΄. συνεβασίλευσε μετὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἐκείνου· συζευχθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα Ἀντιόχου Β΄. τοῦ Θεοῦ βασιλέως τῆς Συρίας, ἐγένετο στενὸς αὐτοῦ σύμμαχος (282)· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἑ. Ἀριαράθης λαβὼν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου Ἀντιόχου ἐσυμμάχησε μετὰ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ καὶ ἐξεστράτευσε μετ᾽ αὐτοῦ κατὰ τῶν Ῥωμαίων· νικηθεὶς δὲ ὁ Ἀντίοχος, ἀπέστειλε τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ πρεσβευτὴν εἰς Ῥώμην, ὅπου ὑπεβλήθη εἰς ὀγκωδεστάτας ἀποζημιώσεις· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ὕστερον προσέφερεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἐπικουρίαν κατὰ τοῦ Περσέως βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἠξιώθη τῆς ὑψηλῆς τιμῆς τοῦ νὰ ὀνομάζεται φίλος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ· (190 π. χ.) ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀριαράθης ς΄. ὁ ἐπιλεγόμενος Φιλοπάτωρ ἀνανέωσε τὰς προϋπαρχούσας πατρικὰς συνθήκας, καὶ συνηνωμένος μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπετέθη κατὰ τοῦ Ἀριστονίκου ἁρπαξιθρόνου τῆς Περγάμου· ἀλλὰ πρὶν ἀποπερατώσῃ τὸν πόλεμον ἀπέθανε ἀφήσας ἑπτὰ υἱοὺς (162 π. χ.) ἕνεκα δὲ τῆς ἀνηλικιότητος τῶν υἱῶν του διεδέχθη τὴν βασιλείαν ἡ Σύζυγος αὐτοῦ Λαοδίκη· τὸ τέρας τοῦτο τῆς φύσεως ἐδολοφόνη-

σεν ἀνιλεῶς τοὺς πέντε υἱοὺς αὐτῆς, ἵνα μὴ διαφιλονεικήσωσι οὗτοι τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου δικαιώματά των, καὶ οὕτως στηριχθῇ αὕτη ἐπ᾽ αὐτοῦ· ἀλλ᾽ ὁ ὄχλος, φιλανθρωπότερος, ἐπαναστατήσας αὐτὴν μὲν ἀπεδίωξεν, ἀπεκατέστησεν δὲ εἰς τὸν θρόνον Ἀριαράθην τὸν Ζ΄. ὅστις ἐσώθη, οἴκτῳ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ἐκ τῶν χειρῶν τῆς θηριωδεστάτης μητρός του· μετ᾽ ὀλίγον ἐδολοφονήθη καὶ ὁ δυστυχὴς οὗτος παρὰ τοῦ Μιθριδάτου βασιλέως τοῦ Πόντου, καὶ συζύγου τῆς Λαοδίκης· ἡ δὲ σύζυγος τοῦ δολοφονηθέντος Ἀριαράθου Ζ΄. παραδοῦσα ἑαυτὴν καὶ τὸν θρόνον Νικομήδει Β΄. βασιλεῖ τῆς Βιθυνίας, ἀπεκατέστησεν εἰς τὸν θρόνον, διὰ τοῦ Μιθριδάτου Ἀριαράθην τὸν Η΄. τὸν ὁποῖον ἐκ μικρᾶς αἰτίας ὁρμώμενος ἐφόνευσεν ὁ θεῖος του Μιθριδάτης (α) (129 π. χ.) ἀντικαταστήσας αὐτὸν διὰ τοῦ ὀκταετοῦς υἱοῦ του· τοῦτον δὲ μὴ παραδεχ-

(α) Ὁ Ἀρριανὸς περὶ τοῦ γένους τῶν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου λέγει τὰ ἑξῆς: . . . Μακεδόνων δέ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς ἀλλήλους στασιασάντων, Ἀντίγονος μὲν ἦρχε Συρίας· Μαθριδάτης δ᾽ αὐτῷ συνῆν, ἀνὴρ γένους βασιλείου Περσικοῦ· καὶ ὁ Ἀντίγονος ἐνύπνιον ἔδοξε πεδίον σπείρειν χρυσίῳ, καὶ τὸ χρυσίον ἐκθερίσαντα τὸν Μιθριδάτην, ἐς τὸν Πόντον οἴχεσθαι· καὶ ὁ μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῷδε συλλαβὼν ἐβούλευσε ἀποκτεῖναι· ὁ δ᾽ ἐξέφυγε σὺν ἱππεῦσιν ἕξ, καὶ φραξάμενός τι χωρίον τῆς Καππαδοκίας, πολλῶν οἱ προσιόντων ἐν τῇδε τῇ Μακεδόνων ἀσχολίᾳ, Καππαδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁμόρων περὶ τὸν αὐτὸν ἐθνῶν κατέσχεν· ἐπίτε μέγα τὴν ἀρχὴν προαγαγών, παισὶ παρέδωκεν· οἱ δ᾽ ἦρχον, ἕτερος μεθ᾽ ἕτερον, ἕως ἐπὶ τὸν ἕκτον ἀπὸ τοῦ πρώτου Μιθριδάτην, ὃς Ῥωμαίοις ἐπολέμησεν. τούτου δὲ τοῦ γένους ὄντες οἱ Καππαδοκίας τε καὶ τοῦ Πόντου βασιλεῖς, ἔσθ᾽ ὅτε μοι δοκοῦσι διελεῖν τὴν ἀρχὴν, καὶ οἱ μὲν τοῦ Πόντου κατασχεῖν, οἱ δὲ Καππαδοκίας (Ἀππ. Μιθριδ. σελ. 93.)

θεὶς ὁ λαὸς, ἐνεθρόνισε τὸν ἀδελφὸν τοῦ φονευθέντος Ἀριαράθου· (91 π. χ.) ἡ ὠμότης τοῦ Μιθριδάτου μὴ ἀνεχομένη καὶ τοῦτον, ἐνεθρόνισε καὶ αὖθις τὸν υἱόν του· ὑπείκων ὅμως εἰς τὰς δεήσεις τῆς Λαοδίκης ἀπεκατέστησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν τρίτον υἱὸν τοῦ Ζ΄. Ἀριαράθου, ὃν ἀποῤῥίψασα ἡ Ῥωμαϊκὴ σύγκλητος συνεχώρησεν τοῖς Καππάδοξι τὸ διοικεῖν ἑαυτοὺς ὅπως ἐβούλοντο (αὐτονομεῖσθαι), οὗτοι δὲ πέμψαντες πρέσβεις εἰς Ῥώμην παρῃτοῦντο τὴν ἐλευθερίαν, « οὐ γὰρ δύνασθαι φέρειν αὐτὴν ἔφασαν » ἐζήτουν δὲ ἵνα ἀποδειχθῇ αὐτοῖς βασιλεὺς· οἱ Ῥωμαῖοι θαυμάσαντες διὰ τοῦτο ἐπέτρεψαν αὐτοῖς ἵνα ἐκλέξωσι κατὰ χειροτονίαν βασιλέα ἐξ αὐτῶν, ὃν ἂν ἐβούλοντο, καὶ εἵλοντο τὸν Ἀριοβαρζάνην, ὅστις ὀνομάζεται ἐν τοῖς ἑαυτοῦ νομίσμασι Φιλορωμαῖος (Στραβ. 540. Ἰουστ. XXXVIII 2)· ὁ νέος οὗτος βασιλεὺς Ἀριοβαρζάνης Α. ἐξεβλήθη τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Μιθριδάτου· διωκόμενος δὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ κατέφυγεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες ἠνάγκασαν, διὰ τοῦ Σύλλα, τὸν Μιθριδάτην νὰ παραχωρήσῃ τὴν Καππαδοκίαν εἰς τὸν νόμιμον αὐτῆς βασιλέα (π. χ. 92)· ὁ Μιθριδάτης παρεχώρησεν μὲν τὴν Καππαδοκίαν, ὑπέκρυπτεν ὅμως τὴν κατὰ τοῦ Ἀριοβαρζάνους ὀργήν του καιροφυλακτῶν πάντοτε· ἰδὼν λοιπὸν μετ᾽ ὀλίγον τοὺς Ῥωμαίους περιπλακέντας εἰς τὸν συμμαχικὸν πόλεμον, συμμαχεῖ μετὰ Τιγράνους Β΄. τοῦ βασιλέως μὲν τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας, ἐπὶ θυγατρὶ δὲ γαμβροῦ αὐτοῦ, κατατροπόνει τοὺς κατ᾽ αὐτοῦ πεμφθέντας Ῥωμαίους στρατηγοὺς καὶ κυριεύει ἐντὸς ὀλίγου (89 π. χ.) τὴν Καππαδοκίαν· τοῦτο ἠρέθισεν τὴν ὀργὴν τῶν Ῥωμαίων· διήγειρον ὅθεν

νέον πόλεμον κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, ἀπαιτοῦντες παρ' αὐτοῦ τὴν παραχώρησιν τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς ἰδίους της ἡγεμόνας· ὁ Μιθριδάτης, μολονότι κατ' ἀρχὰς ἀπεδείχθη νικητής, ἠναγκάσθη ὅμως ἐπὶ τέλους νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων λεγόμενα· παρεχώρησε λοιπὸν τὴν Καππαδοκίαν εἰς τὸν Ἀριοβαρζάνην, ἀλλ' ἅμα, μετά τινας ἐνιαυτούς, εἶδε τοὺς Ρωμαίους περιπεπλεγμένους εἰς μάχας, ἐπανέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ βουλευμάτων συμμαχήσας καὶ αὖθις μετὰ Τιγράνους βασιλέως τῆς Ἀρμενίας· ὁ Τιγράνης, καθὸ σύμμαχος τοῦ ἐχθροῦ τῆς Καππαδοκίας, εἰσέβαλεν εἰς αὐτὴν (76 π. χ.) μὲ πολλὰ στίφη Ἀρμενίων καὶ ἐδήωσε ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν, αἰχμαλωτίσας πολλοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἐξ ὧν κατῴκησε τὰ Τιγρανόκερτα, πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν οὗτος εἰς τὴν Μεσοποταμίαν· (α) οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ αὖθις, ἀνεδείχθησαν προστάται τῶν Καππαδόκων, διότι, πολεμήσαντες τὸν Μιθριδάτην καὶ Τιγράνην, κατετρόπωσαν αὐτοὺς, καὶ παρέδωκαν τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Ἀριοβαρζάνην· ὁ Ἀριοβαρζάνης γενόμενος κύριος τοῦ βασιλείου του παρέδωκε τὸν θρόνον τελευταῖον τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀριοβαρζάνῃ Β΄. τῷ (63 π. χ.) τούτου δὲ βασιλεύοντος ὁ Κικέρων ἦν Ἀνθύπατος τῆς Κιλικίας (π. χ.

(α) . . . . Τιγράνη τὸν γαμβρὸν Μιθριδάτης ἔπεισεν, εἰς Καππαδοκίαν ἐμβαλεῖν, ὥσπερ ἀφ' ἑαυτοῦ· καὶ τὸ μὲν σόφισμα οὐκ ἔλαθε Ῥωμαίους· ὁ δ' Ἀρμένιος, Καππαδοκίαν σαγηνεύσας, ἐς τριάκοντα μυριάδας ἀνθρώπων ἀνασπάστους ἐς Ἀρμενίαν ἐποίησε, καὶ συνῴκιζεν αὐτοὺς μεθ' ἑτέρων ἔς τι χωρίον, ἔνθα πρῶτον Ἀρμενίας τὸ διάδημα αὐτὸς περιεθήκατο, καὶ Τιγρανόκερτα ἀφ' ἑαυτοῦ προσεῖδε, Ἀππ. Μιθριδ. σελ. 40).

61)· καὶ ὑπεστήριζεν αὐτὸν, ἄλλοι δὲ εἰσὶ γνώμης ὅτι ὁ βασιλεὺς ὃν ὑπεράσπιζεν ὁ Κικέρων ἦν ὁ τρίτος Ἀριοβαρζάνης· καὶ ἂν τοῦτο ἀληθεύῃ ὁ Ἀριοβαρζάνης Β΄. ἀπέθανε πρὸ τοῦ 51 π. χ. ὁ τοῦ Κικέρωνος φίλος Ἀριοβαρζάνης, ὤφειλε μεγάλας χρημάτων ποσότητας τῷ Κ. Πομπηΐῳ τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ Μ. Ι. Βρούτῳ· ἀπαιτούντων δὲ τούτων παρὰ τοῦ πενεστάτου βασιλέως τὸ ὄφλημα, ὑπεχρεώθη ὁ Ἀνθύπατος νὰ παρενοχλῇ αὐτὸν ἄκων, χάριν τῶν ἀπλήστων δανειστῶν· ὁ Ἀριοβαρζάνης καί τοι στερούμενος καὶ φόρων τακτικῶν καὶ ἰδίου θησαυροῦ, στενοχωρηθεὶς ἔδωκε διὰ μὲν τὸν βροῦτον ἑκατὸν περίπου τάλαντα, διὰ δὲ τὸν Πομπήϊον συγγραφὴν (ὁμόλογον) 200 ταλάντων ἑξαμήνου προθεσμίας (Ad Aff. VI. I. 3) ὁ Ἀριοβαρζάνης οὗτος ἠνώθη μετὰ τοῦ Πομπηΐου κατὰ τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' ὁ Καῖσαρ οὐ μόνον συνεχώρησεν αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ προσέθηκεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ μέρος τῆς Ἀρμενίας (Δίων. Κασ. Μ. Α.) ὅτε ὁ Λ. Κάσσιος ἦν ἐν Ἀσίᾳ (π. χ. 42·) στρατολογῶν διὰ τὸν κατὰ Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίου πόλεμον, ἀπέστειλεν ἱππεῖς τινας καὶ ἀπέκτειναν τὸν Ἀριοβαρζάνην ἐπὶ αἰτίᾳ ὅτι συνώμοττε δῆθεν κατὰ τοῦ Κασσίου· οἱ φονεῖς ἐγύμνωσαν τὸν θανόντα βασιλέα καὶ ἀφεῖλον αὐτοῦ καὶ χρήματα καὶ πᾶν ὅ,τι τιμαλφὲς κινητὸν ἦν ἐπ' αὐτῷ· τοῦτον διαδέξατο Ἀριαράθης ὁ Ι΄. ἐξωσθεὶς ἔπειτα τοῦ θρόνου ὑπὸ Σισσίνου υἱοῦ τοῦ Ἀρχελάου καὶ τῆς Γλαφύρας· ἀπεκατεστάθη δὲ πάλιν μετ' ὀλίγον, ἀλλὰ ἀκολούθως ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ πρὸς ὄφελος τοῦ Β΄. Ἀρχελάου υἱοῦ τῆς Γλαφύρας· (42. π. χ.) μολονότι δὲ ὁ Ἀρχέλαος ἐβοήθησε τὸν Μάρκον Ἀντώνιον ἐν τῇ κατὰ τοῦ

Ὀκταβιανοῦ μάχῃ, ὁ Αὔγουστος κατατροπώσας τὸν ἐχθρὸν δὲν ἐμνησικάκισεν, ἀλλὰ διετήρησε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου (α) προσθέσας εἰς τὸ βασίλειόν του (π. χ. 20) μέρη τινα ἐκ τῆς Κιλικίας καὶ τὴν μικρὰν Ἀρμενίαν (Δίων Κασ. Θ΄.) τῷ (15 π. χ.) μεταπεμψάμενος εἰς Ῥώμην ὁ Τιβέριος τὸν Ἀρχέλαον ἐκράτησεν αὐτὸν ἐκεῖ· ἀπέθανε δὲ πιθανῶς τῷ 17 μ. χ. ἔτει καὶ τὸ βασίλειον αὐτοῦ ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, (Tac. Annal. XII. 49. Δίων Κασ. ΝΖ΄. 17 Στραβ. 534) διοικουμένη ὑπὸ ἐπιτρόπου τοῦ Καίσαρος.

—=—

γ΄. Σχῆμα καὶ ἔκτασις τῆς Καππαδοκίας καθ' Ἡρόδοτον καὶ Στραβ. — διαίρεσις αὐτῆς εἰς στρατηγίας κατὰ Στραβ. Πλίνιον Πτολεμαῖον — Εὐφορία — μεταλλικὰ προϊόντα.

———

Ἡ Καππαδοκία θεωρουμένη ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτῆς ἐκτάσει, ἐστὶ, κατὰ Στράβωνα (ἐνθ. ἀνωτ.), ὡς ἰσθμὸς μεγάλης χερσονήσου σφιγγόμενος θαλάσσαις δυσὶ, τῇ τε τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου πρὸς νότον μέχρι τῆς τραχείας

(α) Ὁ Ἀρχέλαος ἦν ἔγγονος τοῦ Ἀρχελάου στρατηγοῦ τοῦ Μιθριδάτου.

Κιλικίας, καὶ τῇ τοῦ Εὐξείνου πρὸς βορρᾶν μεταξὺ Σινώπης τε καὶ τῆς παραλίας τῶν Τιβαρηνῶν τῶν πρὸς τὸν Θερμώδοντα· ἅπασα δὲ ἡ προσεσπέριος τοῖς Καππάδοξι χώρα ἡ ἐντὸς τοῦ Ἰσθμοῦ ὠνομάζετο Χερσόνησος· καθ' Ἡρόδοτον, ἐντὸς Ἅλυος (χώρα) τουτέστι πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ· ἐπὶ τοῦ Στράβωνος τὸ δυσμικὸν τοῦτο μέρος τῆς Ἀσίας ἐκαλεῖτο ἐν γένει ἐντὸς Ταύρου Ἀσία, ἐν ᾗ περιελαμβάνετο καὶ αὐτὴ ἡ Λυκία· τὸν Ἰσθμὸν δὲ τοῦτον ὀνομάζει ὁ Ἡρόδοτος Αὐχένα, ἀλλὰ αἱ διαστάσεις αὐτοῦ δὲν θεωροῦνται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀκριβεῖς ὅπως ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου, λέγοντος τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ πέντε ἡμερῶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ· (Α. 72)· λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ἡρόδοτος ὅτι ἡ ἡμερησία ὁδὸς ἦν 200 στάδια (Δ. 101), καὶ ἀλλαχόθι 150 (Ε. 53)· τὸ κατὰ πλάτος μέγεθος τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ τοῦ Πόντου (τῆς ἐπαρχίας) μέχρι τοῦ Ταύρου, τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτῆς ὁρίου, ἐστὶ, κατὰ Στράβωνα ὅσον χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι στάδιοι· τὸ μῆκος δὲ ἀπὸ τῆς Λυκαονίας καὶ Φρυγίας, δυτικῶν αὐτῆς ὁρίων, μέχρις Εὐφράτου πρὸς ἕω καὶ Ἀρμενίας περὶ τρισχιλίους, πλὴν καὶ αἱ ἀποστάσεις αὗται φαίνονται ὑπερβολικαί· ὅρια δὲ εἰσὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν Στράβωνα, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Καππαδοκίας ὀρεινή τις χώρα παραλλήλως τῷ Ταύρῳ, τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἀπὸ τῆς ἑσπερίας ἄκρας τῆς Χαμανηνῆς, ἐφ' ἧς ἵδρυτο φρούριον ἀπότομον Δασμένδα μέχρι τῶν ἑωθινῶν τῆς Λαουινιασηνῆς· ἡ Χαμανηνὴ καὶ Λαουινιασηνὴ ἦσαν μοῖραι (Στρατηγίαι) τῆς Καππαδοκίας· ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσιν ὁρίοις δὲν περιλαμβάνεται ἡ προσληφθεῖσα τῇ Καππαδοκίᾳ τραχεῖα Κιλικία· ὁ Στράβων περιγράφει ταύτην μετὰ τῆς Κιλικίας.

Ἡ Καππαδοκία διηρεῖτο εἰς δέκα στρατηγίας, Μελιτηνήν, Καταονίαν, Κιλικίαν, Τυανῖτιν, Γαρσαυρῖτιν, Δαουινιασηνήν, Σαργαραυσηνὴν Σαραουνηνήν, Χαμανηνὴν καὶ Μοριμηνήν· ὧν αἱ πέντε πρῶται « ἐξητάζοντο πρὸς τῷ Ταύρῳ » (Στραβ. 534) εἰς τὰς δέκα ταύτας στρατηγίας προσετέθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἑνδεκάτη ἐκ τῆς Κιλικίας, ἡ περὶ Καστάβαλα καὶ Κύβιστρα μέχρι τῆς ἐν Λυκαονίᾳ Δέρβης χώρα.

Ἐκ τῶν ἄνω δέκα στρατηγιῶν ἡ μὲν Μελιτινὴ, κειμένη παρὰ τῇ Ἑσπερίᾳ τοῦ Εὐφράτου ὄχθῃ, ἦν κατάφυτος ἡμέροις δένδροις, μόνη τῆς ἄλλης Καππαδοκίας, ἐχώριζε δὲ αὐτὴν ὁ ποταμὸς τῆς πρὸς ἕω αὐτοῦ κειμένης Σωφηνῆς. Νοτιοδυτικῶς τῆς Μελιτηνῆς ἦν τὸ πλατὺ καὶ κοῖλον πεδίον τῆς Καταονίας, κειμένης μεταξὺ τοῦ Ἀμανοῦ πρὸς νότον καὶ τοῦ Ἀντιταύρου πρὸς βορρᾶν· ὅμορος τῇ Καταονίᾳ ἦν ἡ Κιλικία, ἧς ἡ πόλις Μάζακα, Καισάρεια ἔπειτα ὀνομασθεῖσα, ἦν ἡ Μητρόπολις τοῦ ἔθνους τῶν Καππαδόκων· ἡ Τυανῖτις, ἐκ τῶν Τυάνων ὀνομασθεῖσα, ἔκειτο νοτιοδυτικῶς τῆς Κιλικίας· τὰ δὲ Τύανα ἦσαν κατὰ τὰς ἀρκτικὰς ὑπωρείας τοῦ Ταύρου πλησίον τῶν λεγομένων Κιλικίων πυλῶν· ἡ Κιλικία καὶ ἡ Τυανῖτις ἦσαν, κατὰ Στράβωνα, αἱ μόναι Στρατηγίαι τῆς Καππαδοκίας ἔχουσαι πόλεις· ἡ Γαρσαυρῖτις ἔκειτο πρὸς δυσμὰς ὁμοροῦσα τῇ Φρυγίᾳ· αἱ ἄλλαι πέντε στρατηγίαι κατελάμβανον, τὴν πρὸς τῷ Πόντῳ, ἤτοι τὴν προσάρκτιον τῆς Καππαδοκίαν χώραν.

Ἡ Μικρὰ Ἀρμενία δὲν περιελαμβάνετο ἀρχῆθεν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Καππαδοκίας, ἧς τὰ ὅρια περιγράφει ὁ Στράβων· ὁ Πτολεμαῖος (Ε. 7) περιλαμβάνει ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀρμενίᾳ τὴν Μελιτηνὴν καὶ τὴν Καταονίαν.

τὴν Μικρὰν Ἀρμενίαν ὁ μὲν Καλιγούλας ἔδωκε (38 μ. χ.) τῷ Κότυϊ ὁ δὲ Νέρων (54 μ. χ.) τῷ Ἀριστοβούλῳ· πότε δὲ μετὰ ταῦτα συμπεριελήφθη ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ ἄγνωστόν ἐστι· τινὲς μὲν λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, ἄλλοι δὲ ὑπὸ ἄλλων βραδύτερον μέχρι τοῦ Τραϊανοῦ· ἡ παραχώρησις αὐτῆς εἰς τὴν Καππαδοκίαν κατέστη ἀναγκαία ἕνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς κειμένης παρὰ τὰ βορειανατολικὰ μεθόρια τῆς Καππαδοκίας καὶ πρὸς ἕω τοῦ Εὐφράτου καὶ μέγα συντελούσης εἰς ἀσφάλειαν αὐτῆς· τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν τῶν τῆς Καππαδοκίας πόλεων ηὔξησεν ὁ Αὐτοκράτωρ Κλαύδιος διὰ τῆς ἐν Γαρσαυρίτιδι οἰκοδομηθείσης πόλεως Ἀρχελαΐδος, πλησίον τῶν δυσμικῶν ὁρίων τῆς Καππαδοκίας, καὶ ὁ Μάρκος Αὐρήλιος διὰ τῆς κατὰ τὰ νοτιοδυτικὰ μέρη αὐτῆς Φαυστινοπόλεως, εἰς τιμὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ οὕτω κληθείσης.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Πλινίου διαίρεσις τῆς Καππαδοκίας διαφέρει τῆς τοῦ Στράβωνος· ἀγνοεῖται δὲ ἂν περιγράφῃ οὗτος τὴν Καππαδοκίαν ὡς Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν ἢ οὐ· ὀρθῶς δὲ τίθησι τὴν Μελιτηνὴν ἀπέναντι τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας καὶ τὴν Καταονίαν ὡς ὅμορον τῇ Κομμαγηνῇ κτλ. (Πλιν. VI. 5) κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα ἡ μὲν Γαρσαυρίτις, ἡ Σαργαραυσηνὴ καὶ ἡ Κομμανηνὴ ἦσαν ὅμοροι τῇ Φρυγίᾳ, ἡ δὲ Μοριμηνὴ τῇ Γαλατίᾳ, ἔνθα ὁ ποταμὸς Καππάδοξ χωρίζει τοὺς Γαλάτας τῶν Καππαδόκων.

Ἡ Καππαδοκία τοῦ Πτολεμαίου, περιλαμβάνοντος ἐν αὐτῇ χώρας ἀποκλειομένας ὑπὸ τοῦ Στράβωνος, ἐστὶν εὐρυχωροτέρα τῆς κυρίως Καππαδοκίας (Πτολ. Ζ'. 1) ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἡ Καππαδοκία νοτιωτέρα οὖσα τοῦ Πόντου, ψυχροτέρα ἐστὶν, ἡ δὲ χώρα ἣν Γαβαδαονίαν ὀνομάζει, ἡ νοτιωτάτη πασῶν τῶν τῆς Καππαδοκίας, τῷ

Ταύρῳ ὑποπεπτωκυῖα, καί περ πεδιὰς οὖσα μόλις τῶν καρπίμων τι φέρει δένδρων, προσθέτει δὲ ὅτι ὀναγρόβοτος (ἢ κατ' ἄλλην γραφὴν ἀγρόβοτος) ἐστὶν ὡς καὶ πολλὴ τῆς ἄλλης Καππαδοκίας χώρα κτλ. (Στραβ. ΙΒ΄ 539). Τὸ μὴ ὑπὸ τοῦ Ἅλυος διαβρεχόμενον μέρος τῆς τοῦ Στράβωνος Καππαδοκίας εἰς δύω φυσικῶς διήρηται χώρας, ὧν ἡ μὲν, δυσμικῶς καὶ νοτιοδυτικῶς τῆς Καισαρείας κειμένη, ἀνήκει εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Λυκαονίας καὶ τῆς Φρυγίας, ἡ δὲ, περιλαμβάνουσα τὴν πρὸς ἕω καὶ μεσημβρίαν τῆς Καισαρείας χώραν, ἀνήκει εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ποταμῶν Πυράμου καὶ Σάρου ῥεόντων διὰ τῶν συναγκεισμάτων τοῦ Ταύρου, καὶ διεκπαιρεουμένων πρὸς τὰ τῶν Κιλίκων πεδία καὶ τὸ ὑποκείμενον πέλαγος.

Ἡ Καππαδοκία σπανίζουσα δασῶν ἦν ἀγαθὴ εἰς παραγωγὴν καρπῶν, καὶ πρὸ πάντων σίτου, καὶ βοσκημάτων παντοδαπῶν· περὶ τῶν μεταλλικῶν προϊόντων τῆς Καππαδοκίας, ὁ Στράβων λέγει τὰ ἑξῆς· « γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ Σινωπικὴ μίλτος ἀρίστη τῶν πασῶν. . . . λέγεται δὲ καὶ Κρυστάλου πλάκας καὶ ὀνυχίτου λίθου, πλησίον τῆς τῶν Γαλατῶν, ὑπὸ τῶν Ἀρχελάου μεταλευτῶν εὑρέσθαι· ἦν δέ τις τόπος καὶ λίθου λευκοῦ, τῷ Ἐλέφαντι κατὰ τὴν χρόαν ἐμφερὴς, ὥσπερ ἀκόνας τινὰς οὐ μεγάλας ἐκφέρων, ἐξ ὧν τὰ λαβία τοῖς μαχαιρίοις κατεσκεύαζον.

—=—

δ΄.) Καλλιτεχνία.

———

Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Καππαδόκων, (πρὶν τοῦ ἐξελ-

ληνισμοῦ αὐτῶν) ὡς ἐπίσης καὶ ὅλων τῶν Ἀσιανῶν, δὲν εἶχε διόλου τὸν τύπον τοῦ καλοῦ, ὅστις παρατηρεῖται εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἔργα· ἐπειδὴ, ἀντὶ τῆς ἀξιεπαίνου καὶ ἀληθοῦς χάριτος, οἱ ἀρχιτέκτονες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἐκπλήξωσι τὴν ὄψιν μὲ τὸ πλῆθος τῶν καλλωπισμῶν, καὶ μὲ τὸ τερατῶδες τῶν διαστάσεων, ἡ δὲ γλυπτικὴ ηὔξανε καὶ αὐτὴ ὁμοίως τὰ ἀντικείμενα μέχρι τοῦ γιγαντιώδους, ὀλίγον ὡς φαίνεται φροντίζουσα περὶ τῆς ἀναλογίας, ὡς παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εὑρισκόμενα ἀγάλματα· μετεχειρίζοντο δὲ ἐνίοτε, ἐκτὸς τῶν μαρμάρων, καὶ ξύλον πολλάκις, ὅπερ ἐσκέπαζον μὲ χρυσᾶ, ἢ μὲ ἐπίχρυσα ἐλάσματα, ἢ ἔβαπτον αὐτὸ, ἐνίοτε δὲ συνίστων ἄγαλμα ἐκ διαφόρων ὑλῶν, προσέτι καὶ ἐπὶ βράχων παρίστανον γλυπτῶς ποτὲ μὲν Θεοὺς, βασιλεῖς καὶ δυνάστας, ποτὲ δὲ θυσίας καὶ ἀναθήματα, ἢ ἱστορικοὺς, τρόπον τινὰ, πίνακας μεγάλων συμβεβηκότων, οἷον συνθηκῶν, πολέμων, νικῶν κτλ. τοιαῦτα ἔγγλυφα, εἴτε διὰ τῆς τέχνης ἐσκαλισμένα βουνὰ, φαίνονται πανταχοῦ τῆς Ἀσίας, καὶ κατά τινα Γάλλον περιηγητὴν, πλησίον μιᾶς πόλεως ἐν Καππαδοκίᾳ εὑρίσκεται γεγλυμένος ἐπὶ βουνοῦ βασιλεὺς, ὅστις, φέρων μικρὸν χιτῶνα εἰς τὸ σῶμα, καὶ τιάραν εἰς τὴν κεφαλὴν, κρατεῖ ῥόπαλον εἰς τὰς χεῖρας, καταπατεῖ δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας δύω γενειήτας ἄνδρας, καὶ φαίνεται ὅτι συνομιλεῖ μὲ βασίλισσαν μεγαλοπρεπῆ ἐνδεδυμένην χιτῶνα ποδήρη, καὶ ἐζωσμένην ὑπὸ τοὺς μαστοὺς, κρατοῦσαν δὲ μικρὸν σκῆπτρον λῆγον εἰς ἡμισέληνον, καὶ καταπατοῦσαν λέοντα· ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα κεῖνται ἀντιπρόσωποι, καὶ προσφέρουσι πρὸς ἀλλήλους ἀντικείμενόν τι συμβολικὸν δυσδιάκριτον διὰ τὴν παλαιό-

τητα τῆς γλυφῆς· ὄπισθεν δὲ τοῦ μονάρχου ἵσταται, μὲ διαφόρων ἀγαλμάτων σημεῖα, πλῆθὺς ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ὄπισθεν τῆς βασιλίσσης ὅμιλος γυναικῶν, καὶ εἷς νέος μόνον, ὅστις φαίνεται υἱός της, κάθηται δὲ ἐπὶ πάνθηρος.

—=—

ε΄.) Ἐξελληνισμὸς τῆς Καππαδοκίας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου — τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι.

———

Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Καππαδοκίας ἀνῆκον ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν Συριακὴν ἢ Σημητικὴν φυλὴν, ἔχοντες καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα ἐκείνης· ἀλλ᾽ εἰς τούτους προσετέθησαν πρωϊμώτατα ξένοι μετανάσται, ἐν μέρει μὲν Πέρσαι, ἐν μέρει δὲ Μῆδοι, οἵτινες καὶ ἐδέσποζον αὐτῶν. Ἡ Καππαδοκία λοιπὸν πάντοτε εἰς τὴν φύσιν αὐτῆς ὑπείκουσα ἔμεινε βάρβαρος μέχρι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅτε πλέον ἐπέπρωτο νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν, τὴν γλῶσσαν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς βαρβαρότητος καὶ νὰ λάβῃ ὅλως νέα πάντῃ διάφορα ἐκείνων, κατ᾽ ἐπιθυμίαν τοῦ μεγάλου Ἕλληνος κατακτητοῦ της· μολονότι δὲ ὁ θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ἐξησφάλισε τὴν Κυριαρχίαν τῶν στρατηγῶν του εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ἀλλ᾽ ὅμως ὅσα διέπραξεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐν τῷ βραχεῖ τοῦ βίου αὐτοῦ διαστήματι, παρέμειναν, καὶ ἐντεῦθεν παρήχθη νέα πολιτισμοῦ φάσις· διότι, ἐπειδὴ οἱ βασιλεῖς τῆς Καππαδοκίας ἐνυμφεύθησαν ἀλληλοδιαδόχως

τὰς θυγατέρας τῶν Ἀντιόχων τῆς Συρίας, μετεμορφώθη ἡ μεγάλη αὕτη ἐπαρχία, κατὰ τὸν λόγον Ἕλληνος ἱστοριογράφου, εἰς ἀξιόλογον ἐνδιαίτημα τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος δεχθεῖσα Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατοικοῦντες κλίμα εὔκρατον, καὶ διὰ τοῦτο μὴ μετέχοντες οὔτε τῆς τραχύτητος καὶ αὐστηρότητος τῶν κατοικούντων ψυχρὰ κλίματα, οὔτε τῆς τρυφηλότητος καὶ μαλθακότητος τῶν κατοίκων τῶν διακεκαυμένων χωρῶν, ἀλλὰ προικισμένοι ὑπὸ εὐαισθησίας καὶ εὐφυΐας, πλήρεις δὲ ζωηρότητος καὶ ἀγχινοίας, κυβερνώμενοι δὲ ὑπὸ νόμων τοῦ Χαρώνδου φιλοσόφου Ἕλληνος, ἀπολαύοντες δὲ πλήρους ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ τῶν βασιλέων αὐτῶν πατρικῶς προστατευόμενοι, τοσοῦτον ἐπέδωκαν περὶ τὴν σπουδὴν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὥστε παραβάλλοντες τὰς παραλίους τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπαρχίας, τὰς, πρωϊμότερα τῆς Καππαδοκίας ὑποκυψάσας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, μὲ τὴν Μεσόγειον ταύτην ἐπαρχίαν, ἥτις, μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξεν βάρβαρος, θέλομεν θαυμάσει τὴν τοσοῦτον γιγαντιαίαν πορείαν τοῦ Καππαδοκικοῦ ἔθνους· εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐποχὴν ἥτε φιλοσοφία καὶ ῥητορικὴ προνόμια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, προήχθησαν εἰς βαθμὸν ἐντελείας μέγαν, ὡσαύτως καὶ αἱ λοιπαὶ τέχναι· καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἡ Καππαδοκία μετεβλήθη εἰς ἀξιόλογον ἐνδιαίτημα τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος· εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἔφθασεν ἡ Καππαδοκία ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοσμοκρατορίας· μεταβᾶμεν ἤδη καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκήν.

—=—

ς΄.) Κατάστασις τῆς Καππαδοκίας ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Κοσμοκρατορίας. — Κατάκτησις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σαπώρου βασιλέως τῶν Περσῶν. — Δημοσθένης στρατηγὸς τῶν Καισαρέων. — Πολιορκία τῆς Καισαρείας καὶ ἅλωσις αὐτῆς. — Οἱ Πέρσαι ἐκβάλλονται ἐκ τῆς Καππαδοκίας ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. — Ὁ πολιτισμὸς, αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι καταστρέφονται.

Ἄνδρες πολεμικοὶ καὶ λίαν φιλόδοξοι, οἱ Ῥωμαῖοι, μόνον σκοπὸν προτιθέμενοι τὴν παγκόσμιον Κυριαρχίαν καὶ εἰς μηδὲν ἕτερον ἀφορῶντες ἢ τὴν κατάκτησιν τῶν ἐθνῶν, τοσαύτην ἀπέχθειαν καὶ τοσοῦτον μῖσος ἔτρεφον κατὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐν γένει, ὥστε κατεφρόνουν παντὸς εἴδους μαθήσεως· ὅτε ὅμως ὁ τροπαιοφόρος αὐτῶν στρατὸς, φέρων πανταχοῦ τὴν νίκην, συνετέλεσεν εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ ἡπιότητα τῶν ἠθῶν τῶν Ῥωμαίων ἕνεκα τῆς ἐπιμιξίας αὐτῶν μετὰ διαφόρων ἐθνῶν, τῶν πλείστων πεπολιτευμένων, ὁ δὲ εἰσρεύσας πανταχόθεν πλοῦτος καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ἡδοναὶ κατέστησαν ἱλαρωτέρους καὶ εὐθυμοτέρους τοὺς πρώην ἰταμοὺς καὶ ἀτιθάσσους Ῥωμαίους, τότε καὶ ἡ ἐκ τῶν τεχνῶν καὶ

τῶν ἐπιστημῶν προκύπτουσα ὠφέλεια ἤρξατο νὰ καταδείκνηται αὐτοῖς ἐπὶ μᾶλλον, ἡ δὲ καλιέργεια αὐτῶν προώδευσεν ἱκανῶς, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν πεπαιδευμένων τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν Ῥώμην· τοῦτο συνετέλεσεν πολὺ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· οἱ Καππαδόκες μάλιστα ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, διότι οὐδόλως ἠνωχλήθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων περὶ τὴν κάρπωσιν τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα παρεῖχεν αὐτοῖς ἡ ἀκμὴ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν κειμένων Ἑλληνίδων ἐμπορικῶν πόλεων καὶ ἡ παραδοχὴ Ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ θεσμῶν· μολονότι δὲ τελευταῖον ὑπεδουλώθησαν ὅλως εἰς τοὺς Ῥωμαίους, αἱ τέχναι ὅμως καὶ ἐπιστῆμαι ἤκμαζον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ καὶ ἀναπλήρουν κατὰ μέγα μέρος τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐλευθερίας· ἐνῷ δὲ ἡ Καππαδοκία ἀπήλαυε τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ἐπέδραμε κατ' αὐτῆς Τιγράνης ὁ Ἀρμένιος ἠχμαλώτευσε πολλὰς μυριάδας λαοῦ, καὶ ἐπέφερε οὕτω εἰς τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν μεγίστην καταστροφήν· μόλις δὲ ἠδυνήθη νὰ ἀναθάλῃ πάλιν καὶ ἐπέπεσε κατ' αὐτῆς βαρβαρικὴ μάχαιρα· αὕτη δὲ ἦτο τῶν Περσῶν, φανεῖσα ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Οὐαλλεριανοῦ (257 μ. χ.)· οἱ Πέρσαι ἔχοντες βασιλέα τὸν Σαπώρην Ἀ. (βασιλέα τῆς Γ΄. Περσικῆς δυναστείας) εἰσέβαλλον εἰς τὴν Καππαδοκίαν αἰχμαλωτίσαντες καὶ τὸν κατ' αὐτῶν ἐκστρατεύσαντα Οὐαλλεριανὸν, πολιορκήσαντες δὲ τὴν Καισάρειαν δὲν ἠδυνήθησαν μέχρι τινὸς νὰ κυριεύσωσιν αὐτὴν, ἐπειδὴ ἐφρουρεῖτο μὲ ἀνδρείαν φρουρὰν ἔχουσαν στρατηγὸν τὸν Καισαρέα Δημοσθένην, ἐφάμιλλον τῶν Ἡρώων τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατέλαβον αὐτὴν διὰ προδοσίας· εἰς τὴν ἅλωσιν ταύτην ἐθαυμάσθη ὁ στρατηγὸς Δημοσθένης· διότι οὗτος ἀναπτύξας ἅπασαν τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ ἐμπειρίαν καὶ δραστηριότητα ἐ-

σώθη, θύων καὶ ἀπολλύων, ἐκ μέσου τῶν πολιορκησάντων αὐτὸν πανταχόθεν ἐχθρῶν· διὰ τῆς ἁλώσεως ὅμως τῆς Καισαρείας οἱ Πέρσαι ἐγένοντο κύριοι ἁπάσης τῆς Καππαδοκίας, ἥτις ἔπαθε τὰ πάνδεινα ὑπὸ τὴν βαρβαρικὴν σπάθην· οἱ Ῥωμαῖοι, ἀπωλέσαντες τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὸν αὐτοκράτορα αὐτῶν Οὐαλλεριανὸν, δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, ἀλλὰ παρεσκευάζοντο καιροφυλακτοῦντες· ἐπέτυχον δὲ κάλλιστα· διότι στρατηγός τις αὐτῶν, Κάλλιστος ὀνομαζόμενος, βλέπων τοὺς Πέρσας παραλελυμένους ἐκ τῆς ὑπεροψίας καὶ ἀκολασίας, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξέβαλλε ἐκ τῆς Καππαδοκίας· καὶ οὕτω ἡ Καππαδοκία ὑπετάγη, καὶ αὖθις, εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀλλὰ τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν καταστροφὴν, τὴν ὁποίαν ἔπαθε κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Περσῶν, δὲν ἠδυνήθησαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς νὰ ἐπανορθώσωσι, μολονότι ὑπετάγησαν καὶ αὖθις εἰς τοὺς Ῥωμαίους, τοὺς προτέρους αὐτῶν Κυρίους, ὑπὸ τὴν Κυριαρχίαν τῶν ὁποίων εὐτύχουν ἄλλοτε· αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι δὲν εἶχον τὴν προτέραν αὐτῶν ἀκμὴν, οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἠλπίζετο νὰ ἐμψυχωθῶσι· διότι καὶ ἐν Ῥώμῃ ἔπαυσε δυστυχῶς ὁ ζῆλος καὶ ἡ πρόοδος αὐτῶν· τὰ ἤθη ἐξηχρειώθησαν, ἐδιοίκει δὲ ἡ ἀκολασία, καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἦτο τοιούτων ἀρχῶν, οὔτε ἠδύνατο νὰ χαλινώσῃ τὰ πάθη καὶ νὰ δώσῃ νέαν ἰσχὺν καὶ ὦθησιν εἰς τὴν πορείαν τοῦ πολιτισμοῦ· ἡ παιδεία, αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι παραμελούμεναι καὶ μὴ εὑρίσκουσαι ἄσυλον καὶ ὁρμητήριον ἐν Ῥώμῃ ἐπανέκαμψαν λαβοῦσαι τὴν εἰς Βυζάντιον ἄγουσαν ὁδὸν, ἔνθα ἐπαγιώθη νέα κυβέρνησις καὶ νέα θρησκεία, ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις ἐδίωκε τὴν παραλυσίαν καὶ ἀκολασίαν, καὶ ἐκήρυττε αὐστηρὰν ἠθικήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

α΄.) Θρησκεία τῶν Καππαδόκων — ὁ Χριστιανισμὸς — ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐν Καππαδοκία. — Βυζαντινὴ ἐποχὴ — ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἡ θρησκεία τῶν Καππαδόκων ἦτο ἡ εἰδωλολατρεία, κατ' ἀρχὰς ὅλως Περσικὴ, ἔπειτα δὲ μίγμα Περσικῆς καὶ Ἑλληνικῆς· ἐλάτρευον δὲ τὸν Μίθραν θεὸν τῶν Περσῶν, καθὼς καὶ τὸν Δίαν τῶν Ἑλλήνων· τοιοῦτον ἦτο τὸ πρὸς τὴν θρησκείαν σέβας αὐτῶν, ὥστε μετὰ τὸν βασιλέα ἐτίμων τοὺς Ἱερεῖς των· ἴσχυε δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ εἷς Ἀρχιερεὺς, Ὅστις ἦτο πάντοτε πλησιέστατος καὶ συγγενὴς τοῦ βασιλέως· ὁ ναὸς, εἰς τὸν ὁποῖον διέτριβεν οὗτος, ἦτο εἰς τὰ Κόμανα, ἔχων πολλοὺς ἀγροὺς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους ἱεροδούλους· ὁ Χριστιανισμὸς ταχέως ἐξηπλώθη εἰς τὴν Καππαδοκίαν, διὰ τὴν ἐπιχώριον ἐλευθερίαν της· αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων δὶς ἀναφέρουσιν αὐτὴν (Πραξ. β΄. 9. καὶ Α. Πέτρ. ά. 1)· μολονότι δὲ ἐκηρύχθη τοσοῦτον πρωΐμως, δὲν κατέστη ὅμως ὡς γενικὴ αὐτῆς θρησκεία, μέχρι τῆς Δ΄. μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, ὅτε δηλ. ὁ Μέγας Κωνσταντῖ-

νος μετέφερε τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς Βυζάντιον καὶ ἐνηγκαλίσθη τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ· εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἡ Καππαδοκία ἤρχισε αὖθις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον ἐγκατέλειπεν πρὸς ἑνὸς αἰῶνος, καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς καλλονήν. Παυσανίας ὁ περιηγητὴς, Ἰουλιανὸς ὁ ῥήτωρ, Ἀρεταῖος ὁ ἰατρὸς καὶ ἄλλοι πολλοὶ συνήργησαν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος των· μετ' αὐτοὺς δὲ ἀνεφάνησαν, οἱ θεῖοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς· ἡ παιδεία καὶ ὁ χριστιανισμὸς ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα των ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ· ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὑπείκουσα εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τῶν δύω τούτων ἀνδρῶν, ἐκφράζει πάσας τὰς νέας ἰδέας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, παρουσιάζουσα εἰσέτι καὶ τὸ ἀρχαῖον ἰδίωμα τῶν Λυσιῶν καὶ Πλατώνων ἢ τουλάχιστον τῶν πρώτων αὐτῶν μιμητῶν· τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἀναφαίνεται σχεδὸν κατὰ τὴν πρωτότυπον αὐτοῦ καλλονὴν ἀναζωογονούμενον, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ Ἀνατολικοῦ τινὸς χρωματισμοῦ, μᾶλλον πλούσιον καὶ ἧττον Ἀττικὸν, πάντοτε ὅμως καθαρὸν καὶ ἁρμονικόν.

Ἡ φιλολογικὴ αὕτη ἐπιῤῥοὴ μεγάλως συνετέλεσεν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν προκοπὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ· διὸ ὁ Ἰουλιανὸς κατὰ τὸ βραχὺ τῆς βασιλείας αὐτοῦ διάστημα, ἠγωνίσθη ἵνα ἀπαγορεύσῃ τὴν μεταξὺ χριστιανῶν διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, νομίσας τοῦτο ὡς τὸν κυριώτερον τοῦ χριστιανισμοῦ

διωγμόν· ἡ ἀγανάκτησις Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐμφαινομένην εἰλικρινῆ καὶ ἀφελῆ περιαυτολογίαν· « τὰ μὲν ἄλλα, λέγει ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς, παρῆκα τοῖς βουλομένοις, πλοῦτον, εὐγένειαν, εὔκλειαν, δυναστείαν, ἃ τῆς κάτω περιφορᾶς ἐστι καὶ ὀνειρώδους τέρψεως· τοῦ λόγου δὲ περιέχομαι μόνου, καὶ οὐ μέμφομαι χερσαίοις τε πόνοις καὶ θαλασσίοις, οἳ τούτους μοι ξυνεπόνησαν » (α) ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς εἰσὶ τὰ πρωτότυπα τῆς εὐσεβοῦς καὶ πολυμαθοῦς ἐκείνης εὐγλωττίας, ἥτις καθιερώθη διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ· ἡ θρησκεία ἐν τῷ στόματι αὐτῶν καταγινομένη ὀλίγον εἰς τὰ δόγματα, ἐνασχολεῖται πρὸ πάντων εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν ἠθῶν· καὶ τὴν παραμυθίαν τῶν θλιβομένων· σύγχρονοι καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἀντίζηλοι τοῦ Ἰουλιανοῦ ὃν εἶχον ἰδεῖ, ἐν ταῖς τῶν Ἀθηνῶν σχολαῖς, (β)· ἀπεμακρύνθησαν ἀπ' αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του, πρὸς ἀποφυγὴν ἴσως τῶν δελεασμάτων αὐτοῦ μᾶλλον ἢ διὰ φόβον· διότι ὁ τοῦ Γρηγορίου ἀδελφὸς Καισάριος, χριστιανὸς ζηλωτὴς ὡς καὶ ἐκεῖνος, ἦν ἰατρὸς ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ, καὶ ἔχαιρε τὴν εὔνοιαν τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις πάντα τρόπον μετῆλθεν, ἵνα ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν τῶν ἐθνικῶν θρησκείαν.

(α) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου στηλιτευ. ά. κατὰ Ἰουλιαν.

(β) Ἴδ. Θελξιν. φυλλάδ. ιϐ'.

Ἀλλ᾽ οἱ δύω φίλοι, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῶν τοιούτων πειρασμῶν, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα αὐτοῦ· ὁ Βασίλειος, ἐν ἔτος πρεσβύτερος τοῦ φίλου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν, μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπάνοδον, ἐδίδασκε τὴν ῥητορικὴν, καὶ συγχρόνως μετήρχετο τὸ τοῦ δικηγόρου ἐπάγγελμα ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῆς γενεθλίου αὐτοῦ πατρίδος, Καισαρείας, ἔνθα ἡ ἐπιχώριος ἐλευθερία πρὸ πολλοῦ εἶχε συνδράμει τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας· μ᾽ ὅλον ὅτι ἠδοκίμησεν εἰς τὸ διπλοῦν αὐτοῦ στάδιον, τό τε διδασκαλικὸν καὶ τὸ δικηγορικὸν, ταχέως ὅμως ἀηδίασε ταῦτα· διότι ἡ ἀρχαιότης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅστις ἔχαιρε ὑπόληψιν ἐπ᾽ ἀρετῇ καὶ προτερήμασι, τὰ πρῶτα παραδείγματα τῆς πατρικῆς οἰκίας, ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ, ἥτις ἔσχε μεγάλην ἐπιῤῥοὴν ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἡ θρησκευτικὴ τοῦ κόσμου κίνησις, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ ἀφιερῶσαι ἐπωφελῶς τῷ θεῷ πᾶν ὅ,τι ἐκτήσατο ἐκ τῆς θύραθεν σοφίας, πάντα ταῦτα ἐνεδυνάμουν αὐτὸν ἐν τῇ πίστει, ἐν ᾗ ἀνετράφη μὲν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ παραμελήσῃ αὐτὴν ἕνεκα τῶν γραμμάτων καὶ τῆς δόξης· « ὥσπερ ἐξ ὕπνου, ἔλεγε γράφων πρός » τινα φίλον τῆς νεότητος αὐτοῦ, βαθέος διαναστὰς ἀ- » πέβλεψα μὲν πρὸς τὸ θαυμαστὸν φῶς τοῦ Εὐαγγε- » λίου, κατεῖδον δὲ τὸ ἄχρηστον τῆς σοφίας τῶν ἀρχόν- » των τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων. » (α).

(α) Ἐπιστολ. σκγ'. πρὸς Εὐσταθ.

Ἀλλὰ κατὰ δεύτερον λόγον δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἀρτίως προὐξένησεν αὐτῷ τὸ ἐν Ἀθήναις συνάντημα, ἔσχε μεγάλην ἐπιῤῥοὴν ἐπ᾽ αὐτοῦ; τὴν στιγμὴν, καθ᾽ ἣν ὁ Ἰουλιανὸς, ἀνακαλούμενος ἀπὸ τῆς σχολῆς εἰς τὸν θρόνον, καὶ παραλαμβάνων παρὰ τοῦ ἀσθενοῦς Κωνσταντίνου τὴν πορφύραν τῶν Καισάρων, ἤνοιγεν ἑαυτῷ, δι᾽ ἐνδόξων στρατιωτικῶν κατορθωμάτων, τὴν ὁδὸν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ὧν ἤδη εἶχε δώσει δείγματά τινα, ὁ Βασίλειος ὤφειλε νὰ συνδεθῇ στενώτερον μετὰ τῆς ἐπαπειλουμένης θρησκείας, καὶ νὰ στερεωθῇ ἐν τῇ πίστει, ἣν ἔμελλεν μίαν ἡμέραν νὰ ὑπερασπίσῃ· τὸ σημεῖον τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ τῆς προκοπῆς ὑπῆρξε τὸ βάπτισμα, ὅπερ ἔλαβε τὸ κζ'. ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς Καισαρείας, ἐνώπιον τῆς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ὁμηγύρεως, καὶ ὡς ἀποστολικήν τινα κλῆσιν, ἐνώπιον ὅλου τοῦ Χριστιανισμοῦ· ταχέως τῷ ὄντι, ἀπαλλαγεὶς πάσης ἄλλης φροντίδος, καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ἐξ ὧν πολλὰ ἔδωκεν ἐλεημοσύνην, ἀπῆλθεν ἵνα ἐπισκεφθῇ ἐν τοῖς πρώτοις θείοις σκηνώμασι, τοῖς ἔντε ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς ἐρήμοις, τὴν μεγάλην ἐκείνην Ἐκκλησίαν τῆς ἀνατολῆς, εἰς ἣν ἔμελλε νὰ ἀφιερωθῇ.

Ἐν διαστήματι δύω ἐτῶν περιῆλθε τὴν Αἴγυπτον τὴν παλαιστίνην, τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, ἀκροώμενος τοὺς διδασκάλους τῆς πίστεως, ἐρχόμενος εἰς συζητήσεις μετὰ τῶν φιλοσόφων, θαυμάζων τοὺς μοναστὰς

καὶ στερεούμενος ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ καὶ τῇ πίστει διὰ τῆς αὐτοψίας τῶν ἁγίων τόπων καὶ τῆς γῆς ἐκείνης, ἥτις παρουσιάζεται ὡς μάρτυς τοσούτων μεγάλων θαυμάτων· ἐκεῖ ἐπληρώθη πίστεως καὶ ζήλου ὑπὲρ τῶν δογμάτων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου καὶ σεβασμοῦ, (α) πρὸς τὸν ἀκάματον αὐτῶν ὑπερασπιστήν· ἐκεῖ, παρὰ τοῖς ἐρημίταις, εἶδε τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῆς ἀνθρωπίνης ἀσκητικῆς· μεμφθεὶς δὲ τὴν παρά τισιν κατάχρησιν αὐτῆς, ἐσπούδασε τοὺς κανόνας τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς, τῆς κοινῆς καὶ φιλέργου ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσεως, ἣν ὀρθῶς προετίμα τῆς ἀέργου καὶ ἀπολύτου θεωρίας.

Ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ πεπλουτισμένος ὑπὸ τοῦ θησαυροῦ τοιούτων παθημάτων, ἔσπευσεν ἵνα λάβῃ πεῖραν τούτου, καὶ ἐζήτησεν ἀναχωρητήριον, οὐχὶ τόσον παρ' ἐρημίτῃ, ὅσον παρ' ἀνθρώπῳ πλήρει κοινωνικῆς ἀγάπης, ἀγαπῶντι ζωηρῶς τὴν ἡσυχίαν καὶ καθιστῶντι ταύτην γόνιμον διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας· ἔν τινι τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ναζιανζηνὸν, ὅστις ἐφαίνετο εἰσέτι ὑπὸ τοῦ κόσμου κατεχόμενος, περιέγραψεν αὐτὸς οὗτος τὴν φαιδρὰν αὐτοῦ Θηβαΐδα,

(α) Τὴν περὶ Βασιλείου πραγματείαν ἠρανίσθην ἐκ τῆς Θελξινόης, μολονότι δὲ ἔχει γενικότητάς τινας περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, δὲν ἐδίστασα εἰς τοῦτο ἀλλὰ ἐξέθεσα ἅπαντα, ἵνα ἴδωσι οἱ ἀναγνῶσται, εἰς ποῖον βαθμὸν ἔφθασε, ἐς τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον, ὁ ζῆλος τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν.

κατὰ πολλὰ διάφορον ἐκείνης, ἣν ἡ αὐστηρότης τῆς μετανοίας τῶν Αἰγυπτίων ἀναχωρητῶν ἐξελέξατο.

« Ἐγὼ, λέγει, τοῦ ἀδελφοῦ μοι ἐπιστείλαντος Γρηγορίου, » πάλαι βούλεσθαι ἡμῖν συντυχεῖν, προσθέντος δὲ ὅτι καὶ » σοὶ αὐτῷ τοῦτο δεδογμένον ἐστὶ, τὸ μέν τι καὶ διὰ τὸ » πολλάκις ἀπατηθῆναι ἀκηρῶς ἔχων πρὸς τὸ πιστεύειν· » τὸ δέ τι καὶ ὑπὸ ἀσχολιῶν περισπώμενος, ἐπιμεῖναι » οὐκ ἠδυνήθην· δεῖ γάρ με ἤδη ἀπελαύνειν ἐπὶ τὸν » Πόντον, ἐν ᾧ τάχα ποτὲ, τοῦ Θεοῦ βουληθέντος, τῆς » πλάνης λήξομεν. Μόλις γὰρ ἀπογνοὺς τῶν ματαίων » ἐλπίδων, ἃς ἐπὶ σοὶ εἶχον ποτὲ, μᾶλλον δὲ τῶν ὀνεί- » ρων, εἰ δεῖ ἀληθέστερον εἰπεῖν (ἐπαινῶ γὰρ τὸν εἰπόν- » τα τὰς ἐλπίδας εἶναι γρηγορούντων ἐνύπνια) κατὰ βίου » ζήτησιν ἐπὶ τὸν Πόντον ἀπῆλθον· ἔνθα δή μοι ὁ Θεὸς » χωρίον ὑπέδειξεν, ἀκριβῶς συμβαῖνον τῷ ἐμῷ τρόπῳ· » ὥστε, οἷον πολλάκις εἰώθαμεν ἀργοῦντες ἅμα καὶ παί- » ζοντες τῇ διανοίᾳ συμπλάττειν, τοιοῦτον ἐπὶ τῆς ἀ- » ληθείας καθορᾶν.

» Ὄρος γάρ ἐστιν ὑψηλὸν, βαθείᾳ ὕλῃ κεκαλυμμένον, » ψυχροῖς ὕδασι καὶ διαφανέσιν εἰς τὸ κατ' ἄρκτον κατάῤ- » ῥυτον· τούτου ταῖς ὑπωρείαις πεδίον ὕπτιον ὑπεστόρεσαι, » ταῖς ἐκ τοῦ ὄρους νοτίσι διηνεκῶς πιαινόμενον· ὕλη δὲ » τούτῳ αὐτομάτως περιφυεῖσα ποικίλων καὶ παντοδαπῶν » δένδρων, μικροῦ δεῖν ἀντὶ ἔρκους αὐτῷ γίνεται, ὡς » μικρὰν εἶναι πρὸς τοῦτο καὶ τὴν Καλυψοῦς νῆσον, ἣν » δὴ πασῶν πλέον Ὅμηρος ἐς κάλλος θαυμάσας φαίνε-

» ται· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ ἀποδεῖ τοῦ νῆσος εἶναι, ἕνεκά
» γε τοῦ πανταχόθεν ἐρύμασι περιείργεσθαι· φάραγγες
» μὲν γὰρ βαθεῖαι κατὰ δύω μέρη περιερρώγασι· κατὰ
» πλευρὰν δὲ ἀπὸ κρημνοῦ ὁ ποταμὸς ὑποῤῥέων τεῖχός
» ἐστι καὶ αὐτὸς διηνεκὲς καὶ δυσέμβατον· ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ
» θάτερα τεταμένον εἶναι τὸ ὄρος, δι' ἀγκώνων μηνοει-
» δῶν τοῖς φάραγξιν ἐπιζευγνύμενον τὰ βάσιμα τῆς ὑ-
» πωρείας ἀποτειχίζει· μία δέ τις εἴσοδος ἐπ' αὐτῆς, ἧς
» ἡμεῖς ἐσμὲν κύριοι· τὴν γεμὴν οἴκησιν αὐχήν τις ἕτε-
» ρος ὑποδέχεται, ὑψηλόν τινα ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀνέχων
« τένοντα, ὥστε τὸ πεδίον τοῦτο ὑφηπλῶσθαι ταῖς ὄψε-
» σι, καὶ ἐκ τοῦ μετεώρου ἐξεῖναι καὶ τὸν ποταμὸν περ-
» ῥιρέοντα καθορᾶν· οὐκ ἐλάττονα τέρψιν, ἔμοιγε δο-
» κεῖν, παρεχόμενον, ἢ τοῖς ἐκ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν
» Στρυμόνα καταμανθάνουσιν· ὁ μὲν γὰρ (Στρυμὼν) σχο-
» λαιοτέρῳ τῷ ῥεύματι περιλιμνάζων μικροῦ δεῖν καὶ τὸ
» ποταμὸς εἶναι ὑπὸ τῆς ἡσυχίας ἀφῄρηται· ὁ δὲ ὀξύτα-
» τα ὧν ἐγὼ οἶδα ποταμῶν ῥέων βραχύ τι τῇ γείτονι
» πέτρᾳ παρατραχύνεται· ἀφ' ἧς ἀναχεόμενος εἰς δίνην
» βαθεῖαν περιειλεῖται· ὄψιν τε ἡδίστην ἐμοὶ καὶ παντὶ
» θεατῇ παρεχόμενος, καὶ χρείαν τοῖς ἐπιχωρίοις αὐταρ-
» κεστάτην, ἰχθύων τε πλῆθος ἀμύθητον ταῖς δίναις
» εὐτρέφων· τί δεῖ λέγειν τὰς ἐκ τῆς γῆς ἀναπνοάς, ἢ
» τὰς ἐκ τοῦ ποταμοῦ αὔρας, τό γε μὴν τῶν ἀνθέων
» πλῆθος, ἢ τῶν ᾠδικῶν ὀρνίθων ἄλλος μὲν ἄν τις θαυ-
» μάσειεν· ἐμοὶ δὲ οὐ σχολὴ τούτοις προσέχειν τὸν νοῦν·
» ὃ δὲ μέγιστον εἰπεῖν ἔχομεν τοῦ χωρίου, ὅτι πρὸς

» πᾶσαν ὑπάρχον καρπῶν φορὰν ἐπιτήδειον δι' εὐκαι-
» ρίαν τῆς θέσεως, ἥδιστον ἐμοὶ πάντων καρπῶν τὴν
» ἡσυχίαν τρέφει· οὐ μόνον καθότι τῶν ἀστυκῶν θορύ-
» βων ἀπήλλακται, ἀλλ' ὅτι οὔτε ὀδίτην τινὰ παραπέμ-
» πει, πλὴν τῶν κατὰ θύραν ἐπιμιγνυομένων ὑμῖν· πρὸς
» γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ θηροτρόφος ἐστὶν, οὐχὶ ἄρκτων
» ἢ λύκων τῶν ὑμετέρων, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἐλάφων ἀ-
» γέλας καὶ αἰγῶν ἀγρίων, καὶ λαγωοὺς βόσκει, καὶ
» εἴ τι τούτοις ὅμοιον· Ἆρ' οὖν οὐκ ἐνθυμῇ παρ' ὅσον
» ἦλθον κινδύνου ὁ μάταιος ἐγὼ, τοιούτου χωρίου τὴν
» Τιβερίνην, τῆς οἰκουμένης τὸ βάραθρον, φιλονεικῶν
» ἀνταλλάξεσθαι; πρὸς ὅπερ νῦν ἐπειγομένῳ συγγνώσῃ·
» πάντως γὰρ οὐδ' Ἀλμαίων, Ἐχινάδας εὑρὼν, ἔτι τῆς
» πλάνης ἠνέσχετο. » (Ἐπιστολ. ιδ'. πρὸς Γρηγορ.)

Αἱ κομψαὶ αὗται περιγραφαὶ, αἱ ποιητικαὶ συνεμφάσεις, οὐδόλως ὄζουσιν ἐγκλείστου μοναστικῆς αὐστηρότητος· ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος ἠκολούθησε ἔκτοτε κανόνα τινὰ τῆς μοναχικῆς πολιτείας, οὗ τινος ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς, καὶ ὅστις διετηρήθη μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς· ὁ κανὼν οὗτος, μιγνύων ἐν τῇ θεωρητικῇ ζωῇ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας καὶ τὴν σπουδὴν, ἀπεῖχεν ἐπίσης καὶ τῆς ἀσυμπαθοῦς αὐστηρότητος, καὶ τῆς ῥαθύμου ἠρεμίας τινῶν τῆς Ἀνατολῆς μοναχῶν, ἀληθῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπαιτῶν (φακίρ).

Ἀπέναντι τοῦ ἀσύλου αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τοῦ Ἴριδος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀρμενίας,

εἰσβάλλει εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, ὑπῆρχεν ἀγροτικόν τε κτῆμα, ἀνῆκον κληρονομικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Βασιλείου, ἔνθα ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ εἶχον ἱδρύσει μοναστήριον γυναικῶν· συγχρόνως δὲ καὶ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς(α) κατῴκει ἔντινι ἡσυχαστηρίῳ, κειμένῳ ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ· τοιούτων ὄντων τῶν πέριξ αὐτοῦ, ὁ βασίλειος σπανίως ἀπεμακρύνετο τοῦ ἡσυχαστηρίου αὐτοῦ· τέλος δὲ ἀπήλαυσε καὶ τοῦ ποθουμένου, προσελκύσας παρ' ἑαυτῷ, πρὸς τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ φίλοις, καὶ τὸν μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, ὅστις ἀκμάζων κατά τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὰ προτερήματα, ἔχων δὲ πεῖραν τοῦ τε κόσμου καὶ τῶν μόχθων τῆς ἐρημικῆς ζωῆς, ἐζήτει ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ μεσαίαν τινὰ κατάστασιν, κεκανονισμένην ἄνευ δουλοπρεποῦς ὑποταγῆς καὶ ἄρρεμον ἄνευ παντελοῦς ἀπομονώσεως· ἡ κοινότης αὐτῶν ἦν μικρὰ, ἀλλ' ἡ νηφαλιότης καὶ τὸ ἐργόχειρον ὑπερέβαλλον πάντα· ἔσκαπτον, ἐπότιζον τὴν γῆν, ἐκαλλιέργουν δάση καὶ ἐκτεταμένας γαίας· μέρος τι τῆς ἡμέρας ἦν ἀφιερωμένον εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὰ χριστιανικὰ γράμματα,

(α) Οὗτος ὠνομάζετο Νευκράτιος· ἀλλ' οὐκ ἦν καὶ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν· διότι ἐκ τῶν ἀῤῥένων τέκνων τοῦ Βασιλείου (πατρὸς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου) καὶ τῆς Ἐμμελίας, πρῶτος ἦν ὁ Μέγας Βασίλειος, δεύτερος ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Νευκράτιος, καὶ τρίτος ὁ τῶν Νυσσέων ψωστὴρ Γρηγόριος. νεώτατος δὲ πάντων, ὁ Πέτρος, ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Σεβαστείας.

εἰς τὴν διδασκαλίαν μαθητῶν τινων ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας ἐλθόντων, εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὰ χριστιανικὰ ᾄσματα· ὁ Γρηγόριος ἡδέως πάντοτε ἀναπολεῖ τοὺς ὡραίους ὕμνους, οὓς εἶχεν ἀκούσει ἐν τῷ χορῷ τοῦ ἀγροτικοῦ ἐκείνου παρεκκλησίου, καὶ τὴν πλάτανον, ἣν ἰδίαις χερσὶν εἶχε φυτεύσει ἐν τῷ κήπῳ τοῦ νέου τούτου μοναστηρίου.

Ἀλλ' οὗτος ἀπαυδήτας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὁπότε συγχρόνως καὶ ὁ Βασίλειος ἀπέπλεεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς βοήθειαν τοῦ ἐπισκόπου Ἀγκύρας καὶ κατὰ τοῦ Εὐνομίου, νέου καὶ ἐπισήμου ἑρμηνέως τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου· ὁ Βασίλειος οὐκ ἦν εἰσέτι ἱερεὺς, κατεῖχε δὲ μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν μικρὸν τοῦ ἀναγνώστου τίτλον· ὁ Ἰουλιανὸς ὅστις, ἐν ὅσῳ ἦν κατὰ τὸ φαινόμενον χριστιανὸς, εἶχε τὸν αὐτὸν τίτλον, ἀρτίως περιεβλήθη τὸ βασιλικὸν διάδημα· προηγούμενος δὲ τῶν τροπαιούχων αὐτοῦ λεγεώνων, καὶ ἀναπεταννύων ἐπὶ τῶν σημαιῶν αὐτοῦ τὰς εἰκόνας τῶν θεῶν, ἀνεκάλυπτε τοὺς σκοποὺς καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ· νέος διωγμὸς ἐκηρύττετο, τρομερώτερος καὶ καταχθονιώτερος τοῦ τῶν Ἀρειανῶν βασιλέων· ὁ Βασίλειος ἐννοήσας αὐτὸν καὶ ἀκολουθῶν μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἐν τῷ κλήρῳ τάξιν καὶ τὴν εἰς προβιβασμὸν ἀπαιτουμένην προθεσμίαν, ἐσπούδαζεν ἵνα εἰσέλθῃ πρωΐμως εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς κινδυνευούσης Ἐκκλησίας· ἀλλὰ τὸ πεπρωμένον κατέλαβε τὸν Ἰουλιανὸν πρὶν ἢ προσκληθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ παλαιὸς αὐτοῦ συμμαθητής· ἐδράξατο ὅμως τῆς

εὐκαιρίας, ἵνα δείξῃ εἰς τὴν Καισάρειαν τὴν σκληρότητα αὐτοῦ· ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν ναῶν, δι' ὧν ἐκοσμεῖτο ἡ πόλις αὕτη πρὶν ἢ δεχθῇ τὸν χριστιανισμὸν, ὑπελείπετο εἰσέτι ναός τις τῆς τύχης· πυρκαϊὰ, αἰφνιδίως ἐκραγεῖσα, ἀπετέφρωσεν αὐτὸν, ὁ Ἰουλιανὸς θεωρήσας τοῦτο βεβήλωσιν καὶ ἀπαίσιον οἰωνὸν, ἐθανάτωσε χριστιανοὺς τινὰς ἀθώους, ὅπερ ἔτι μᾶλλον καθιστᾶ ἀμφίβολον τὸ ὅτι, κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν, ἔγραψε πρὸς τὸν Βασίλειον τὰς ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ σωζομένας ἐπιστολὰς, αἵτινες ἄλλως εἰσὶν ἀνάξιαι αὐτῷ· μέγα μίσος καὶ δυσπιστία διεχώριζεν εἰς τὸ ἑξῆς τὸν ἐθνικὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς δύω νέους ἀποστόλους· ἐνῷ δὲ ὁ Ἰουλιανὸς, ἐπιθυμῶν ἵνα στερεωθῇ κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ διὰ μεγάλης νίκης κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς αὐτοκρατορίας, συνήθροιζε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ καὶ προύχώρει εἰς τὴν Περσίαν, πολλαπλασιάζων τὰς ἱλατηρίους τελετὰς καὶ προσφορὰς, ὁ μὲν Βασίλειος προεβιβάζετο εἰς τούς ἀνωτέρους βαθμοὺς τοῦ ἱερατείου, καὶ ἐν Καισαρείᾳ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ὁπότε πλέον ὁ Ἰουλιανὸς δὲν ὑπῆρχεν, προεχειρίσθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου, νέου ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας· ὁ δὲ Γρηγόριος, μ' ὅλην τὴν εὐλάβειαν, τὴν ἐξισουμένην μετὰ τοῦ ζήλου αὐτοῦ, ἐπίσης προεχειρίσθη ἀρτίως πρεσβύτερος, χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπισκόπου τῆς Ναζιανζοῦ· σὕτως οἱ δύω φίλοι, συνελθόντες αὖθις ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐθριάμβευσαν ὁμοῦ, τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ· ὁ μὲν Γρηγόριος διὰ ζωηροῦ μίσους καὶ λοιδο-

ριῶν, ἅτινα μαρτυροῦσι πηλίκος ἦν ὁ κίνδυνος καὶ ὁ φόβος τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ δὲ Βασίλειος δι' εὐγλωττίας μᾶλλον ἠπιωτέρας, ἥτις παριστᾶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἐμβρίθειαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ λαμπρότης τῆς εὐγλωττίας ταύτης, ἡ κινήσασα τὸν θαυμασμὸν καὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ διδασκάλου, τοῦ ἐθνικοῦ Λιβανίου, διήγειρε κατ' αὐτοῦ σκληρὰς ἀντιζηλίας καὶ αὐτὴν τὴν δυσμένειαν τοῦ ἐπισκόπου Εὐσεβίου.

Τὸ ἡσυχαστήρισν αὐτοῦ ἐσώζετο· ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τοῦτο, καὶ δὲν ἐξήρχετο αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ νὰ ἐνθαῤῥύνῃ τὴν μόρφωσιν τῶν νέων μοναστηρίων, καὶ προσφέρῃ τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Καισαρείας, οὗτινος τὴν δυσπιστίαν ἠδυνήθη τέλος πάντων ἡ σύνεσις αὐτοῦ νὰ διασκεδάσῃ· ἰσχυρὸς κατὰ τὰς περὶ πίστεως λογομαχίας καὶ τὰς γνώσεις αὐτοῦ, ἦτο μᾶλλον ἰσχυρὸς διὰ τῆς πλησίον ἀγάπης· ἐν καιρῷ μεγάλου λιμοῦ, ὅστις κατέτρυχε τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὸν Πόντον, καὶ, διαφθείρων πάντας τοὺς πέριξ τόπους, καθίστα δύσκολον πᾶσαν συνδρομὴν, παρεμύθει τὸν λαὸν, ἐξέκαυσε τὴν εὐσέβειαν τῶν πλουσίων, ἔδωκε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ μέρος ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῶν πλουσίων εἰς τοὺς δυστυχεῖς, ἄνευ διακρίσεως δόγματος καὶ θρησκείας, ἀνακουφίζων μετὰ τῆς αὐτῆς ἐλευθεριότητος καὶ Ἀρειανοὺς καὶ Ἰουδαίους καὶ Εἰδωλολάτρας.

Ἀποθανόντος τοῦ Εὐσεβίου, ἐψηφίσθη διάδοχος αὐτοῦ· καθ' ὅλον δὲ τὸ εἰκοσαετὲς διάστημα, καθ' ὃ ὢν ἐπίσκοπος

καὶ μητροπολίτης τῆς Καππαδοκίας, δὲν ὑπέστη μὲν τὰς ἐπικινδύνους περιπετείας, αἵτινες συνοδεύουσι τὴν ἱστορίαν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, οὐχ ἧττον ὅμως κατέστη ἀξιοσέβαστος διὰ τῆς εὐαρέστου αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ τῆς μεγαλοφυΐας· ὁ Μέγας Βασίλειος ἦν ὁ ἀληθὴς ἐπίσκοπος τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ πατὴρ τοῦ λαοῦ, ὁ φίλος τῶν δυστυχούντων, ἀκλόνητος ἐν τῇ πίστει καὶ ἀκάματος ἐν τῇ ἀγάπῃ· πτωχεύων ἑκουσίως τὴν πτωχείαν ἐκείνην, ἥτις ἤδη καθίστατο σπανία ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶχε μὲν ἕνα μόνον χιτῶνα, καὶ ἐτρέφετο δι' ἄρτου καὶ ἁλῶν ὀσπρίων, ἐδαπάνα ὅμως θησαυροὺς, ἵνα κοσμήσῃ τὴν Καισάρειαν· ᾠκοδομήσατο διὰ τοὺς ἀλλοδαποὺς καὶ τοὺς αὐτόχθονας ξενοδοχεῖον, ὅπερ ὁ Γρηγόριος ἀποκαλεῖ δευτέραν πόλιν, καὶ συνεστήσατο πολυάριθμα ἐργοστάσια καὶ σχολάς.

Ὁ τυφλὸς ὑπὲρ τοῦ Ἀρειανισμοῦ ζῆλος τοῦ Οὐάλεντος ἠπείλησε πολλάκις τὸν ἐπίσκοπον Καισαρείας, ἀλλ' οὗτος περιεφρόνησε τὸν αὐτοκρατορικὸν ἔπαρχον, καὶ αὐτὴν τὴν ὀργὴν τοῦ αὐτοκράτορος· οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστοριογράφοι ἀναφέρουσιν ὅτι διάταγμά τι ἐξορίας εἶχεν ἤδη ἐκδοθῇ κατὰ τοῦ Βασιλείου, ὁπότε ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἠσθένησεν· ὁ Ἅγιος Ἀρχιερεὺς ἐδεήθη ὑπὲρ τοῦ παιδὸς, καὶ ὁ παῖς παραχρῆμα ἰάθη· ἀλλ' ἔπειτα βαπτισθεὶς ὑπὸ ἐπισκόπου Ἀρειανοῦ ἠσθένησεν αὖθις καὶ ἀπέθανε· προσθέτουσι ὅτι, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ ἠθέλησεν ἵνα ὑπογράψῃ τὸ τῆς ἐξορίας διάταγμα συνετρίβη τρὶς ὁ κάλαμος· δὲν ἔχομεν ἀνάγκην θαυμάτων, ἵνα ἐξηγήσωμεν τὴν

νίκην τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Καισαρείας κατὰ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ παραφόρου τούτου ἡγεμόνος· ὁ Βασίλειος ὑπεδέχθη τὸν Οὐάλεντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὄπισθεν τοῦ παραπετάσματος τοῦ θυσιαστηρίου, συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ πολὺν καιρὸν, καὶ ἠδυνήθη νὰ καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, ὁτὲ μὲν δι' ἀπειλῶν, ὁτὲ δὲ διὰ φιλοφρονητικῶν λόγων.

Ἐφεξῆς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καισαρείας ἀνεμίχθη πολλάκις εἰς τὰς θρησκευτικὰς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ πάσης τῆς Ἀνατολῆς λογομαχίας· ἀλλὰ περισσότερον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἵνα θεωρήσωμεν αὐτὸν διδάσκοντα διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ τοὺς πτωχοὺς τῆς Καισαρείας κατοίκους, ὑψοῦντα αὐτοὺς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς θεωρίας τῆς φύσεως, ἑρμηνεύοντα αὐτοῖς τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας διὰ λόγων, ἐν οἷς ἡ παιδεία τοῦ ῥήτορος μορφωθεῖσα ἐν Ἀθήναις ὑποκρύπτεται ὑπὸ ἁπλότητα τινὰ καταπειστικὴν καὶ δημοτικήν· ταῦτα εἰσὶ τὸ ἀντικείμενον τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ, αἵτινες καλοῦνται Ἑξαήμερος.

Μεταξὺ τῶν κοινῶν εἰς ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα σφαλμάτων τῆς φυσικῆς, περικλείουσιν αὗται πολλὰς γνώσεις ὀρθὰς, περιγραφὰς εὐστόχους καὶ ἀληθεῖς· νομίζει τις ἐνίοτε ὅτι ἀναγινώσκει ἐν ταύταις ὡραίας τινὰς περικοπὰς, ἐρανισθείσας ἀπὸ τὰς μελέτας τῆς φύσεως· πάντοτε καὶ πανταχοῦ φροντίζει ἵνα δεικνύῃ τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· πανταχοῦ ἀναφαίνεται ἡ αὐτὴ θεωρητικὴ καὶ εὐαίσθητος αὐτοῦ φαντασία, δι' ἧς ὑψοῦτο εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ πλάστου, ἡ αὐτὴ χάρις, ἡ αὐτὴ ἐμψύχω-

σις τῶν ἐκφράσεων ἵνα καταστήσῃ αὐτὰς καταληπτὰς καὶ ἀγαπητάς.

Ἀναγινώσκων τις τοιούτους λόγους, δὲν δύναται νὰ μὴν ἐκπλαγῇ, ἀναλογιζόμενος τοὺς ἐπαίνους, τὰ δάκρυα δι' ὧν ἀντήμειβον αὐτὸν καὶ τὴν εἰς τοιαύτας διδασκαλίας εὐαισθησίαν λαοῦ, συγκειμένου ἐκ χειρωνάκτων καὶ ἀποχειροβιώτων, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ ὁ ῥήτωρ.

Ὁποία χάρις ἐν τοῖς προοιμίοις τινῶν ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τούτων! « Εἰσί τινες πόλεις, λέγει ὁ εὔγλωττος ῥήτωρ, » παντοδαποῖς θεάμασι θαυματοποιῶν, ἀπὸ βαθέος ὄρ- » θρου μέχρις ἑσπέρας αὐτῆς ἑστιῶσαι τὰς ὄψεις· καὶ » μέν τοι, καὶ μελῶν τινων κεκλασμένων καὶ διεφθαρ- » μένων, καὶ παντάπασι πολλὴν ἀκολασίαν ταῖς ψυχαῖς » ἐντικτόντων, ἐπὶ πλεῖστον ἀκούοντες οὐκ ἐμπίπλαν- » ται· καὶ τοὺς τοιούτους δήμους πολλοὶ μακαρίζουσιν, » ὅτι τὰς κατ' ἀγορὰν ἐμπορίας, ἢ τὰς ἐκ τῶν τεχνῶν » πρὸς τὸ ζῆν ἐπινοίας καταλιπόντες, διὰ ῥᾳθυμίας πά- » σης, καὶ ἡδονῆς τὸν τεταγμένον ἑαυτοῖς τῆς ζωῆς » χρόνον διαπερῶσιν οὐκ εἰδότες, ὅτι ὀρχήστρα, εὐθυ- » μουμένη θεάμασιν ἀκολάστοις, κοινὸν καὶ δημόσιον δι- » δασκαλεῖον ἀσελγείας τοῖς συγκαθημένοις ἐστί . . . . . » ἤδη δέ τινες τῶν ἱππομανούντων, καὶ ὄναρ ὑπὲρ τῶν » ἵππων μάχονται, ἅρματα μεταζευγνῦντες καὶ ἡνιό- » χους μετατιθέντες, καὶ ὅλως τῆς μεθημερινῆς ἀφρο- » σύνης οὐδὲ ἐν ταῖς καθ' ὕπνον φαντασίαις ἀφίστανται· » ἡμεῖς δὲ ἄρα, οὓς ὁ Κύριος, ὁ μέγας θαυματοποιὸς » καὶ τεχνίτης, ἐπὶ τὴν ἐπίδειξιν συνεκάλεσε τῶν οἰκείων

» ἔργων, ἀποκαμούμεθα πρὸς τὴν θέαν, ἢ ἀποκνήσομεν » πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν λογίων τοῦ πνεύματος; ἀλλ' » οὐχὶ τὸ μέγα τοῦτο καὶ ποικίλον τῆς θείας δημιουρ- » γίας ἐργαστήριον περιστάντες, καὶ πρὸς τοὺς ἄνω χρό- » νους ἐπανελθόντες τῇ διανοίᾳ ἕκαστος, ὀψόμεθα τὴν » διακόσμησιν τοῦ παντός; » (α)

Πιστὸς εἰς τὸ θεολογικὸν τοῦτο ἅμα καὶ ποιητικὸν αὐτοῦ σχέδιον, ὁ ῥήτωρ ἡρμήνευσεν ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν τὴν τάξιν τῶν καιρῶν, τὰς κινήσεις τῆς θαλάσσης, τὸ ὁρμέμφυτον τῶν διαφόρων ζώων, τὰς τακτικὰς αὐτῶν μεταναστεύσεις, τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὕπαρξιν, καὶ τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως αὐτοῦ.

Ἀναμφιβόλως ἀπομακρύνεται πολὺ τῆς κοσμογραφίας τοῦ Ἱππάρχου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, καὶ δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις τὰ ἴχνη τῆς ὀπισθοδρομικῆς ἐκείνης κινήσεως καὶ τῆς πρωΐμου παρακμῆς, ἣν ἡ θρησκεία, κακῶς ἐννοουμένη, ἐπέφερεν εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὰς πρὸ ὀλίγου ἐνδόξως καλλιεργουμένας ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς Ἀνατολῆς· ἀλλ' οὐχ ἧττον εἰσὶ πλήρεις γνώσεων περιέργων, μάλιστα καθ' ὅσον αὗται εἰσὶ δημώδεις καὶ χαρακτηρίζουσι τοὺς καιροὺς ἐκείνους· ἀλλ' ὅπερ ἐν τούτοις πρὸ πάντων πρέπει νὰ ζητήσωμεν εἰσὶν αἱ ἐκφράσεις τοῦ πνευματικισμοῦ ἐκείνου, εἰς ὃν ἡ φύσις χρησιμεύει ὡς κείμενον καὶ ἔμπνευσις.

(α) Ὁμιλ. δ'. εἰς τὴν Ἑξαημ.

« Εἴ ποτε οὖν, λέγει ὁ ῥήτωρ, ἐν αἰθρίᾳ νυκτερινῇ
» πρὸς τὰ ἄῤῥητα κάλλη τῶν ἄστρων ἀνατενίσας, ἔν-
» νοιαν ἔλαβες τοῦ τεχνίτου τῶν ὅλων, τίς ὁ τοῖς ἄνθεσι
» τούτοις διαποικίλας τὸν οὐρανὸν, καὶ ὅπως ἐν τοῖς ὁ-
» ρωμένοις πλέον τοῦ τερπνοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐστί· πάλιν
» ἐν ἡμέρᾳ εἰ νήφοντι τῷ λογισμῷ κατέμαθες τὰ τῆς
» ἡμέρας θαύματα, καὶ διὰ τῶν ὁρωμένων ἀνελογίσω
» τὸν οὐχ ὁρώμενον, ἐμπαράσκευος ἦκεις ἀκροατὴς καὶ
» πρέπων τῷ πληρώματι τοῦ σεμνοῦ τούτου καὶ μακα-
» ρίου θεάτρου· δεῦρο δὴ οὖν, ὥσπερ οἱ τοὺς ἀήθεις τῶν
» πόλεων τῆς χειρὸς λαβόμενοι περιηγοῦνται, οὕτω δὴ
» καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὰ κεκρυμμένα θαύματα ὑμᾶς τῆς με-
» γάλης ταύτης πόλεως ξεναγήσω. » (α)

Πανταχοῦ αἱ ἠθικαὶ ἀλήθειαι ἀναμίγνυνται μετὰ περιγραφῶν· καὶ τὸ θέαμα τοῦ κόσμου δὲν εἶναι διὰ τὸν ῥήτορα εἰμὴ ἀντικείμενον θρησκευτικῶν στοχασμῶν· ἡ Μεγαλοπρέπεια τοῦ Οὐρανοῦ παρουσιάζει αὐτῷ ὑψηλόν τι, « ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, λέγει, ἡ ἀρχαία πατρὶς ἡμῶν
» (ἐστὶν) ἧς μετανέστησεν ἡμᾶς ὁ ἀνθρωποκτόνος δαί-
» μων, τοῖς αὐτοῦ δελεάσμασι ἀνδραποδίσας τὸν ἄνθρω-
» πον. . . . . εἰ γὰρ τὰ πρόσκαιρα τοιαῦτα, ποταπὰ τὰ
» αἰώνια; καὶ εἰ τὰ ὁρώμενα οὕτω καλὰ, ποταπὰ τὰ
» ἀόρατα; εἰ οὐρανοῦ μέγεθος μέτρον ἀνθρωπίνης δια-
» νοίας ἐκβαίνει, τῶν ἀϊδίων τὴν φύσιν τίς ἄρα νοῦς ἐ-

(α) Ὁμιλ. στ'. εἰς τὴν Ἑξαήμ.

» ξιχνιάσαι δυνήσεται; εἰ ὁ τῇ φθορᾷ ὑποκείμενος ἥλιος
» οὕτω καλὸς, οὕτω μέγας, ὀξὺς μὲν κινηθῆναι εὐτά-
» κτους δὲ τὰς περιόδους ἀποδιδοὺς, σύμμετρον μὲν ἔ-
» χων τὸ μέγεθος τῷ παντὶ, ὥστε μὴ ἐκβαίνειν τὴν πρὸς
» τὸ ὅλον ἀναλογίαν, τῷ δὲ κάλλει τῆς φύσεως οἷόν τις
» διαυγὴς ὀφθαλμὸς ἐμπρέπων τῇ κτίσει, εἰ ἀκόρεστος
» τούτου ἡ θέα, ποταπὸς τῷ κάλλει ὁ τῆς δικαιοσύνης
» ἥλιος; » (α)

Διατρέξας οὕτω καὶ διὰ τῶν ὀμμάτων καὶ διὰ τῆς φαντασίας μέρος τι τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς ἀχανοῦς αὐτοῦ θέας, στρέφεται πρὸς τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ διὰ θελκτικωτάτων προσφωνήσεων· ἡρμήνευσεν εἰς τὸν λαὸν τῆς Καισαρείας τὴν δημιουργίαν καὶ τὰς κινήσεις τῆς θαλάσσης; περαίνει τὸν λόγον διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων, αἵτινες εἰσὶ πλήρεις Ἀνατολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ· « εἰ δὲ θάλλασσα καλὴ
» καὶ ἐπαινετὴ τῷ Θεῷ, πῶς οὐχὶ καλλίων Ἐκκλησίας
» τοιαύτης σύλλογος, ἐν ᾗ συμμιγὴς ἦχος, οἷόν τινος κύ-
» ματος ἠϊόνι προσφερομένου, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ
» νηπίων, κατὰ τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ἡμῶν δεήσεις, ἐκπέμ-
» πεται. » (β)

Ἡ εὐαίσθητος καὶ γραφικὴ αὕτη φαντασία ἁπανταται ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου λόγοις ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ ἐν ταῖς ὑποδεεστέραις τῶν συγ-

(α) Αὐτόθι.
(β) Ὁμιλ. δ'. τὴν Ἑξαήμ.

γραφῶν αὐτοῦ· ἔνθους πρὸς τὴν ἀρχαίαν εὐγλωττίαν καὶ ποίησιν, ἤθελεν ἵνα ἐμπνεύσῃ τὴν πρὸς αὐτὰς ἐπιθυμίαν, ἵνα συστήσῃ τὰ μνημεῖα αὐτῆς εἰς τοὺς νέους χριστιανοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, διὸ καὶ συνέγραψε δι' αὐτοὺς πραγματείαν τινα περὶ τοῦ ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων, τουτέστι περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ νὰ ζητῶσι τὰ σπέρματα τῶν φυσικῶν ἀληθειῶν καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, ἅτινα ἐν τούτοις περιέχονται· προφανῶς τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι εἰσέτι ἀνάμνησίς τις καὶ συνέχεια τῆς κατὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ πάλης· ὅσον ἡ κακοήθης μισαλλοθρησκεία τοῦ αὐτοκράτορος εἶχεν ἐπιμείνει ἵνα ἀπογυμνώσῃ τὸν χριστιανισμὸν ἀπὸ τὰ ὅπλα καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῶν γραμμάτων, τοσοῦτον οἱ δύω μαθηταὶ τῶν Ἀθηνῶν ἤθελον νὰ ἐξασφαλίσωσι τὸ προσφιλὲς τοῦτο εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἄσυλον· ὁ Βασίλειος, καί περ ὢν φύσεως ἐμβριθεστέρας ἢ ὁ φίλος αὐτοῦ, ἀπέδιδεν ἐν τοσούτῳ οὐκ ὀλίγην ἀξίαν εἰς τὸ λεκτικὸν κάλλος· ἡ μὲν ψυχὴ αὐτοῦ ἦν αὐστηρὰ, ἡ δὲ φαντασία ζωηρά· ἡ ἀκρίβεια τῆς ὀρθοδοξίας αὐτοῦ δὲν κατέστησεν αὐτὸν δυσμενῆ πρὸς τὰς χάριτας τῆς εὐγλωττίας, καὶ πρὸς πᾶν ὅπερ ὑπέσχετο ταύτην· ἔπεμπεν ἐκ τῆς Καππαδοκίας πολλοὺς μαθητὰς εἰς τὸν ἐθνικὸν ῥήτορα Λιβάνιον· ἐζήτει παρ' αὐτοῦ λόγους κομψοὺς δι' αὐτούς, βέβαιος ὢν ὅτι ὁ ἴδιος ἠδύνατο περισσότερον νὰ καταπείσῃ αὐτούς· ἴσως δὲ ἐγίνωσκεν ἀρκούτως, μ' ὅλην τὴν πίστιν αὐτοῦ, πόσον ἡ ἀληθὴς συγκίνησις δὲν χρήζει τῆς ἐπιστήμης

τοῦ καλῶς λέγειν· εὐτυχῶς ἡ σύνθεσις αὐτοῦ εἶναι ἁπλουστέρα παρ' ὅσον εὐηρεστεῖτο· σπουδάσας, ἕνεκα τοῦ πρακτικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, πάθη καὶ ψυχικὰς ἀσθενείας, ἐν οἷς ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ἀριστοτέλους ἐζήτει τὰς ἀρχὰς τῆς εὐγλωττίας, εὑρίσκει ἐν τούτοις πρὸς ἐξεικόνισιν καὶ συγκίνησιν τοῦ ἀνθρώπου τέχνην βαθυτέραν τῆς τῶν ὑπ' αὐτοῦ θαυμαζομένων ῥητόρων.

Πολλαὶ τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ εἰσὶ πραγματεῖαι ἠθικαὶ κατὰ τῆς φιλαργυρίας, τοῦ φθόνου, τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ χάρις δίδωσιν αὐταῖς νέον τινὰ χαρακτῆρα· ὁ Μέγας Βασίλειος εἶναι πάντοτε ὁ κήρυξ τῆς ἐλεημοσύνης· κατενόησεν ὡς οὐδεὶς ἄλλος τὸν μέγαν τοῦτον χαρακτῆρα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὅστις ἐπανῆγε τὴν κοινωνικὴν ἰσότητα διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἀγάπης· ὁ θρίαμβος τῶν ἀγώνων αὐτοῦ εἶναι τὸ μαλάσσειν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, τὸ καθιστᾷν αὐτοὺς προθύμους εἰς τὸ βοηθεῖν ἀλλήλους· τοιοῦτον ἤθελεν αὐτὸν ἡ δυστυχὴς τοῦ κόσμου κατάστασις· δὲν εἶναι ῥητορικὴ ὑπερβολὴ ἡ περικοπὴ ἐκείνη, ἐν ᾗ ὁ Ἅγιος Βασίλειος περιγράφει τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὴν ἀθλιότητα ἑνὸς πατρὸς, ἀναγκασθέντος ἵνα πωλήσῃ ἓν τῶν τέκνων αὐτοῦ πρὸς ἀγορὰν ἄρτου· ἡ δυστυχία, πηγάσασα ἐκ τῆς τυραννίας, καθίστα τὰ τοιαῦτα παραδείγματα κοινά· ὁ νόμος συνεχώρει τοῦτο· δὲν ἦτο λοιπὸν ἔργον τῆς θείας προνοίας ἡ φωνὴ τοῦ ῥήτορος, ἥτις ὑψοῦτο ἵνα ἐμποδίσῃ τὰ βαρβαρικὰ ταῦτα, ἐμπόρια ἵνα παραμυθήσῃ τὸν πτωχὸν καὶ συγκινήσῃ τὸν πλούσιον;

Ἀναμφιβόλως ὁ ῥήτωρ ἐκφέρεται εἰς ὑπερβολὰς, ὅταν οὐδεμίαν διάκρισιν ποιῆται μεταξὺ πλουσίου καὶ κλέπτου θεωρῶν τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα ὁ πλούσιος ἀρνεῖται εἰς τὸν πτωχὸν, ὡς κλοπὴν γενομένην πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ τοιαύτη ἦν ἡ εὐγλωττία τῶν πρώτων χρόνων, ἐνεργὸς, παθητικὴ, πλήττουσα ἰσχυρῶς τὰς ὑπὸ τῆς μαλθακότητος ναρκωθείσας ψυχὰς· αὕτη ἦν τὸ ἀντισήκωμα ὅλων τῶν κακιῶν ἀπανθρώπου καὶ διεφθαρμένης κοινωνίας· ἐπεῖχε τὸν τόπον τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἅπερ συνάμα ἔλειπον· ὑπέσχετο τὸν οὐρανὸν, ἵνα ἀποσπάσῃ ἀγαθάς τινας πράξεις ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἡ ἰδέα εἶναι, ὅτι ὁ πλούσιος ὀφείλει εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς ὁ διανομεὺς τῶν τῆς θείας προνοίας δώρων, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ὁ οἰκονόμος τῶν πτωχῶν.

Οὐχ' ἧττον ἐξέχει ὁ Μέγας Βασίλειος εἰς τὰς ἐξεικονίσεις τῆς βραχύτητος τῆς ζωῆς, τῆς οὐτιδανότητος τῶν γηΐνων ἀγαθῶν τοῦ ματαίου καὶ αὐτῆς τῆς καθαροτάτης χαρᾶς· μετὰ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους, εἶναι εὔγλωττος κατ' ἰδιάζοντά τινα τρόπον ἐπὶ τοῦ μονοτόνου τούτου ἀντικειμένου τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων· τῆς δὲ εὐγλωττίας ταύτης πηγὴ εἶναι ἡ Ἁγία Γραφὴ, ἐκ τῆς ὁποίας εὐαρεστεῖται νὰ ἀρύηται τὴν ποίησιν, ἥτις εἶναι περιγραφικωτέρα καὶ τολμηροτέρα τῆς τῶν Ἑλλήνων· ἐπαναλαμβάνων τὰς ζωηρὰς εἰκόνας τῆς Ἑβραϊκῆς μούσης, μιγνύει ἐν αὐταῖς τὸ συμπαθητικὸν ἐκεῖνο πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα αἴσθημα, τὴν ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ ἐκείνην γλυκύτητα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ κάλος τοῦ νέου νόμου·

ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, ὀρέγει ἐν ταὐτῷ χεῖρα βοηθείας πρὸς πάντας τοὺς δυστυχεῖς· ἐπίσης θέλει καὶ τὸ ἀνακουφίζειν καὶ τὸ διδάσκειν·

Ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἐπιρροὴν, ἣν εἶχεν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ· ἀσθενὴς τὸ σῶμα, κεκμηκὼς ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τῆς αὐστηρότητος, ἐνισχύετο εἰς τὰς ἀδιακόπους διδασκαλίας, εἰς τὰς ποιμαντικὰς αὐτοῦ περιοδείας ὑπ' ἐνθέρμου τινὸς ζήλου· ὅταν ἐτελεύτησεν, ὁ λαὸς τῆς ἐπαρχίας συνέτρεξεν εἰς τὴν κηδείαν αὐτοῦ· ἐθνικοὶ καὶ Ἰουδαῖοι ἠμιλλῶντο πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τὶς περισσότερα δάκρυα νὰ χύσῃ διότι ὑπῆρξεν ὁ εὐεργέτης πάντων· ἐνομίζοντο εὐτυχεῖς οἱ ἕνεκα τοῦ συρρεύσαντος ἀπειραρίθμου πλήθους ἀποθανόντες ἐν τοιαύτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πολλοὶ ἐνθουσιασταὶ, ἐθνικῇ φράσει χρώμενοι ἐκάλουν αὐτοὺς θύματα ἐπιτάφια.

Ἐὰν ἤδη μετὰ ΙΕ. αἰῶνας μακρὰν τῶν ξένων ἐκείνων ἠθῶν, μακρὰν τῆς κοινωνίας ἐκείνης, ἔνθα ὁ πολυθεϊσμὸς, τὸ Εὐαγγέλιον, οἱ δημώδεις μῦθοι, οἱ φιλόσοφοι οἱ μάρτυρες, εἶχον τοσοῦτον ἐνεργήσει ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν λαῶν, ζητήσωμεν τὸν ῥήτορα τῆς Καισαρείας ἐν ταῖς σελίσι τῶν βιβλίων, πόσον ἔτι καὶ σήμερον θέλομεν θαυμάσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν! ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ εὐγλωττία αὐτοῦ εἶναι μᾶλλον κρείττων παντὸς χρόνου, ἢ αἱ δημηγορίαι τῶν μεγάλων τῆς Θύραθεν σοφίας ῥητόρων· διότι τὰ δικαιώματα ἁπάσης τῆς ἀνθρωπότητος εἰσὶ διαρκέστερα τῶν δικαιωμάτων ἑνὸς πολί-

του, ἢ μιᾶς ἐπισήμου δημοκρατίας· καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἐθίμων εἶναι μικροῦ λόγου ἀξία, συγκρινομένη πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὰς ταλαιπωρίας αὐτοῦ, τὰς ἐλπίδας, τὰς ἀθλιότητας, καὶ τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ· αἱ ἰδέαι αὗται, καί τοι τοσοῦτον ἐναργεῖς καὶ πραγματικαὶ, διαφεύγουσιν ἡμᾶς ταχέως, ὅταν ἡ φαντασία δὲν ἐντυπώσῃ αὐτὰς ἐν ἡμῖν διὰ τῆς λεκτικῆς ἐνεργείας. Ὁ ἠθικὸς συγγραφεὺς ὀφείλει πρὸ πάντων νὰ ἦναι εὔγλωττος ἵνα εἰσακούηται· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἰσχὺς τοῦ ῥήτορος τῆς Καισαρείας· τὰ πάντα καθίστανται εἰκόνες ἐν τῇ ἐκφραστικῇ καὶ ποιητικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ· αἱ συγκρίσεις, αἱ ἀλληγορίαι καθιστῶσιν ὁρατοὺς πάντας τοὺς στοχασμοὺς αὐτοῦ· « ὥσπερ γὰρ, λέγει, οἱ ἐν τοῖς πλοίοις καθεύδον-
» τες αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ἐπὶ λιμένος ἄγον-
» ται, κἂν αὐτοὶ μὴ αἰσθάνονται, ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτοὺς
» πρὸς τὸ τέλος ἐπάγει· οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ χρόνου τῆς
» ζωῆς ἡμῶν καταῤῥέοντος, οἷόν τινι κινήσει συνεχεῖ καὶ
» ἀπαύστῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἕκαστος πέρας τῷ λανθάνον τι
» δρόμῳ τῆς ζωῆς ἡμῶν κατεπειγόμεθα· ὁδοιπόρος ἐφέ-
» στηκας τῷ βίῳ τούτῳ· πάντα παρέρχῃ πάντα κατόπιν
» σου γίνεται· εἶδες ἐπὶ τῆς ὁδοῦ φυτὸν ἢ πόαν, ἢ ὕ-
» δωρ, ἢ ὅτι ἂν τύχῃ τῶν ἀξίων θεάματος; μικρὸν ἐ-
» τέρφθης εἶτα παρέδραμες· πάλιν ἐνέτυχες λίθοις καὶ
» φάραγξι, καὶ κρημνοῖς, καὶ σκοπέλοις, καὶ σκόλοψιν,
» ἤπου καὶ θηρίοις, καὶ ἑρπετοῖς, καὶ ἀκάνθαις, καί
» τισιν ἄλλοις τῶν ὀχληρῶν; μικρὸν ἠνιάθης, εἶτα κα-

» τέλιπες· τοιοῦτος ὁ βίος· οὔτε τὰ τερπνὰ μόνιμα, οὔτε
» τὰ λυπηρὰ διαρῆς κεκτήμενος. » (α).

—=—

β'.) Οἱ Σελσοῦκκοι Τοῦρκοι εἰσβάλλουσι εἰς τὴν Καππαδοκίαν.— Οἱ Ὀσμάνοι Τοῦρκοι.—Ὁ Σουλτὰν Βαγιαζήτ.— Ὁ Τιμοὺρ ἀρχηγὸς τῶν Ταρτάρων — ἐλεεινὴ τῆς Καππαδοκίας κατάσασις.

Ἡ Καππαδοκία, ἐπαρχία οὖσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἀπήλαυε ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἐπεσώρευσαν αὐτῇ τοσαῦται ἑκατονταετηρίδες. Ὁ Δ'. μετὰ Χριστὸν αἰὼν παρήγαγεν εἰς φῶς τοσούτους ῥήτορας, σοφοὺς καὶ θείους ἄνδρας, καὶ ὡδήγησεν τοὺς Καππαδόκας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προαγωγῆς· καθ' ἣν δὲ ἐποχὴν τὸ Βυζάντιον ἐγένετο κέντρον ἐθνικῆς ἑνώσεως, καὶ πᾶσα μερὶς Ἑλληνικὴ, ὅπου ἂν ἐπὶ γῆς ἐγκατεστάθη, ἀνέκυψεν ὡς συμπαγὲς σῶμα ἔχουσα κεφαλὴν τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Βυζαντίου, κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐπέπεσε κατὰ τῆς καππαδοκίας ἡ Τουρκικὴ μάχαιρα· διότι, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους (1072 μ. χ.)

(α) Ὁμιλ. εἰς τὸν ά. ψαλμ.

εἰσέβαλλον εἰς τὴν Καππαδοκίαν οἱ Σελσοῦκκοι Τοῦρκοι ὑπό τινα Σολιμὰν ἡγεμόνα των, ὅστις ὠφελούμενος ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ Βυζαντινοῦ Βασιλείου, κατέλαβε ἅπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· ὁ δὲ Ἀλέξιος Ἀ. στρατεύσας κατὰ τῶν Ἰταλῶν, οἴκοθεν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Σελσούκκον (α) ἐκεῖνον ἀξιόλογον μοῖραν τῆς χώρας, ἵνα παύσῃ πάντα ἀντιπερισπασμὸν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο· καὶ μέχρι Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ὑπέκειτο εἰς τοὺς Σελσούκκους Σουλτάνους οἵτινες εἶχον τὴν ἕδραν των εἰς τὸ Ἰκόνιον· ἀλλ' ἐπειδὴ εἷς τῶν Σουλτάνων τούτων, Μασοὺτ ὀνομαζόμενος, εἶχε πολλοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ διεμοίρασε τὰς ὑπ' αὐτὸν Βυζαντινὰς ἐπαρχίας, μέρος τῆς Καππαδοκίας ὑπετάγη εἰς τὸν Ἰακοὺπ Ἀρσλὰν, ἡ δὲ Καισάρεια καὶ ἡ Σεβάστεια εἰς τὸν Δαδούνην, ἀμφοτέρους γαμβροὺς αὐτοῦ ὄντας, ἄλλαι δὲ ἐπαρχίαι εἰς τοὺς λοιποὺς κληρονόμους τοῦ Μασοὺτ· ἀλλ' ἡ Καππαδοκία (ἐπειδὴ οὗτοι ἐρίσαντες κατέστησαν τὰς ἐπαρχίας των ἔρμαιον τῆς θηριωδίας των) ὑπετάσσετο ὁτὲ μὲν ὑφ' ἑνὸς, ὁτὲ δὲ ὑφ' ἑτέρου τῶν ἐριζόντων κληρονόμων τοῦ Μασοὺτ, μέχρις οὗ ἀνεφάνησαν οἱ Ὀσμάνοι (ὀσμανλίδες) Τοῦρκοι· ἡ φυλὴ αὕτη κραταιωθεῖσα, ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ τῶν διαπληκτισμῶν τῶν Σελσούκκων ἡγεμόνων, κατέστησεν ὑπὸ γενναίους ἀρχη-

(α) Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Σελσούκκων θέλομεν ἰδεῖ εἰς τὸ περὶ Ἰκονίου.

γοὺς (α) βασίλειον ἀνεξάρτητον καὶ ἐπίφοβον· μέχρι δὲ τοῦ Σουλτᾶν Βαγιαζὴτ, οἱ Ὀσμάνοι ἐκυρίευον ἐκ διαλλειμάτων τὴν Φρυγίαν, Βυθινίαν καὶ Παμφλαγονίαν· ἀλλ' ὁ Ἰλτιρὴμ Βαγιαζὴτ κυριεύσας πολλὰ μέρη τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου καὶ ἰσχυρὸς γενόμενος, καθήρεσε τοὺς Σελσούκκους ἡγεμόνας ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν, καθὼς καὶ τοὺς δυνάστας τῶν πόλεων καὶ χωρῶν τῆς Καππαδοκίας· καὶ οὕτω ἡ Καππαδοκία ὑπετάγη εἰς τοὺς Ὀσμάνους τούρκους (1399 μ. χ.)· ὅτε δὲ ὁ Τιμοὺρ, ἀρχηγὸς τῶν Ταρτάρων, εἰσέβαλλε εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ ἤρισεν πρὸς τὸν Βαγιαζὴτ, ἐπειδὴ οἱ δυνάσται τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ διωχθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ταρτάρου ἡγεμόνος, ἐκυρίευσε τὴν Καππαδοκίαν, καὶ ἐπολιόρκησε τὴν Σεβάστειαν (Σιβὰς), τὴν ὁποίαν καὶ ἐκυρίευσεν (1400 μ. χ.) κατεδαφίσας τὰ τείχη αὐτῆς καὶ φονεύσας τοὺς κατοίκους· ἀφοῦ δὲ ὁ φοβερὸς οὗτος κατακτητὴς ἐπανῆλθεν εἰς Βουχαρίαν, ἡ Καππαδοκία ὑποταγεῖσα ἐπί τινα καιρὸν εἰς τοὺς μικροὺς Σελσούκκους ἡγεμόνας, περιέπεσε πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀσμάνων.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας, ὡς ἐπὶ θεατρικῆς σκηνῆς, παρίστανται νέα πρόσωπα, ξένα ὀνόματα, ἤθη, νόμοι, ἔθιμα παράδοξα· ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς μαραινόμενος βαθμηδὸν ἐκ τῆς δηλητηρίου πνοῆς

(α) Ἴδε περὶ τούτου εἰς τὸ περὶ Ἰκονίου.

τῆς παρακμῆς τῆς βυζαντικῆς Κυριαρχίας, ὑποχωρεῖ ἐνώπιον τῆς ἐπερχομένης συγχύσεως. τὰ ἀπειράριθμα τῶν Σελσούκκων στίφη, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκπορθοῦντα τὴν Καππαδοκίαν, ὡς κύματα παλίῤῥοθα, ἐπὶ τέλους ἐμπήγουσι διὰ παντὸς τὰς βαναύσους αὐτῶν καλύβας εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου ἄλλοτε ὑψοῦντο κομψὰ τῆς τέχνης ἔργα· ὁ καχεκτικὸς τοῦ Βυζαντίου ὀργανισμὸς ἀγωνιζόμενος εἰς μάτην νὰ δώσῃ σκιάν τινα ῥυθμοῦ καὶ τάξεως εἰς τὸ χάος ἐκεῖνο τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων, προπαρεσκεύασε τὸν θρίαμβον τῶν βαρβάρων τουρκικῶν ἐθνῶν, καὶ τέλος ἡ Ὀθωμανικὴ κυριαρχία ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν ἀλληλοδιαδόχων ἐκείνων ἐρειπίων· καὶ πᾶσα ἡ τραγῳδία αὕτη τελεῖται ἐν βαθυτάτῃ σιωπῇ, διακοπτομένη μόνον ἐκ διαλλειμάτων ἐκ τῶν στεναγμῶν τῶν ἐλεεινῶν θυμάτων· ἡ ἐρήμωσις τῆς χώρας καὶ ἡ παρακμὴ τῶν πόλεων εἶναι τὸ τέλος τῆς θλιβερᾶς ταύτης σκηνῆς.

Ἐπιστήνοντες τὴν προσοχὴν ἐπὶ ταύτης τῆς ἐποχῆς, νοερῶς δὲ διατρέχοντες τὴν μεταγενεστέραν, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ῥίψωμεν ἓν δάκρυ ἐπιτάφιον ἐπὶ τῆς μερίδος ἐκείνης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἥτις καταδικασθεῖσα εἰς πολυχρόνιον καὶ ἀτελεύτητον ὠμοτάτην δουλείαν, κατεκερματίζετο ὑπὸ ἀνόμων, ὑπὸ βαρβάρων χειρῶν! τοὺς πλουσίους ἐφόνευον καὶ διήρπαζον τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, τὸν δὲ πένητα λαὸν ἀπειλοῦντες καὶ δεικνύοντες αὐτῷ τὸν αἱμοσταγῆ αὐτῶν πέλεκυν, ἠνάγκαζον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πάτριον θρησκείαν

ῥίπτων εἰς λήθην τὴν γλῶσσαν τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτοῦ· τοὺς ναοὺς μετέβαλλον εἰς βωμοὺς καὶ ἐρείπια, τοὺς δὲ ἱερεῖς κατέσφαζον, τοὺς ἐφήβους κατέταττον εἰς τὰ νέα αὐτῶν τάγματα, τὰς μητέρας κτηνωδῶς ἐβασάνιζον, τὰ δὲ ἀθῶα βρέφη ἐσπάραττε ὁ τῆς ἀπανθρωπίας πέλεκυς· αἱ οἰκίαι καὶ πᾶν πολύτιμον διηρπάζοντο, μηδὲν δὲ ἱερὸν, μηδὲν ὅσιον ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀντικείμενον σεβασμοῦ· οἱ πολυπληθεῖς λατρευταὶ τοῦ Ἰησοῦ καθ' ἑκάστην κατηναλίσκοντο βορὰ γενόμενοι τοῦ πελέκυος τῆς Κασπίας, αἱ δὲ πρωτεύουσαι κατήντησαν ἄσημοι καὶ πένησσαι καὶ ἀκατανόμαστοι ἐπαρχιακὴ μητροπόλεις.

Θλιβερὸν καὶ σπαραξικάρδιον θέαμα!!

Πανταχόθεν οἱ ἐλεεινοὶ κάτοικοι κατέφευγον ἐκ τῆς τρομερᾶς θυέλλης ταύτης εἰς κοιλάδας καὶ φάραγγας ἀπροσίτους, ὅπου, καὶ μόνον, ἠδύναντο νὰ σωθῶσι· ἀλλ' ἐντοσούτῳ καθὼς ὑπὸ χιονοσκέπαστον γῆν, διαρκοῦντος τοῦ χαλεποῦ χειμῶνος, διατηρεῖται ἀβλαβὴς ὁ ἀναμένων τὴν θερμότητα τοῦ ἀέρος σπόρος, ἵνα καὶ αὖθις ἀναβλαστήσῃ, οὕτω καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς (ἂν καὶ μικρὸν λείψανον) ἀνόθευτος τὴν φύσιν περισώζεται ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν τῆς ὠμοτάτης δουλείας, τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐλπίδας του ἔχων μόνον κέντρον ἑνώσεως.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Καισάρεια πρωτεύουσα τῆς Καππαδοκίας.

Ἡ περίφημος αὕτη πόλις, ἡ τοσοῦτον ἐπενεργήσασα εἰς τὸν φωτισμὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἦν ἐν Κιλικίᾳ τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀργαίου ὄρους· ἐκτίσθη δὲ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους (2,000—1800 π. χ.) ὑπὸ τοῦ Μοσὸχ καὶ ὠνομάζετο Μάζα, καὶ Μάζακα, « Μάζα κατὰ πρῶτον ἐκαλεῖτο ἀπὸ Μοσὸχ τοῦ Καππαδόκων γενεάρχου ἐλκυσαμένη τὸ ὄνομα· τοῦ χρόνου δὲ πορευομένου, κατὰ παρέγκλισιν ἤδη Μάζακα προσωνόμασται, » (Φιλοστορ. Καππαδ. βιβλ. θ΄. κεφ. ιϐ΄.) καὶ ὁ Ἰουδαῖος Ἰώσηπος Μοσὸχ καλεῖ τὸν Γενεάρχην τῆς Καππαδοκίας « Μάζα κατὰ πρῶτον ὀνομαζομένη κτλ. » (Ἰουδαϊκ. Ἀρχ. βιβλ. Ἁ. κεφ. Ζ΄.) ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἐκαλεῖτο Εὐσέβεια ἡ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ, πρὸς τιμὴν, ἴσως, Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, ὃς πολλὰς παρέσχε εὐεργεσίας

τοῖς Μαζακηνοῖς. (Παυσ. βιβλ. Ἡ. κεχ. μγ΄.) ὁ Στράβων περὶ αὐτῆς λέγει τὰ ἑξῆς « ἐν δὲ τῇ Κιλικίᾳ καλουμένῃ, τὰ Μάζακα ἡ μητρόπολις τοῦ γένους· καλεῖται δὲ Εὐσέβεια καὶ αὕτη ἐπίκλησιν ἡ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ· κεῖται γὰρ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ ὄρει. . . . . τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἀφυῆ πρὸς συνοικισμὸν ἔχει πόλεως· ἄνυδρός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἀνοχυρὸς διά τε τὴν ὀλιγωρίαν τῶν ἡγεμόνων καὶ ἀτείχιστος· τάχα δὲ καὶ ἐπίτηδες, ἵνα μὴ ὡς ἐρύματι πεποιθότες τῷ τείχει, σφόδρα ληστεύοιεν πεδίον οἰκοῦντες λόφους ὑπερδεξίους ἔχον καὶ ἐμβελεῖς· καὶ τὰ κύκλῳ δὲ χωρία ἔχει τελέως ἄφορα καὶ ἀγεώργητα καί περ ὄντα πεδινά· ἀλλ᾽ ἔστιν ἀμμώδη καὶ ὑπόπετρα. »

Τὰ Μάζακα (λέγει ὁ αὐτὸς Στράβων) ἐπειδὴ ἦσαν τὸ κέντρον τῆς Καππαδοκίας καὶ τῶν χωρίων, ἐξ ὧν ἤρχοντο ξύλα καὶ λίθοι πρὸς οἰκοδομὴν, ἐκατοίκουν εἰς αὐτὴν οἱ βασιλεῖς· οἱ δὲ κάτοικοι ἐχρῶντο τοῖς Χαρώνδα νόμοις, αἱρούμενοι καὶ νομῳδὸν, ὃς ἦν αὐτοῖς ἐξηγητὴς τῶν νόμων, καθάπερ οἱ παρὰ Ῥωμαίοις νομικοί. Τιγράνης ὁ Ἀρμένιος, ὁ τοῦ μεγάλου Μιθριδάτου σύμμαχος κυριεύσας τὰ Μάζακα καὶ ἀναστάτους ποιήσας τοὺς κατοίκους αὐτῆς, μετ᾽ ἄλλων Καππαδόκων, συνῴκισεν ἐκ τούτων τὴν νέαν αὐτοῦ πόλιν τὰ Τιγρανόκερτα· ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν ὕστερον, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν Τιγρανοκέρτων ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἐπανῆλθον εἰς τὴν παλαιὰν αὐτῶν πόλιν· (Στραβ. σελ. 539. Ἀππ. Μιθριδ. 67). ὁ Ῥωμαῖος αὐτοκράτωρ Τιβέριος, μετὰ τὸν τοῦ Ἀρχελάου, βασιλέως τῆς Καππαδοκίας, θάνατον,

κατέστησε τὴν Καππαδοκίαν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τέως Μάζακα καλουμένην, μετέφερεν ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς θέσεως εἰς ὁμαλὴν πεδιάδα καὶ μετωνόμασε Καισάρειαν· Eutrop Uii. 11, Σουϊδ. ἐν λ. Τιβέριος) ἡ τοῦ ὀνόματος μεταβολὴ ἐπηνέχθη μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος περιγραφὴν τῆς Καππαδοκίας· πρῶτος συγγραφεὺς ὀνομάσας τὰ Μάζακα Καισάρειαν ἐστὶν ὁ Πλίνιος (VI. 3) εὕρηται δὲ τὸ ὄνομα καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ· Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐσφαλμένως λέγει ὅτι « Καισάρεια μητρόπολις ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Καίσαρος Ἰουλίου ὠνομασμένη, ἥτις πρότερον ἐκαλεῖτο Μάζακα » (θεματ. βιβλ. ά. κεφ. ιά.) ἐπειδὴ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Γραμματικὸς ἐν τῷ Φλέγοντι Τραλλιανῷ λέγει ὅτι, ἐπὶ Τιβερίου σεισμοῦ σφοδροῦ γενομένου, κατεστράφησαν πολλαὶ ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀσίας, ἃς ἰδίοις ἀναλώμασιν ἀνέκτισεν ἐκ βάθρων ὁ Καῖσαρ· ὁπότε καὶ τῆς Μαζάκης ὑποστάσης τὴν τύχην τῶν ἄλλων πόλεων, ὁ Τιβέριος, τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον καὶ κλέος αὐτῆς σεβόμενος καὶ εὐχαριστηθεὶς τὰ μάλιστα ἀπὸ τῆς τῶν κατοίκων εὐγενείας καὶ ἀνδρείας, μετέφερε τὴν πόλιν εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς θέσιν, οὐ μακρὰν οὖσαν τῆς προτέρας· αἱ ἀρχαιότητες καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Μαζάκης μέχρι τῆς σήμερον φαίνονται εἰς τὸ μεσημβρινὸν τῆς Καισαρείας μέρος, κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀργαίου ἐπί τινος λόφου· τείχη, ἐπάλξεις, κίονες ἐκ μαρμάρου μετὰ πεποικιλμένων στηλοβατῶν, ἀψίδες καὶ κρησφύγετα εὑρίσκονται εἰσέτι· ἡ παλαιὰ αὕτη θέσις τῆς Μαζάκης τανῦν λέγεται

Ἐσκὶ Σεχὶρ, (παλαιούπολις--ἡ ἀρχαία πόλις)· ἐπίγραμμά τι εὑρεθὲν πρὸ ἐτῶν τινῶν ἐν Καισαρείᾳ μαρτυρεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Καισαρέων πρὸς τὸν Τιβέριον « . . . ΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΠΟΛΛΑ ΤΑ ΕΤΗ » ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τεθλασμένη καὶ δυσανάγνωστος, ἐγέγραπτο δὲ ὡς φαίνεται— ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΛΑΥΔΙΟΥ κτλ, ἡ Μαζάκη ἡ Εὐσέβεια ἦτο ἀφυὴς εἰς συνοικισμὸν ὡς λέγει ὁ Στράβων, ἐπειδὴ παρεῖχε πολλὰς δυσχερείας εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ὡς οὖσα ἐν τῇ ὑπὸ τῷ Ἀργαίῳ ἡφαιστιώδει χώρᾳ· εἶχε ὅμως δάση καὶ ἄφθονα λατομεῖα πρὸς οἰκοδομὴν, πρὸς δὲ καὶ παχείας νομὰς « ἐκτηνοτρόφουν γὰρ καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς τρόπον τινὰ στρατόπεδον ἦν. »

Ἡ Καισάρεια ἀπεῖχε ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου 800 στάδια, καθὼς λέγει ὁ Στράβων, ἀπὸ δὲ τοῦ Εὐφράτου 4600· ὁ Ἀγαθήμερος λέγει ὅτι ἀπέχει 2550 « ἀπ' Εὐφράτου εἰς Μάζακα Καππαδόκων στάδια ,βφν· » ἡ γνώμη τοῦ Στράβωνος ἐστὶ ὀρθωτέρα· δυνάμεθα δὲ νὰ διορθώσωμεν τὸ ,βφν· εἰς αφν, ὅτε ἡ ἀπὸ τοῦ Στράβωνος διαφορὰ εἶναι 50 μόνον στάδια· ἡ τοιαύτη διαφορὰ τῶν καταμετρήσεων εἶναι συνηθεστάτη εἰς τοὺς ἀρχαίους γεωγράφους, ὡς λέγει ὁ Γρονόβιος ὁ τοῦ Στεφάνου σχολιαστής. ἀπὸ τῶν Πυλῶν τῆς Κιλικίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Στράβωνα εἶναι ὁδὸς ἡμερῶν ἓξ (ἓξ σταθμοί).

Ἡ Καισάρεια ἐκατοικεῖτο ὑπὸ 400,000 κατοίκων, καὶ ὠνομάζετο μήτηρ τῶν πόλεων καὶ Μεγάλη Καισάρεια· ὁ ἐξελληνισμὸς αὐτῆς ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀ-

λεξάνδρου, ὅτε περιηύγασεν εἰς τὴν Καισάρειαν ἡ αἴγλη τῆς παιδείας καταστήσασα αὐτὴν ἐφάμιλλον τοσούτων ἄλλων πεφωτισμένων Ἰωνικῶν πόλεων· τότε ἐφάνησαν, ὡς ἀπὸ κέντρου καὶ ἑστίας τῶν Μουσῶν, οἱ περιφανεῖς ἄνδρες, Ἀρεταῖος ὁ ἔξοχος Ἰατρὸς, Παυσανίας ὁ περιηγητὴς, Ἰουλιανὸς ὁ ῥήτωρ, Προκόπιος Ἱστοριογράφος, ἔπειτα δὲ, οἱ Βασίλειοι, Γρηγόριοι, οἱ Φιλοστόργιοι, οἱ Καισάριοι, οἱ Εὐσέβιοι, οἱ Ἀρέθαι, οἱ Ἀνδρέαι καὶ τοσοῦτον ἄλλο στίφος τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σοφίας· ἡ πόλις αὕτη διέδωκεν εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν περιοχὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὰ φῶτα, αὕτη ἐξέτεινε καὶ τὴν οὐράνιον θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα μέρη· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον πολλὰ ἐνδιαιτήματα τῶν Μουσῶν, γυμνάσια, σχολεῖα καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἐν οἷς ἐξεπαιδεύοντο καὶ τὰ τέκνα πολλῶν ἄλλων χωρῶν· τέλος δὲ οὐδεμία πόλις ἠδύνατο, ἐκτὸς τῆς Σμύρνης, νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν Καισάρειαν· Γρηγόριος ὁ Θεολόγος περὶ τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως λέγει τὰ ἑξῆς, « ἐπὶ τῶν Καισαρέων πόλιν » (ἐκ Πόντου ὁ Μ. Βασίλειος) ἐπείγεται τῶν τῇδε μεθέ» ξων παιδευτηρίων· ταύτην δὲ λέγω τὴν περιφανῆ τε » καὶ ἡμετέραν· ἐπεὶ καὶ τῶν ἐμῶν λόγων αὕτη καθη» γεμὼν καὶ διδάσκαλος, τὴν οὐχ ἧττον λόγων μητρό» πολιν, ἢ τῶν πόλεων, ὧν ὑπέρκειται καὶ καθ' ὧν » ἔχει τὴν δυναστείαν. ἦν εἴ τις τοῦ ἐν λόγοις κράτους » ἀφῃρημένως, ἔσται αὐτὸ τὸ κάλλιστόν τε καὶ εἰδικώ» τατον· ἄλλαι μὲν γὰρ τῶν πόλεων, ἄλλοις ἀγάλλον-

» ται καλλωπίσμασιν ἢ παλαιοῖς ἢ νέοις, ὅπως ἂν, οἶ-
» μαι, τῶν διηγημάτων ἔχωσιν ἢ τῶν ὁρωμένων· τῇ δὲ
» (πόλει τῶν Καισαρέων) λόγοι τὸ γνώρισμα, ὥσπερ ἐν
» τοῖς ὅπλοις ἢ τοῖς δράμασι τὰ ἐπίσημα, » αἱ τέχναι
καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ προή-
χθησαν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς τελειότητος· οἱ
προσευκτήριοι οἶκοι τῶν χριστιανῶν, διάφορα θέατρα,
στοαὶ, λουτρὰ, Νοσοκομεῖα, μυριόβιβλοι, βιβλιοθῆκαι
ἦσαν τὰ καλλωπίσματα αὐτῆς· μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν
αὐτῆς, διέπρεπεν ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου,
ἧς οὔτ ἴχνος οὐδ' ἐρείπιον ὑπάρχει· καὶ ὁ Ναὸς τοῦ
Βασιλείου.

Ἐν τοῖς νοσοκομείοις καὶ ὀρφανοτροφίοις, ἐνοσηλεύοντο
πάντες οἱ ἐνδεεῖς, ξένοι καὶ ἐπιχώριοι· μεταξὺ τούτων
ἐξεῖχε ἐπὶ καλλονῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐγκα-
θιδρυθὲν (370 μ. χ.) ὀρφανοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον ὁ Να-
ζιανζηνὸς Γρηγόριος καλεῖ δευτέραν πόλιν· εἶχε προσέτι
πλεῖστα ξενοδοχεῖα, ἐν οἷς καὶ τὸ ξενοδοχεῖον τῶν λε-
πρῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἔξω τῆς πόλεως, σωζόμενον μέχρι
τοῦ ἱστορικοῦ Σωζομένου, καὶ ὠνομάζετο Βασιλειάς· προ-
τροπῇ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀνήγειραν καὶ οἱ χωρε-
πίσκοποί του, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπισκοπὴν
Νοσοκομεῖα καὶ σχολεῖα· τοιαύτη ἦτον ἡ λαμπρότης τῆς
ἐπισήμου πρωτευούσης τῆς Καππαδακίας· ἡ σκληροτέρα
δοκιμασία, ἣν ὑπέστη πρὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων εἶναι
ἡ (262 π. χ.) ἐπὶ Οὐαλεριανοῦ Καίσαρος, ἐκπόρθησις αὐ-
τῆς ὑπὸ τοῦ Σαπώρου βασιλέως τῆς γ'. Περσικῆς δυνα-

στείας, καὶ ὑπὸ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Πατὰλ Γαζὴ ἐνερ-
γηθεῖσα (ὡς λέγουσιν) ἀπογλώττισις 100,00 κατοίκων.

Ἡ Καισάρεια ἀνέκαθεν εἶναι θρόνος Μητροπολίτου
ὑπὸ τὸν τίτλον, « ὑπερτίμου τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρ-
χου πάσης Ἀνατολῆς, » ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας,
μετὰ τὸν Πατριάρχην, εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνό-
δου κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς Ζ'. Συνόδου. ἡ Μητρόπολις
αὕτη ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ χριστιανισμοῦ εἶχε πολλὰς ἐπι-
σκοπὰς « τῶν Σασίμων, Σεβαστείας (Σιβὰς), Νικοπόλεως,
Μελιτινῆς (Μαλατία), Τυάνων, Ἰκονίου, Κομμάνων (Κόμ-
μανα), Νεοκαισαρείας (Νικσὰρ τοκὰτ), Ἀμασείας, Ζήλων
(Ζῆλε), Νύσσης, Ἀραβισσοῦ (Ἀραπισὸν), Ἀρχελαΐδος, (Ἔ-
ρεγλι), Κικκοσοῦ (Κέκεζι), Λεανδρίδος, Κυβίστρων, Σα-
τάλων καὶ Ναζιανζοῦ· » τὴν σήμερον ἔχει μόνον ἕνα
ἐπίσκοπον τὸν Ναζιανζοῦ ἐν ψιλῷ ὀνόματι· ἡ ἐπαρχία λοι-
πὸν τῆς Καισαρείας ἐξετείνετο μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ
Ἅλυος εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον· τὸ Ἰκόνιον ὑπήγετο ὑπ αὐ-
τὴν μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ Ἀν-
θίμου ἐπισκόπου Τυάνων, ὅτε στάσεως γεομένης, ἐγένετο
ἡ διαίρεσις τῶν δύω ἐπαρχιῶν.

Ὁ Ἄνθιμος μετ' ἄλλων πολλῶν συνεμερίζετο τὰς ἰδέας
καὶ τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρειανοῦ Οὐάλεντος ἐπάρχου τῆς
Καισαρείας, καὶ ἤθελεν νὰ σφετερισθῇ τὰς προσόδους τοῦ
Μητροπολίτου Καισαρείας τὰς ὁποίας ἀπελάμβανε ἐκ
τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Ὀρέστου, κειμένου παρὰ τῷ
Ταύρῳ· ἐπειδὴ δὲ ἡ Καππαδοκία ἦν πολιτικῶς διῃρημένη
εἰς δύω, ἀπήτει (κατὰ τὸν ἐθνογράφον Στέφανον) νὰ ἐ-

φαρμοσθῇ καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἡ διαίρεσις αὕτη· ὁ Μέγας Βασίλειος, βλέπων τὴν μανιώδη ὀργὴν τοῦ Ἀνθίμου καὶ φοβούμενος μήπως συμβῇ σχίσμα, ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας συνιστῶν πλείονας ἐπισκόπους, ἵνα ἕκαστοι ὑπὸ οἰκείων ποιμενάρχων διϊθυνόμενοι βέλτιον διοικῶνται· καὶ οὕτω ἔπαυσε ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἐκεῖνος πόλεμος.

Ἡ Καισάρεια τὴν σήμερον εἶναι πόλις ἐπίσημος τῆς Καππαδοκίας κατοικουμένη ὑπὸ Γραικῶν, Ἀρμενίων καὶ Ὀθωμανῶν· ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς κατὰ τὸν Κύριλλον ἀναβαίνει εἰς 100,000· κατὰ δὲ τοὺς Εὐρωπαίους περιηγητὰς εἰς 25—30,000· ἡ διαφορὰ αὕτη ἐξηγῆται ἄλλως· (α) ὁ Κύριλλος ἀναβιβάζων τὸν πληθυσμὸν εἰς 100,000 συμπεριλαμβάνει καὶ τοὺς κατοίκους ἁπάσης τῆς ἐπαρχίας· εἶναι ὅμως παράδοξον ὅτι ἅπαντες οἱ περιηγηταὶ Εὐρωπαῖοι, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, φυλάττουσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, ὡς εἰ ὑπέκειτο ἡ Καισάρεια εἰς παντελῆ μείωσιν· κατ' ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς, ἡ Καισάρεια περιέχει 40,000 κατοίκους, ἐξ ὧν, Γραικοὶ εἶναι ὀλίγοι, περισσότεροι δὲ Ἀρμένιοι, πλεῖστοι δὲ Ὀθωμανοί.

Ἐν αὐτῇ ὑπάρχου 38 Ὀθωμανικοὶ βωμοὶ (Τζαμία), 12

(α) Ὁ Ἥλιος ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος, κατεχώρησεν ἐσχάτως εἰς τὰς στήλας αὐτοῦ ἐπιστολὴν Ἕλληνός τινος περιηγητοῦ εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ὅστις ἀναβιβάζει τὸν πληθυσμὸν τῶν Χριστιανῶν τῆς Καππαδοκίας, εἰς 144,000 κατοίκους, καὶ εἴκοσιν ἑπτὰ χιλιάδας οἴκων, συμπεριλαμβάνων καὶ τοὺς Ἀρμενίους.

λουτρὰ, καὶ 10 πανδοχεῖα· ἔξωθεν δὲ τῶν τειχῶν, ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ὑπάρχουσι Πύργοι λείψανα Περσικῆς Κυριαρχίας· εἰς τούτους εἰσὶ γεγραμμένα γράμματα Περσικὰ μὲ διαφόρους εἰκονικοὺς ἑλιγμοὺς τῆς Καλλιγραφίας.

Οἱ Γραικοὶ ἔχουσι μίαν Ἐκκλησίαν περικαλλῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου, οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἔχουσι τρεῖς· αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἰσὶ ἀνώμαλοι, καὶ πολλαχοῦ πλήρεις ῥυπαρότητος· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τείχη καὶ ἀκρόπολις, ἑπτὰ δὲ πύλαι σεσαθρωμέναι καὶ ἐν μέρει ἐκρημνισμέναι· ὁ διοικητικὸς καὶ οἰκονομικὸς κλάδος ἐνεργεῖται ὑπὸ τοποτηρητοῦ Ὀθωμανοῦ, ὅστις ἔχει συμβούλιον δωδεκαμελὲς, συγκείμενον ἐκ δέκα Ὀθωμανῶν, ἑνὸς Γραικοῦ καὶ ἑνὸς Ἀρμενίου· τὸ ἐμπόριον αὐτῆς εἶναι ἀρκετὰ καλὸν, ἐπειδὴ εἶναι τὸ κέντρον ὅλων τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς Καππαδοκίας.

Οἱ κάτοικοι ὁμογενεῖς ἀγνοοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν, ὁμιλοῦσι δὲ ἅπαντες τὴν Ὀθωμανικὴν· αἰσθάνεταί τις μελαγχολίαν βλέπων τὴν ἀμάθειαν εἰς ἣν περιέπεσε ἡ πόλις ἡ λαβοῦσα τοὺς νόμους τοῦ Χαρνώδου, ἡ μεγάλη καλουμένη Καισάρεια, τῆς ὁποίας τὸ γνώρισμα ἦσαν οἱ λόγοι, κατὰ τὸν Ναζιανζηνὸν Γρηγόριον· ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, πρὸ 50 ἐτῶν οἱ Καισαρεῖς ὁμογενεῖς ἦσαν γενναιότεροι καὶ ἐπιμελέστεροι ὡς πρὸς τὰ κοινὰ, καὶ συνέστησαν Γυμνάσιον καὶ καλὴν βιβλιοθήκην καὶ ἀξιόλογον διδάσκαλον, τὸν ἀοίδημον Γερμανὸν, μαθητὴν τῶν μαθητῶν τοῦ μεγάλου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, γενόμενον διδάσκαλον πολλῶν ὠφελίμων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ

τοῦ νῦν ἁγίου Γέροντος Καισαρείας Κ. Παϊσίου· σήμερον ὅμως εἰς τὴν Καισάρειαν ὑπάρχει ἓν ἄθλιον Ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, καταλυθείσης πρὸ πολλοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς. (α)

—=—

Κερμίρ.

—=—

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Καισαρείας, ἐντὸς μιᾶς κοιλάδος, κεῖται τὸ χωρίον Κερμὶρ ἑκατέρωθεν ὑπὸ βράχων περισκεπόμενον· πρὸ 100 ἐτῶν, κατὰ τὰς μέχρι σήμερον διασωθείσας παραδόσεις, ἐπικυρουμένας καὶ ἐκ τῶν Πρακτικῶν Ὀθωμανικῶν κωδήκων τῶν δικαστικῶν ἐγγράφων τῆς Καισαρείας, τὸ χωρίον τοῦτο ἦτον ὀλιγάνθρωπον καὶ ἐκατοικεῖτο ὑπὸ Ἀρμενίων μόνον, σκυτοτόμων καὶ βυρσοδεψῶν· διὸ καὶ ἡ λέξις Κερμὶρ, κατὰ παραφθορὰν τῆς Ἀρμενικῆς λέξεως Καρμὶρ, δηλοῖ δερματουργεῖον· ἐκ τῶν πέριξ δὲ χωρίων ἀπῴκησαν ἐνταῦθα Ἕλληνες χριστιανοί,

(α) Εἶναι λυπηρὸν νὰ βλέπωμεν τοὺς ὁμογενεῖς προκρίτους τῆς Καισαρείας νὰ ἀδιαφοροῦσι καὶ νὰ ὑπνώττουσι εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ζοφεροῦ Μορφέως, μολονότι δύνανται καὶ ἔχουσι τὰ μέσα νὰ συστήσωσι σχολεῖα καὶ νὰ ὑποστηριξωσι αὐτὰ· αἰσχύνη φίλοι Καισαρεῖς! ἐπικαλούμεθα δὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Καισαρείας, ὅρτις, πρὸ παντὸς ἄλλου, ὀφείλει νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ φωτισμοῦ τοῦ ποιμνίου του.

οἵτινες διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῶν μικρεμπορικῶν ἐπιχειρήσεων των ἀναπτυχθέντες, καί τοι ἐπήλυδες, ἔλαβον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν Ἰθαγενῶν Ἀρμενίων καὶ ὀλιγίστων Ὀθωμανῶν· τὴν σήμερον, εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ὑπάρχουσι ἑξακόσιαι περίπου Γραικικαὶ οἰκίαι, τριακόσιαι πεντήκοντα Ἀρμενικαὶ καὶ διακόσιαι Ὀθωμανικαί· οἱ Ὀθωμανοὶ ἅπαντες σχεδὸν εἶναι τῆς βαναυσουργικῆς καὶ ἐργατικῆς τάξεως, ἐξ ἐναντίας δὲ, οἱ Γραικοὶ καὶ Ἀρμένιοι ἐν γένει καταγίνονται εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων· οἱ μὲν ἐμπορεύονται ἐν ταῖς μεσογείοις καὶ παραλίοις ἐπαρχίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μετερχόμενοι τὸ ἐπιχώριον ἐμπόριον· βαμβακουργοὶ, βαμβακοπῶλαι, σιτέμποροι κτλ. οἱ δὲ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσάγοντες ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑφάσματα καὶ Εὐρωπαϊκὰ προϊόντα· οἱ κάτοικοι τοῦ Κερμιρίου ὁμογενεῖς πρό τινων χρόνων ἐφάνησαν φιλόμουσοι καὶ φιλόκαλοι, ἔκτισαν Σχολεῖον Ἑλληνικὸν μὲ πολλὰ δωμάτια διὰ τοὺς μαθητὰς, οἵτινες ἔμελλον νὰ σπουδάσωσι, ἐφορεῖον μετόχιον κτλ. ἐν τῷ Σχολείῳ τούτῳ ἐδίδαξαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Γερμανοῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιτυχῶς· τὴν σήμερον ὅμως αἱ πύλαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου κεῖνται κεκλεισμέναι δεικνύουσαι, ὡς αἱ πύλαι τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰανοῦ, τὴν ἀδιαφορίαν τῶν κατοίκων· ὑπάρχει δὲ καὶ ἓν σχολεῖον Ἀλληλοδιδακτικὸν, εἰς μόνον τὸ ὁποῖον διδάσκεται ἡ πρωτοβάθμιος παιδεία· ὑπάρχουσι εἰς τὸ Κερμὶρ προσέτι καὶ δύω Ἐκκλησίαι, μία μὲν ἐν ὀνόματι τῆς Θεομήτορος, ἡ δὲ ἑτέρα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.

Ταυλουσούν.

—=—

Ἀνατολικῶς τοῦ Κερμιρίου, ἐντὸς μιᾶς κοιλάδος, κεῖται χωρίον Ταυλουσοὺν· τὸ μικρὸν τοῦτο χωρίον φαίνεται ὅτι εἶναι κτισμένον ἐπὶ ἀρχαίων χρόνων· ἡ παραγωγὴ δὲ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστος· οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἀπῴκισαν καὶ εἰς ἄλλα πλησιόχωρα μέρη, ἐκβάντες ἐκ τῶν προσφυγέτων, εἰς ἃ ἐκατοίκουν εἰς τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας τῆς Καππαδοκίας· τὰ κρησφύγετα ταῦτα σώζονται μέχρι τὴν σήμερον εἰς τοὺς ἀπέναντι τοῦ χωρίου βράχους· τόσην δὲ πληθὺς αὐτῶν ὑπάρχει, ὥστε καὶ ἐντὸς τοῦ χωρίου ἀνακαλύπτονται πολλοὶ ἐκτεταμένοι ὑπόγειοι οἶκοι, μαρτυροῦντες τὸν τρόμον τῶν κατοίκων, οἵτινες, φοβούμενοι τὸν πέλεκυν τῶν κατακτητῶν, ἐκρύπτοντο εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς· ὑπάρχουσι δὲ καὶ εὐρυχορώτατα τριόροφα λελαξευμένα κρησφύγετα, εἰς ἃ ἀναβαίνει τις διὰ λελαξευμένης ἐπίσης κλίμακος· ἐκτείνονται δὲ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, καὶ λέγουσιν, ὅτι παρετοῦνται δι' ὑπογείων ὁδῶν εἰς τὴν Μητρόπολιν Καισάρειαν· βλέπει δέ τις ἐν πολίχνιον ὁλόκληρον συγκείμενον ἐκ τοιούτων λελαξευμένων κρησφυγέτων, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἶναι κατακεχωσμένα, αἱ δὲ δίοδοι αὐτῶν πεφραγμέναι ὑπὸ πολλῶν χωμάτων καὶ ἀμμωδῶν λίθων· ἐντὸς τῶν κρησφυγέτων τούτων ὑπάρχουσι καὶ φρέατα, εἰς ἃ μετεφέρετο ἀλαχόθεν τὸ ὕδωρ δι' ὑδραγωγείων καὶ ὑ-

πογείων ὀχετῶν· πλησίον τοῦ ὑπογείου τούτου πολιχνίου, ὑπῆρχε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνος ναὸς περικαλλὴς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ὅστις φαίνεται κατεστραμμένος· περιεχαράκωσαν δὲ αὐτὸν πανταχόθεν οἱ κάτοικοι διὰ τῶν στηλοβατῶν καὶ κιονοκράνων τοῦ οἰκοδομήματος τούτου τῆς βυζαντινῆς τεκτονικῆς, καὶ μετέβαλλον εἰς κῆπον τὸ ἄλλοτε κομψὸν προσευκτήριον, ἀφέντες ἐρείπια τινὰ, εἰς τὰ ὁποῖα προσεύχονται ἐν καιρῷ λιμοῦ καὶ αὐχμοῦ· τὸ Ταυλουσοὺν κατοικεῖται ὑπὸ Ἀρμενίων, Ὀθωμανῶν καὶ Γραικῶν· ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τζαμίον, μία Ἀρμενικὴ ἐκκλησία καὶ μία τῶν Γραικῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐντὸς περιβόλου οὖσα· ὑπάρχει δὲ καὶ ἓν Ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον πρὸ δεκαετίας ἐγκαθιδρυμένον καὶ συντηρούμενον ἀναλώμασι τῶν ἐγχωρίων· προσέτι δὲ καὶ ἓν Ἑλληνικὸν ἐγκαθιδρυθὲν πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν· εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐδίδαξαν ἀρκετοὶ ἱκανοὶ διδάσκαλοι ὠφελήσαντες τὴν αὐτόθι νεολαίαν· μολονότι δὲ ἠλπίζετο εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς τούτους χρόνους δραστηριωτέρα μέριμνα πρὸς πλείονα πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐν αὐτῷ φοιτώσης νεολαίας, κατὰ δυστυχίαν βλέπομεν ὅτι οἱ κάτοικοι ὁμογενεῖς, καί τοι ἄλλως φιλόκαλοι, ἀδιαφοροῦσι περὶ τούτου· ἐν τῇ εὐαρίθμῳ συνοικίᾳ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ἥτις σύγκειται ἐξ 130 οἰκιῶν, εὑρίσκει τις πολλοὺς φιλαναγνώστας καὶ φιλομαθεῖς· οἱ νέοι φιλοτιμοῦνται νὰ γράφωσι καὶ νὰ ὁμιλῶσι τὴν Νεοελληνικὴν, τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦσι οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦντες τὴν Ὀθωμανικὴν γλῶσσαν·

ἐμπορεύονται δὲ τινὲς μὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Σμύρνην, τινὲς δὲ εἰς Καισάρειαν, μετερχόμενοι τὸ ἐπιτόπιον ἐμπόριον.

Ταλάσι.

Εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Διδύμου ὄρους, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Καισαρείας, κεῖται χωρίον Ταλάσι λεγόμενον, τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι εἶναι ἡ πάλαι Μουταλάσκη, πατρὶς τοῦ ἁγίου Σάββα.

Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Γραικῶν, Ὀθωμανῶν καὶ Ἀρμενίων, πολυανθρωπότερον ὂν ὅλων τῶν πέριξ χωρίων· κεῖται δὲ εἰς θέσιν ὑψηλὴν, καὶ περιῤῥέεται ἀπὸ ῥεύματα ὑδάτων διαυγεστάτων, τὰ ὁποῖα χύνονται εἰς τὸ ὑποκείμενον πεδίον τῆς Καισαρείας; ἀφοῦ ποτίσωσι τοὺς λειμῶνας τοῦ χωρίου· οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν κάτοικοι, μολονότι λέγονται φιλόκαλοι, κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν ἔχουσι σχολεῖα ἀρκοῦντα εἰς τὸν ἐκπαίδευσιν τῆς Νεολαίας των· ὁμιλοῦσι δὲ ἅπαντες τὴν Τουρκικήν· Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου ὡς ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν, ἄνωθεν τοῦ ῥεύματος, κεῖται χωρίον παλαιὸν τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Στέφανα, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν, μικρὸν καὶ ὀλιγάνθρωπον.

Ζιντζίτερε.

Πλησίον τοῦ χωρίου Στέφανα, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀργαίου ὄρους, (α) κεῖται ἕτερον χωρίον Ζιντζιτερὲ λεγόμενον, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ χριστιανῶν Γραικῶν καὶ ὀλίγων Ὀθωμανῶν. Οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦσιν τὴν Τουρκικὴν, ἔχουσι δὲ καὶ ἓν σχολεῖον μικρὸν. εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου τούτου ὑπάρχει μοναστήριον σταυροπηγιακὸν, ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου· τὸ μοναστήριον τοῦτο, ἐρείπιον ὄν, ἀνεκαινίσθη διὰ συνεργείας τοῦ ἀοιδήμου Χ. Ἀντωνίου, τραπεζίτου τοῦ Σατράπου Τζαπάνογλου, (1804) ὁ Κύριλλος περὶ τοῦ Μοναστηρίου τούτου λέγει τὰ ἑξῆς « ἴσως τοῦτο εἶναι τὸ τῶν Φλαβιανῶν λεγόμενον, ἔνθα ὁ ἅγιος Σάββας τὴν τελείαν ἀποχὴν τοῦ ἐσθίειν μῆλα ποιήσας, διέτριψε χρόνους δέκα, εἶτα ἀνῆλθεν εἰς τὸ γειτνιάζον ὄρος καὶ ἐμόναζεν· συνάγεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι, τὸ τῶν Φλαβιανῶν ἀπεῖχε τῆς Μουταλάσκης πατρίδος τοῦ ἁγίου Σάββα σταδίους 20, καὶ τοσαῦτα σχεδὸν ἀπέχει τὸ Ταλάσι ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, » εἰς τὸ εἰρημένον Μοναστήριον εἶναι ἡ κατοικία τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας. εἶναι δὲ λαμπρότατον καὶ μέγα μοναστήριον μὲ περικαλλῆ ναὸν καὶ πολλὰ οἰκήματα· ἐν-

---

(α) Περὶ ὀρέων ἀκολούθως ῥηθήσεται, ἐπειδὴ πρὸς κατάληψιν αὐτῶν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰς τουρκικὰς ὀνομασίας των.

ταῦθα συνέρχονται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς ἐπαρχίας, κατ᾽ ἔτος, ἄπειρον πλῆθος προσκυνητῶν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ πανηγυρίζουσι· ἐπεσκεύασε δὲ (κατὰ τὸ 1844) καὶ ἐκαλλώπισεν αὐτὸ ὁ νῦν ἀρχιερατεύων Παΐσιος, συστήσας Σχολεῖον κεντρικὸν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀοιδήμου Ἀγαθαγγέλου· τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐφάνη κατ᾽ ἀρχὰς ὡς φαεινὸς ἀστὴρ εἰς τὸν Ζοφερὸν ὁρίζοντα τῆς Καππαδοκίας, καὶ ἔδιδε πολλὰς ἐλπίδας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς παιδείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ· ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους, δαίμων κακὸς ἐβάσκανε τὴν λαμπρὰν ταύτην τύχην, καὶ ἐπέγραψεν εἰς τὰ ἐνεργούμενα καλὰ τὸ μὴ παραιτέρω· ἔκτοτε δὲ ἔμεινεν ἡ ἐπαρχία ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τοῦ φαεινοῦ ἐκείνου ἀστέρος.

Ἐντουρλούκ.

Ἀπέναντι τοῦ Μοναστηρίου κεῖται χωρίον Ἐντουρλοὺκ, (Ἀνδρονίκιον) παρονομασθὲν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἀνδρονίκου· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 3,000 κατοίκων Χριστιανῶν, καὶ ὑπὸ ὀλιγίστων Ὀθωμανῶν· καὶ τινὲς μὲν ἐμπορεύονται εἰς Ἀμισὸν, Κωνσταντινούπολιν καὶ Σμύρνην, οἱ πλεῖστοι δὲ εἶναι κτῖσται καὶ λεπτουργοὶ· εἶναι φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσι, ἐσύστησαν σχολεῖα καὶ ᾠκοδόμησαν ναὸν περικαλλῆ, ἡ λαμπρότης τοῦ ὁποίου

μαρτυρεῖ τὴν φιλοκαλίαν αὐτῶν· καὶ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἀγνοεῖται ἡ καθομιλουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ἀνώτερον τοῦ Κερμιρίου, πρώτου χωρίου τῆς περιγραφῆς εἶναι χωρίον μέγα, οἰκούμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Ἀρμενίων, ὀνομάζεται δὲ Ζικλαβί· δύω ὥρας ἔτι ἀπέχον τῆς Καισαρείας κεῖται χωρίον Ἐρκελὲτ (Ἀρχελαΐς) εἰς τὰ στέρνα τινῶν λόφων, βλέπον πρὸς μεσημβρίαν· ἔχει δὲ ὑποκάτω αὐτοῦ ὅλον τὸ ἐπίπεδον τῆς Καισαρείας, ἀπέναντι δὲ τὸ Ἄργαιον καὶ Δύδιμον ὄρος· κατοικεῖται ὑπὸ Γραικῶν καὶ Ἀρμενίων, ἐσχάτως δὲ ἐσυστήθη ἐνταῦθα ἓν Ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον. Δύο ὥρας πρὸς δυσμὰς κεῖται χωρίον χριστιανικὸν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Μόλος· εἶναι δὲ μικρὸν καὶ ὀλιγάνθρωπον.

Εἰς ἕνα δὲ λόφον τοῦ Σκοδρίσκου ὄρους κεῖται χωρίον Ταξιάρχης παρανωμασθὲν ἐκ τοῦ πλησίον αὐτοῦ κειμένου μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν. Τὸ μοναστήριον τοῦτο τουρκιστὶ λέγεται Γλανάρ τας, διά τινα διαφανῆ λίθον, ὅστις εἶναι ἄνωθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος, καὶ φαίνεται ἔσωθεν φλογώδης κροκκοειδὴς, ὅταν προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου· εἰς τὸ μοναστήριον τοῦτο ὑπάρχει εἷς νεόδμητος περικαλλὴς ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ πολλὰ πολύτιμα ἱερὰ ἄμφια. Ὑπάρχει προσέτι καὶ ἓν σχολεῖον, εἰς ὃ διδάσκεται ἡ Νεολαία τοῦ χωρίου· πέριξ τοῦ χωρίου τούτου, ἐν ταῖς νάπεσιν, κεῖνται χωρία μικρὰ Ἀρμενικὰ, προσέτι δὲ καὶ ἓν μοναστήριον αὐτῶν μέγιστον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βάγκ Σοὺρπ Καραπὲτ, ἤτοι μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωαν.

τοῦ Προδρόμου, πλούσιον καὶ τερπνὸν, κατοικούμενον ὑπὸ μοναχῶν Ἀρμενίων καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν· ἔχει κήπους ὡραίους καὶ κεῖται εἰς κατωφερῆ τόπον.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ταξιάρχου εἶναι μικρὰ Κωμίδια, Κέσι, Βέξα, Ἀγιρνὰς, καὶ δυτικότερον τοῦ Σοὺρπ Καραπὲτ εἶναι μία ἐκκλησία μὲ θόλον τετράγωνον τοῦ προφήτου Δανιὴλ, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ Ἀρμένιοι Σοὺρπ Δανιὴλ ὀνομάζοντες.

Πρὸς τὸ νότιον μέρος τοῦ Ἀργαίου ὄρους, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους, Τέβελι, εὑρίσκεται χωρίον τουρκικὸν Τέβελι, κάτωθεν δὲ τούτου, εἰς ἐπίπεδον τόπον, εἶναι χωρίον παλαιὸν χριστιανικὸν, ἅγιος Κωνσταντῖνος λεγόμενον· πλησίον τούτου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀργαίου ὄρους, εἶναι τόπος καλούμενος Κόρε, ἔχων πολλὰ ἐρείπεια ἐκκλησιῶν. Ἔνδον τῶν βουνῶν τοῦ Τέβελι, κεῖται χωρίον μικρὸν Ζίλε, κατοικούμενον ὑπὸ ὀλίγων χριστιανῶν καὶ Τούρκων· ἐκεῖθεν κατωτέρω εἶναι τὸ χωρίον Ἐβερὲκ, τὸ ὁποῖον κατοικεῖται ὑπὸ Ἀρμενίων καὶ Ὀθωμανῶν· ἀριστερόθεν τούτου εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ κατάγουσα εἰς τὸν ποταμὸν τοῦ Ταύρου ὄρους καὶ Τέβελι βουνοῦ. (περὶ οὗ ἐν τῷ περὶ ποταμῶν ῥηθήσεται) πέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἔνδον δυσβάτων καὶ πετρωδῶν βουνῶν, εἶναι χωρίον χριστιανικὸν, Ἀφσὰρ λεγόμενον· εἰς τὰ πέριξ δὲ τούτου εἶναι Παχτζατζῆκι, Κιορούμτζε, χωρία χριστιανικὰ· οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων ἐργάζονται τὰ μέταλλα, ὁ δὲ τόπος αὐτῶν κοινῶς λέγεται Χοζάνι· ἐξ ὥρας μακρὰν τοῦ Ἀφσὰρ, ἐπί τινος λόφου, κεῖται χωρίον,

Φάρασσα, ἔχον ὑπερανεστηκότα ὄρη, δύσβατα καὶ τραχέα· ὠνομάσθη δὲ Φάρασσα ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ναοῦ τῶν Ἰωνᾶ καὶ Βαραχησίου, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ χριστιανῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι σιδηρεργάται, ὁμιλοῦσι δὲ τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ ἄναρθρως καὶ σολοίκως· πλησίον τοῦ χωρίου τούτου ὑπάρχει ἓν φρούριον, ἐπ' ἀκροτόμου λίθου, μὲ διπλοῦν τεῖχος, ἔχον κάτωθεν αὐτοῦ τὸν ποταμὸν τοῦ Ζάμαντι· ἡ ὁδὸς τοῦ φρουρίου ἄγεται διὰ στενῆς πύλης δυσδιόδευτος· ἀπέναντι αὐτοῦ, πρὸς δυσμὰς, κεῖται παρεκκλήσιον τῆς Θεοτόκου ἔνδον σπηλαίου τινὸς, εἰς ὃ εἰσέρχονται διὰ κλίμακος, ἡ ἀνάβασις ὅμως εἶναι πολὺ δυσχερεστάτη καὶ κινδυνώδης· εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον οἰκοδομεῖται διὰ τῆς συνεργείας τοῦ ἁγίου Καισαρείας σχολεῖον· πρό τινων δὲ μηνῶν ἐνῷ ἀνώρυττον τὸ γήπεδον τῆς σχολῆς, εὗρον ἐντὸς κάδου τινος πολλὰ ἀργυρᾶ νομίσματα, ἔχοντα Λατινικὰ γράμματα. Ἄνωθεν τῆς Φάρασσας πρὸς ἀνατολὰς, εἰς τόπον λεγόμενον Σαχμοὺρ, (εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Μανακίου ὄρους) ἦν ποτὲ μοναστήριον, ὅπερ, καλυφθὲν καὶ ἀφανὲς γενόμενον, ἐγεωργεῖτο ὡς ἀγρὸς ἡ ἐπ' αὐτῷ γῆ μέχρι τοῦ 1774, ὅτε ἐγνώσθη δι' ὁδηγίας γηραιοῦ τινος, καὶ ἀνορύχθέντος τοῦ τόπου, εὑρέθησαν ἐρείπια ναοῦ παμμεγίστου μετὰ παρεκκλησίων· καλλιεργηθεὶς δὲ ὁ ναὸς καὶ ἐγκαινιασθεὶς παρὰ τοῦ τότε Καισαρείας Γρηγορίου τοῦ Ἀθηναίου, εἶναι εἰς αὔξησιν καὶ καλλονὴν μετὰ κελίων καὶ οἰκημάτων· ἐκεῖ εὑρέθησαν καὶ μάρμαρα τεθλασμένα καὶ ἐπιγράμματα, ἀλλὰ διεφθαρ-

μένα καὶ δυσανάγνωστα. Τῷ δὲ 1779 ἀνωτέρω τούτου, ἀνωρύχθη καὶ ἕτερον παρεκκλήσιον, ὃν ὑπὸ γῆν, ὅπου εὑρέθη ἐπίγραμμα μεθ' ἑνὸς παμμεγέθους σταυροῦ ἐγγεγλυμμένου. ΕΥΣΕΒ. ΗΓΕΜΟΝΙ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗ ΣΤΡΑΤΗΓ.

Κάτωθεν τῆς Φάρασσας, πρὸς δυσμὰς, εἶναι καὶ ἑτέρα ἐκκλησία κατεδαφισμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰω. τοῦ Χρυσοστόμου· πλησίον αὐτῆς, διὰ στενοῦ πόρου, ἐξέρχεται ὕδωρ πολὺ μετὰ μεγάλης βίας καὶ βοῆς, ἔνδοθεν ἐκπηδοῦν, ὅπερ, ἐκλείπει ἐνίοτε παντελῶς, καὶ πάλιν μετὰ δύω ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἐκρέει μετὰ βοῆς.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Φάρασσας, ἓξ ὥρας μακρὰν, κεῖται Ὀθωμανικὸν χωρίον Γιαχγιαλὴ, εἰς ὀρεινὸν καὶ δύσβατον τόπον.

Ἓξ ὥρας μακρὰν τοῦ Τέβελι εἶναι Κωμόπολις Καρὰ Χισὰρ κειμένη εἰς τὸ στόμιον μιᾶς κοιλάδος εὐφορωτάτης, ἐν ᾗ κῆποι ὡραῖοι καὶ ἄμπελοι πολλόταται μετὰ διαφόρων καρποφόρων δένδρων· εἰς ἑκάτερα δὲ τὰ μέρη τοῦ στομίου τῆς κοιλάδος εἰσὶ λόφοι τινὲς ὑψηλοὶ, εἰς ἕνα τῶν ὁποίων σώζονται ἐρείπεια τειχῶν καὶ πολλαὶ ἄλλαι οἰκοδομαί· ἡ ἀπὸ δυσμῶν διέξοδος τῆς κοιλάδος λέγεται Πιτζὶμ Πογάζ, καὶ πλαγίως πρὸς βορρᾶν, ὡσεὶ τριῶν ὡρῶν διάστημα, εἶναι μία φάραγξ Σοανλὶ Τερεσὶ, ἔκτασιν ἔχουσα μιᾶς ὥρας, καὶ πῇ μὲν πλατυνομένη, πῇ δὲ στενουμένη· εἰς τὴν φάραγγα ταύτην εἶναι πλῆθος οἰκημάτων ἀσκητικῶν καὶ πλῆσται Ἐκκλησίαι λελατομημέναι, εἰς τὸ ἐνδότατον δὲ τῆς φάραγγος εἶναι μία ἐκκλη-

σία μικρὰ, ὡραία καὶ περικαλλὴς μὲ θόλον, ἥτις λέγεται τοπικῶς Πατριαρχεῖον ἡγουμενεῖον δηλ.

Δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Καρὰ Χισὰρ κεῖται χωρίον μικρὸν Χριστιανικὸν, Ποτάμια λεγόμενον (Τουρκιστὶ Τερέκογι), τὸ ὁποῖον τὸ πάλαι ἐλέγετο Μεγαρισός· κεῖται δὲ εἰς τὰ στέρνα ἑνὸς βουνοῦ, καὶ ὑδρεύεται ἀπό τι ῥεῦμα, τὸ ὁποῖον λέγεται Ποτάμι, ἐξ οὗ ὠνομάσθη, φαίνεται, τὸ χωρίον Ποτάμια· τὸ χωρίον τοῦτο λέγουσι ὅτι εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ Τροπαιοφόρου ἁγίου Γεωργίου καὶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου· πέραν δὲ τοῦ ῥύακος εἶναι μία Ἐκκλησία παλαιὰ μὲ θόλον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁποίου (3 Νοεμβρίου) συνέρχονται ἀπὸ τὰ πέριξ καὶ πανηγυρίζουσι.

Δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Τερὲ Κιόϊ εἶναι χωρίον Ὀθωμανικὸν, Τάμσα (ἀρχαία Ταμισὸς ἐπισκοπὴ ὡς φαίνεται τοῦ Καισαρείας), μίαν ὥραν μακρὰν δὲ τούτου εἶναι ἕτερον χωρίον, Ζαλέλα, κατοικούμενον ὑπὸ ὀλίγων Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν· εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὸ Τερὲ Κόϊ, ὁμιλοῦσι τὴν Ἁπλοελληνικὴν ἀτελῶς· εἰς τὴν Ζαλέλαν ὑπάρχει ἓν Σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διδάσκονται ὀλίγοι μαθηταὶ· ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Ζαλέλας εὑρίσκονται πολλὰ οἰκήματα ἐξ ἀκροτόμου λίθου λελατομημένα ἐν οἷς καὶ μία Ἐκκλησία μὲ θόλον ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀρχαγγέλων, εἰς τὴν μνήμην τῶν ὁποίων συῤῥέουσι ἐκ τῶν πέριξ πολλοὶ πανηγυρισταί. Πλησίον τῆς εἰρημένης Ἐκκλησίας ὑπάρχει καὶ ἕτερον παρεκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπίσης λελατομημένον.

Ἰντζέσου.

Ἐξ ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας πρὸς δυσμὰς, κεῖται κωμόπολις Ἰντζέσου λεγομένη, θεμελιωθεῖσα τῷ 1667 παρὰ τοῦ Καρὰ Μουσταφᾶ Βεζίρι. Κατοικεῖται ὑπὸ Χριστιανῶν Γραικῶν καὶ Ὀθωμανῶν, εἶναι δὲ ἐν τῷ μέσῳ φάραγγος· ἔχει λουτρὸν, Τζαμίον, ξενοδοχεῖον καὶ δύο Ἐκκλησίας· μεταξὺ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν κατοίκων τῆς Κωμοπόλεως ταύτης ὑπῆρχον ἐπί τινα καιρὸν φατρίαι καὶ κόμματα· ἐπὶ τέλους ὅμως φαίνεται ὅτι συνῆλθον εἰς ἑαυτοὺς καὶ ᾠκοδόμησαν σχολεῖα τῶν ἀῤῥένων, ἐσχάτως δὲ καὶ ἓν παρθεναγωγεῖον, συστήσαντες διδασκάλους, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται οὐχὶ μικρὰ ὠφέλεια· εἴθε ἡ ἀξιέπαινος κατάστασις αὕτη νὰ διαμείνῃ στάσιμος! τὸ Ἰντζέσου λέγουσι, ὅτι εἶναι ἡ παλαιὰ Τετραπυργία, ἀλλὰ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη, ἐπειδὴ ἡ Τετραπυργία δὲν ἦτον εἰς τὴν Σατραπίαν, εἰς ἣν ἦτο καὶ ἡ Καισάρεια, πλησίον τῆς ὁποίας εἶναι τὸ Ἰντζέσου.

Οὐρκιούπ.

Ἐξ ὥρας μακρὰν τοῦ Ἰντζέσου, πρὸς δυσμὰς, κεῖται

Κωμόπολις, ἥτις λέγεται Οὐρκιοὺπ· (α) αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐλέγετο Προκόπιον, (ἐκ τοῦ ἁγίου Προκοπίου παρωνομασθεῖσα)· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Γραικῶν, οἵτινες ἔχουσι 400 οἰκίας· οἱ κάτοικοι Ὀθωμανοὶ μετέρχονται τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλας βαναύσους τέχνας, οἱ δὲ Χριστιανοὶ τὴν τεκτονικὴν, ὀλίγοι δὲ ἐμπορεύονται καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἡ Κωμόπολις αὕτη ἔχει ἀμπέλους καὶ ὀπώρας πολλὰς, ἐξ ὧν οἱ πένητες πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν· οἱ Γραικοὶ κάτοικοι τοῦ Οὐρκιοὺπ εὑρίσκονται εἰς ζοφερὰν ἀμάθειαν· πολλάκις ἐσυστήθη σχολεῖον Ἑλληνικὸν ὑπό τινων φιλομούσων, καὶ πολλάκις κατεστράφη ὑφ' ἑτέρων· ἐπὶ τέλους δὲ ὁ ἅγιος Καισαρείας, μετὰ πολλοὺς κόπους, ἐσύστησεν ἐνταῦθα ἓν σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον παραδίδονται μικρὰ Ἑλληνικὰ μαθήματα· εὐχῆς ἔργον εἶναι, ἐὰν ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Καισαρείας γίνῃ περισσοτέρα μέριμνα περὶ τῶν ὁμογενῶν τούτων.

Πλησίον τοῦ Οὐρκουπίου εἶναι μία φάραγξ, ἥτις ὀνομάζεται Κιόρεμες· εἰς τὴν φάραγγα ταύτην ὑπάρχουσι πολλαὶ οἰκίαι λελατομημέναι, ἐρείπια ἐκκλησιῶν, ζωγραφίαι καὶ τραπεζαρεῖα μοναστηρίου· ὁ Κύριλλος λέγει ὅτι,

(α) Γάλλος τις περιηγητὴς ἀναφέρει ὅτι εἰς τὸ Οὐρκιοὺπ εἶδε Πυραμίδας μὲ πύλας καὶ παράθυρα· ὑπάρχουσι τῳόντι ὑψώματα πετρωμάτων ἔχοντα σχῆμα πυραμίδων· ἀλλ' αἱ πύλαι καὶ τὰ παράθυρα κατεσκευάσθησαν διὰ τὰς περιστεράς, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι κατεσκευάζουσι περιστερῶνας λατομοῦντες τοὺς λίθους τούτους.

« ἐνταῦθα ἦν τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ὀρέστου, περὶ οὗ διχονοίας γενομένης μεταξὺ τῶν περιοίκων, ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, διηρέθησαν τὰ Τύανα ἀπὸ τῆς Καισαρείας καὶ ἀποκατέστη ἰδίᾳ μητροπολίτης Τυάνων, ἐνῷ ταῦτα, μετὰ πάσης τῆς δευτέρας Καππαδοκίας, ὑπέκειντο εἰς τὴν μητρόπολιν Καισάρειαν· » ἡ γνώμη τοῦ Κυρίλλου εἶναι ἐσφαλμένη ἐπειδὴ ἔκ τινος ἐπιγράμματος, εὑρεθέντος εἴς τινα ναὸν μανθάνομεν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο ὠνομάζετο Καλλίωρον. ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτως.

Δείματο τὸν ναὸν ἐν Καλλιώρῳ. . .
Δέησις Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὠνομάζετο Καλλίωρον, κατὰ παραφθορὰν δὲ ἔγεινε Κιόρεμε· τὸ δὲ μονοστήριον τοῦ ἁγίου Ὀρέστου ἦτο εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταύρου ὄρους.

Συνασός.

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Οὐρκουπίου, καὶ δώδεκα ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας, εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν, κεῖται χωρίον Συνασὸς· τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἐντὸς μιᾶς κοιλάδος εἰς σχῆμα χιαστὸν καὶ ῥύαξ τις μικρὸς, ῥέων ἐκ τοῦ νοτίου βουνίσκουτου, διαπερᾷ ἀπὸ τὸ κέντρον αὐτοῦ καὶ ἀρδεύει τοὺς κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν κή-

πους του· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Γραικῶν, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι συμποσοῦνται εἰς 400, καὶ ὑπὸ Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἔχουσι 100 μόνον οἰκίας· ἀλλ' αἱ συνοικίαι τῶν Γραικῶν δὲν εἶναι μικταὶ μὲ τὰς τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἡ Συνασὸς ἔλαβε ἐσχάτως ἀρκετὴν καλλονὴν, καὶ χαίρει τὸ ὑγειέστερον κλῖμα· οἱ Γραικοὶ κάτοικοι αὐτῆς ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν ἀρκετὰ καλῶς, οἱ πλεῖστοι δὲ ἀγνοοῦσι καὶ τὴν Ὀθωμανικήν· ἐμπορεύονται δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς Γαλατᾶν· ἡ μετὰ διαφόρων πεπολιτισμένων ἀνδρῶν συναναστροφὴ, ἔδωκε νύξιν εἰς αὐτοὺς νὰ εἰσάξωσι εἰς τὴν πατρίδα των πολιτισμὸν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον· καὶ πρῶτον ἐπέστησαν τὴν προσοχήν των εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας των, ἀνήγειραν σχολεῖα καὶ μετέφερον διδασκάλους εὐμεθόδους σπουδαστὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν· ὅσοι ἔγειναν ἀκροαταὶ τῆς παραδόσεως, ὁμολογοῦσι τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν γλαφυρότητα, μεθ' ἧς ἀπεκρίνοντο οἱ μαθηταί· ἐάν τις ἀμεροληπτως ἐξετάσῃ, οὐδὲν σχολεῖον τῆς Καππαδοκίας θέλει εὕρει εἰς τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν εὑρίσκεται τὸ τῆς Συνασοῦ· μέχρι τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει μὲν εἰσέτι Παρθεναγωγεῖον, οἱ κάτοικοι ὅμως σκεφθέντες, ὅτι δὲν δύναται ἡ ἐκπαίδευσις μόνον τῶν ἀῤῥένων νὰ ἐπιφέρει τὴν ἀπαιτουμένην πρόοδον εἰς τὴν πατρίδα των, ἐπεχείρησαν νὰ ἀνεγείρωσι καὶ Παρθεναγωγεῖον, τὸ ὁποῖον, παγιωθὲν ἅπαξ, ἐλπίζεται ὅτι θέλει φέρει αἴσιον ἀποτέλεσμα, οὐ μόνον

εἰς Συνασὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία· (α) ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ γενικὴ σύμπραξις εἶναι τὰ προνόμια τῶν κατοίκων, ἡ δὲ φιλοκαλία αὐτῶν ἀξιέπαινος· ἀνήγειραν δύω Ἐκκλησίας περικαλλεῖς, μίαν ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ μίαν τῶν Ἀρχαγγέλων· οἱ Γραικοὶ κάτοικοι τῆς Συνασοῦ διοικοῦνται ὑπὸ Δημογεροντίας, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι Σύστημα, καὶ σύγκειται ὑπὸ 8 μελῶν, οἵτινες ἐκλέγονται κατ᾽ ἔτος ὑπὸ τῶν κατοίκων· κατὰ τοὺς τοπικοὺς αὐτῶν νόμους, οὐδεὶς δύναται νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ Ὀθωμανικοῦ δικαστηρίου, οὐδὲ νὰ ἐνάξῃ τὸν ἀντίδικόν του εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διοίκησιν· ἅπασαι αἱ ὑποθέσεις κρίνονται καὶ περατοῦνται ὑπὸ τοῦ Συστήματος· διὰ τὰ σχολεῖα διορίζονται ἔφοροι, οἵτινες εἶναι ἐκλελεγμένοι ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας, καὶ φροντίζουσι περὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων· ἐκλέγονται προσέτι καὶ ἐπιθεωρηταὶ, οἵτινες φροντίζουσι περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ διοργανισμοῦ αὐτῶν.

Ἡ Συνασὸς, λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἡ ἀρχαία Ναζιανζὸς, πατρὶς καὶ ἐπισκοπὴ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· οὐδὲν

(α) Πόση ὠφέλεια, πόσα ἀγαθὰ θέλει ἐπιφέρει τὸ σχολεῖον τῶν κορασίων εἰς Συνασὸν, ὅπου ἡ μητρικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ! ἂς γνωρίζωσι οἱ κάτοικοι τῆς Συνασοῦ καλῶς ὅτι, ἄνευ παρθεναγωγείου φροῦδα τὰ σχολεῖα, φροῦδος ὁ πολιτισμὸς, καὶ προσωρινὴ μόνον ἡ πρόοδος αὐτῶν.

ὅμως διδόμενον ἐπικυροῖ τὴν γνώμην ταύτην, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι γνωστὸν ὅτι, 10 ὥρας μακρὰν τῆς Συνασοῦ εἶναι ὄρος τι, τὸ ὁποῖον λέγεται Νενεζὶ (Ναζιανζηνὸν) εἰς τὰς ὑπωρείας δὲ τούτου ὑπάρχουσι ἐρείπια πόλεως, ἅτινα εἰσὶ τῆς Ναζιανζοῦ, καταστραφείσης ὑπὸ σεισμοῦ· ἐκ παραδόσεως λέγεται ὅτι ἡ Σύνασὸς ὠνομάσθη ἐκ τῆς συνάξεως τῶν κατοίκων πολλῶν χωρίων οἵτινες διωκόμενοι πανταχόθεν ἐκ τῆς τρομερᾶς θυέλλης τῶν Ὀθωμανῶν κατέφευγον ἐνταῦθα· ἡ γνώμη αὕτη εἶναι πιθανὴ, ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἔχει θέσιν ἀσφαλῆ καταφυγίου, πολλὰ κρησφύγετα, πολλὰς λελατομημένας οἰκίας, περικυκλοῦται δὲ ὑπὸ ἀκροτόμων πετρωμάτων· μολονότι δὲ εἶχε τοσαύτην ἀσφάλειαν, ἠδύναντο ὅμως καὶ νὰ κυριεύσωσι αὐτὴν· διὸ οἱ κάτοικοι ἐφύλαττον τὰ ὅρια τῆς χώρας, ἔχοντες ὡς φρούρια λόφους τινὰς καὶ πολεμοῦντες πάντοτε κατὰ τῶν κατακτητῶν των· τὸ ἑπόμενον δημοτικὸν ἄσμα, διασωθὲν μέχρι τοῦδε, μᾶς φωτίζει περὶ τούτου.

Ἐβράδυν᾽ παλιοβράδυν᾽ καὶ Ἥλιος ἔδυνε
καὶ ὅριος ὁ Γιανάκης πάγ᾽ στὸ ξύβουνο
στὸ ξύβουνον ὀπίσω ἔνι πήγαδι
ἐκεῖ ὁ Γιανάκης ἀχ Γιανάκηµου
δομένος, σκοτομένος, ὁρκεἰμενος,
καὶ Ἀγγέλοσκορπισμένος καὶ ἀναγνώριστος·
Γιανάκη µ᾽ νάχες Μάνα νάχες ἀδελφὴ,
ἢ νάχες μιὰ καλὴ διὰ νὰ σὲ ἔκλαιεν·

Γιανάκη μ' ἡ καλὴ ἐφάνη καὶ ἔρχεται
μὲ δυὼ μαῦρα λιθάρια συχνοδέρνεται.
« δὲν στὸ 'λεγα Γιανάκη μ' ἂχ Γιανάκη μου
» στὸν πόλεμο μὴ βγαίνεις καὶ μὴ πολεμᾶς
» ὁ Τοῦρκος πονηρὸς εἶν' καὶ σκοτόνει σε
» ὁ Τοῦρκος πονηρὸς εἶν' καὶ νύκτα πολεμᾶ· »
« χιλιοὺς Τούρκους ἐσκότωσα διὰ τὸν Χριστὸν,
καὶ ἄλλους πεντακόσιους διὰ τὴν Παναγιὰ
ἐμὲν οἱ Τοῦρκοι ἐκούμποσαν (α) καὶ πιάσαν με
ὁλήμερα μὲ δέρνουν καὶ ἀναστάζουν με
τὴν νύκτα μὲ ἐπιτάζουν εἰς τὰ κρύα νερὰ· »
κόψαν τὰ βραχιόνιατ' ὡς τοὺς κόμπους του·
ἐκόψαν τὰ πουδάριατ' ὡς τὰ γόνατα.
. . . . . .

Τὸ ἄσμα τοῦτο μετ' ἄλλων πολλῶν σώζονται μέχρι τὴν σήμερον καὶ γνωρίζουσιν αὐτὰ αἱ γυναῖκες μόνον, αἵτινες φυλάττουσι τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τῶν κατοίκων, ἔχουσαν πολλὰς ἀρχαίας καὶ περιέργους φράσεις καὶ λέξεις· τὸ εἰς τὸ ἄσμα μνημονευόμενον Ὀξύβουνον εἶναι πλησίον τῆς Συνασοῦ καὶ σώζει τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέχρι τὴν σήμερον, λέγεται δὲ Ὀξύβουνον, ἐπειδὴ λήγει εἰς ὀξύ· εἰς τὸ βουνὸν τοῦτο, φαίνεται, ἐφύλαττε ὁ μνημονευόμενος ἥρως τὰ ὅρια, (ὅριος φύλαξ τῶν ὁρίων). Οἱ Ὀθωμανοὶ φθονοῦντες τὴν σωτηρίαν ἀρκετῶν χριστιανῶν, οἵτινες

(α) Ἡπάτησαν.

ἦσαν εἰς Συνασὸν ἐπετίθεντο πάντοτε κατ' αὐτῶν, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος· διὸ οἱ κάτοικοι ἔκτισαν τείχη ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑπῆρχον λόφοι καὶ ἐπολέμουν πάντοτε μὲ τοὺς ἐχθροὺς· τὰ τείχη ταῦτα σώζονται μέχρι τὴν σήμερον ἐρείπια, ὁ τόπος δὲ εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ὀνομάζεται Μαχατοῦρι, (Μαχητήριον) ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἐμάχοντο οἱ κάτοικοι. .

Ἐκ παραδόσεως ἀναφέρεται πόλις τις κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν· ἓν τέταρτον μακρὰν τῆς Συνασοῦ εἶναι κρυψῶνες λελατομέναι, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ εἷς τριόροφος κρυψών, ὁ ὁποῖος λέγεται ἅγιος Βασίλειος, ἐπειδὴ ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει παρεκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Βασιλείου· ὁ κρυψὼν οὗτος εἶναι λελατομημένος ἐπ' ἀκροτόμου λίθου, κάτωθεν δὲ αὐτοῦ ῥέει μικρὸς ῥύαξ, εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ πύλη αὐτοῦ· ὁ κρυψὼν ὑψοῦται ὡς βράχος, ἔχων εἰς μὲν τὴν βάσιν τὸν ῥύακα εἰς τὴν κορυφὴν (οὕτως εἰπεῖν) δὲ ἀγροὺς· ὑπάρχει δὲ εἰς τὴν ὁμαλὴν κορυφήν του ὀπή, κατὰ κάθετον, λήγουσα εἰς τὴν πρώτην ὀροφήν, ἐξ ἧς, διὰ κλίμακος φυσικῆς λελατομημένης, καταβαίνει τις εἰς τὴν δευτέραν ὀροφήν, ἐκ ταύτης δὲ εἰς τὴν τρίτην, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη πύλη, ἥτις ἔχει εἰς τὴν εἴσοδον μέγαν λίθον εἰς σχῆμα τροχοῦ (μύλον ὀνικὸν) ὁ ὁποῖος κυλιόμενος φράττει τὴν εἴσοδον· εἰς τὸ κρησφύγετον τοῦτο λέγεται ἐκ παραδόσεως ὅτι ἐκρύβησαν πολλαὶ οἰκογένειαι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τούρκων, ἔχουσαι φύλακας καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὀροφὰς· οἱ τοῦρκοι ἀνεκάλυψαν τὴν ὀπὴν, ἥτις εἶναι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βρά-

χου, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν πρώτην ὀροφὴν σφάξαντες τοὺς ἐν αὐτῇ ὄντας· γραῖα δέ τις γυνὴ οὖσα εἰς ἕτερον κρησφύγετον, ἀπέναντι τοῦ κρυψῶνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου μὲ ἓν κοράσιον αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὴν ἅλωσιν τῆς πρώτης ὀροφῆς ἀνεφώνησεν.

Ἐπάνω βίγλα πάρθηκεν
ἡ κάτω ἀποκοιμᾶται
στὴν μεσιακὴν ἐστράγγισε (τὸ αἱμά τῶν τῆς πρώτης ὀροφῆς)
μέσα πάρθην ἡ πόλις.

Ἄδηλον ποία ἦτο ἡ πόλις, ἥτις ἠλώθη πρὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ κρυπτῆρος τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Ἐν τέταρτον μακρὰν τῆς Συνασοῦ εἶναι μοναστήριον ἀρχαῖον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου λελατομημένος ἐξ ἀκροτόμου λίθου· τὸν ναὸν τοῦτον ἐπεσκεύασαν οἱ κάτοικοι τῆς Συνασοῦ τοσοῦτον τεχνικῶς, ὥστε φαίνεται ὡς ἀριστούργημα τῆς τέχνης τοῦ λατομεῖν· πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου εἶναι πολλὰ οἰκήματα λελατομημένα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκατοίκουν ἀσκηταί· ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι ἦτο μοναστήριον ἐπίσημον· πλησίον τοῦ ἁγίου Νικολάου ὑπάρχει προσέτι καὶ μία μικρὰ ἐκκλησία λελατομημένη, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰω. τοῦ Προδρόμου ὅπου εὑρέθη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή. Βαρθολομαῖος ἐπίσκοπος Ταμισοῦ (α) ἀνεκαινίασε τὸν παρόντα ναόν.

(α) Ταμισὸς τὰνῦν εἶναι χωρίον τουρκικὸν Τάμσα ὀνομαζόμενον.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Συνασοῦ, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν, εἶναι τόπος, ὅπου ὑπάρχουσι ἐρείπια χωρίου μεγίστου, ἐπίσης λελατομημένου ἐντὸς μιᾶς κοιλάδος, καὶ μία κατεδαφισμένη περικαλλὴς ἐκκλησία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· ἐκ παραδόσεως λέγεται ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχον 600 οἰκίαι. οἱ κάτοικοι δὲ τοῦ χωρίου, δι' ἀναφορᾶς των πρός τινα βασιλέα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ διαβάντα ἐκεῖθεν, ἔκτισαν, ἀναλώμασι αὐτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· πρὸς μεσημβρίαν τῆς Συνασοῦ, τρία τέταρτα μακρὰν αὐτῆς, εἶναι βουνόν τι (ἢ λόφος ὑψηλὸς), τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ εἶναι ἐπίπεδος καὶ ἔχει σχῆμα τραπεζίου· εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς κορυφῆς εἶναι πολλὰ λελατομημένα οἰκήματα, καὶ ἓν παρεκκλήσιον τῆς Θεοτόκου· τὸ βουνὸν λέγεται « Παναγία » εἰς τὰ λελατομημένα δὲ ταῦτα οἰκήματα φαίνονται δύω στρώμματα πετρωμάτων κατακλυσμαίων, μεταξὺ δὲ αὐτῶν εἶναι σειρὰ ἄμμου, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται ὄστρακα ὀστρειδίων (στρειδότζεφλα)· εἰς τὴν βάσιν τοῦ βουνοῦ τῆς Παναγίας εἶναι ἐρείπια χωρίου λελατομημένου καὶ Γοργορὴ ὀνομαζομένου· καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχουσι κρυπτῆρες καὶ κρησφύγετα μὲ πολλὰς ὀροφάς· εἶναι δὲ καὶ μία ὑπόγειος ὁδὸς, ἥτις περατοῦται μέχρι τοῦ ἄνω εἰρημένου ναοῦ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Νεβσεχίρ.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Συνασοῦ, τέσσαρας ὥρας μακρὰν, κεῖται ἡ πόλις, Νέβσεχὶρ, (Νεάπολις) οἰκοδομηθεῖσα παρὰ τοῦ Ταμὰτ Ἰμπραχὴμ Πασᾶ τῷ 1720· ἡ πόλις αὕτη πρότερον ἦτο χωρίον, Μόσκαρα λεγόμενον, (α) κὐξήθη δὲ ἔκτοτε καὶ κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ὀθωμανῶν, 6000 Γραικῶν καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων· ἔχει δὲ λουτρὸν, ἓν Μεγαλοπρεπὲς Τζαμίον, ἐκτὸς τῶν μικρῶν, δύω Ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν, καὶ μίαν τῶν Ἀρμενίων· ἡ ἀγορὰ αὐτῆς εἶναι ἀρκετὰ καλὴ, καὶ εἰς αὐτὴν ἐκτελεῖται ἐμπόριον ἐπικερδές· ἡ καλλονὴ τῆς πόλεως παριστᾷ εἰς τὸν θεατὴν θέαμα λαμπρὸν, ποιοῦν φαιδρὰν ἐντύπωσιν· αἱ οἰκίαι αὐτῆς ἅπασαι σχεδὸν εἶναι Νεόδμητοι, καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Χριστιανῶν κεχωρισμέναι· ἀπέναντι τῆς πόλεως εἶναι κοιλὰς, περιέχουσα τερπνοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους, αἵτινες ἐν καιρῷ τῆς ἀνοίξεως παριστῶσι θέαμα μαγευτικόν· οἱ κάτοικοι ὁμογενεῖς ἡμῶν εἶναι φιλόμουσοι καὶ φιλόκαλοι· ἐσύστησαν δύο σχολεῖα Ἀλληλοδιδακτικὰ καὶ ἓν

(α) Τινὲς λέγουσι ὅτι τὸ Νέβσεχιρ εἶναι ἡ ἀρχαία Νύσσα, συνάγοντες τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι πλησίον αὐτῆς εἶναι χωρίον Νὰρ, παρωνομασθὲν ἐκ τοῦ Νῶρα ἀρχαίου φρουρίου, τὸ ὁποῖον ἦτο πλησίον τῆς Νύσσης· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πάντῃ ἀνυπόστατον, ἐπειδὴ ὁ Στράβων λέγει ὅτι, τὰ Νῶρα, καθὼς καὶ ἡ Νύσσα, εἶναι εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Ταύρου· ἐκτὸς τούτου, εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ Νέβσεχιρ ἦτο χωρίον Μόσκαρα λεγόμενον.

Ἑλληνικὸν· εἶναι δὲ ἀξιέπαινοι, διότι, μεταξὺ τῶν περιοίκων, τῶν ἀγνοούντων τὴν ἁπλοελληνικὴν, οὗτοι περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Νεολαίας των.

Πλησίον τοῦ Νέβσεχιρ εἶναι καὶ ἕτερα χωρία μικρὰ Νὰρ Κόρε κτλ. πάντη ἀσήμαντα.

—=—

Ἀραπισόν.

—=—

Τρεῖς ὥρας μακρὰν τοῦ Νεβσεχιρίου, πρὸς βορρᾶν, κεῖται Κωμόπολις Ἀραπισὸν (τὸ πάλαι Ἀραβισσὸς καλουμένη), εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ, πατρὶς τοῦ Καρὰ Βεζύρη, Σιλιχτὲρ Μεχμὲτ πασᾶ, παρ' οὗ ἐκαλλωπίσθη τῷ 1776, μετονωμασθεῖσα Κοὺλ Σεχὶρ· ἔκτοτε δὲ ἐκατοικήθη καὶ ὑπὸ Γραικῶν, οἵτινες ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν ἀνάρθρως καὶ σολοίκως· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Νεβσεχιρίου ὑπάρχουσι πολλὰ μικρὰ χωρία, Σουλούτας, Τούζκιοϊ, καὶ Οὐτζεχισὰρ ἐπάνω εἰς ἕνα λόφον, ὅπου σώζονται ἐρείπια φρουρίου· ὑπὸ τὸν λόφον τοῦτον φαίνονται ὑπόγειοι λαβυρινθώδεις ἐλιγμοὶ, καὶ λείψανα μεγαλοπρεποῦς παλατίου· εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ εἶναι χωρία Ὀθωμανικὰ ἀσήμαντα, Τελιλὲρ, Σελεντὶ καὶ Μουτζοὺρ· πρὸς δυσμὰς τοῦ Μουτζουρίου κεῖται Κωμόπολις Κὶρ Σεχὶρ, τὸ τέρμα τῆς μεγάλης ἀρχισατραπίας Ἰκονίου· ἐνταῦθα ἐργάζονται τάπητες

ὡραῖοι· πλησίον τοῦ Τελιλὲρ εἶναι χωρίον Ἀβανὸζ ἀρχαία Ἀβανισσὸς, ἔτι δὲ ψηλότερον, Χατζὴ Πεκτὰς, ὅπου ὑπάρχει Τεκὲς (μοναστήριον) τῶν Τεβρίσιδων· ἐκεῖ δεικνύεται μνημεῖον τοῦ Χατζὴ Πεκτὰς Βελῆ, ἀρχηγοῦ τῶν Γενιτζάρων ἐπὶ Σουλτὰν Μωάμεθ τοῦ πορθητοῦ· ὁ Κύριλλος ἑτυμολογεῖ τὸ Πεκτὲς ἐκ τοῦ Εὐστάθιος, ὡς ὑπάρξαντος τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου ἀρχηγοῦ τῶν Τεβρίσιδων, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῶν· οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ἐκ τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀλῆ.

—=—

Ἀνακοῦ (Ἔνεγι).

—=—

Τέσσαρας ὥρας μακρὰν τοῦ Νεβσεχὶρ κεῖται χωρίον Ἔνεγι καὶ κοινῶς λεγόμενον Ἀνακοῦ, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Γραικῶν καὶ Ὀθωμανῶν· ἐντεῦθεν ἀρχίζει ἡ πεδιὰς ἡ λεγομένη Πουτὰκ Ὀβασὶ ἐκτεινομένη πρὸς δυσμὰς δώδεκα ὥρας, καὶ πλατυνομένη ἓξ, ὀκτὼ, ἢ καὶ περισσότερον ἐν μέρει· αὐτόθεν προσέτι ἄρχεται ἡ δευτέρα ἢ ἐλάσσων Καππαδοκία, ἥτις ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἁγίου Ἰκονίου· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνακοῦς, μολονότι ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν, οὐδόλως φροντίζουσι περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεολαίας των, καταστρέφοντες οὕτω τὸ μέλλον αὐτῶν. (α)

(α) Ἐπικαλούμεθα τὴν προσοχὴν τῶν κατοίκων τῆς Ἀνακοῦ, προ-

Ἡ ἄνω εἰρημένη πεδιὰς, Πουτὰκ Ὀβασὶ, εἶναι ἅπασα γεωργημένη καὶ καρποφορεῖ καλῶς, σῖτον, κριθὴν καὶ σίκαλιν· ἅπασα εἶναι ἄνυδρος ἐκτὸς ἑνὸς χωρίου Λῆμνος λεγομένου, τὸ ὁποῖον μόνον ὑδρεύεται ἀπὸ ἓν ῥεῦμα, ὅπερ ἀναβρύει πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἀμέσως χωνεύει εἰς μίαν μικρὰν λίμνην οὖσαν ἐντὸς αὐτοῦ· εἰς τὰ πλησίον τοῦ ῥεύματος μέρη φύεται καὶ λινάρι καλόν· ἡ δὲ λοιπὴ πεδιὰς εἶναι ἄνυδρος ὡς εἴπομεν, ὅθεν, ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι τῶν ἐν αὐτῇ χωρίων, ἀπὸ βαθυτάτων φρεατῶν 60 καὶ 80 ὀργυιῶν.

—=—

Μελεκοπὶ (Μαλακοπιά).

—=—

Δύω ὥρας μακρὰν τῆς Ἀνακοῦς, ἀπ' εὐθείας, εἶναι χωρίον Μελεκοπὶ, καὶ κοινῶς Μαλακοπιὰ λεγόμενον. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει Ἐκκλησία τῶν ἁγίων Θεοδώρων, οἰκοδομὴ ὡς λέγουσι, Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ βασιλέως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (περὶ τὰ 970) ὑπάρχει προσέτι καὶ ἑτέρα Ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν ἐκκρημνησμένη οἰκοδομὴ Βυζαντινῆς ἐποχῆς· ὑπ' αὐτὸ τὸ χωρίον εἶναι ὑπόγειοι οἰκοδομαὶ πολλόταται οἴκων καὶ ἀγορᾶς· ὅθεν εἶναι κρυπτῆ-

πάντων δὲ τῶν προκρίτων, οἵτινες καί τοι πλούσιοι οὐδὲν ὅμως ἀγαθὸν πράττουσι.

ρες ἐκτεινόμενοι εἰς τέσσαρας καὶ πέντε ὥρας ὑπὸ τὴν πεδιάδα· τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου τούτου, Μαλακοπιὰ, παρωνομάσθη ἢ ἐκ τοῦ Μάλα κοπιᾶν, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι, μὴ ἔχοντες ὕδωρ, ὑδρεύονται, μετὰ μεγίστου κόπου, ἐκ βαθυτάτων φρεάτων, ἢ ἐκ τοῦ μέλος κοπιᾶς, ἐπειδὴ ἓν τέταρτον μακρὰν αὐτοῦ εἶναι μία κοιλὰς, κόπια Τερεσὶ λεγομένη· ἐκεῖ δὲ εἶναι κρησφύγετα καὶ ἐρείπια ἀρχαίων οἴκων· φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ νῦν Μαλακοπιὰ ἦτο συνηνωμένη μὲ τὰ κρησφύγετα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἦσαν οἰκίαι, χωρισμένη ὅμως διὰ τῆς κοιλάδος ἥτις ὠνομάσθη κοπιὰ, ἐπειδὴ ἔκοπτε κατὰ μέσον τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἓν μέρος εἶχεν εἰς τὴν μίαν πλευρὰν, τὸ δὲ ἄλλο μέρος εἰς τὴν ἄλλην· ἐκ τοῦ μέλος τῆς κόπιας λοιπὸν ὠνομάσθη Μελοκοπιὰ, καὶ ἑπομένως Μαλακοπιά. Ἡ Μαλακοπιὰ κατοικεῖται ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν· οἱ χριστιανοὶ ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν ἀτελῶς ὠκοδόμησαν δὲ ἐσχάτως σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ Ἀλληλοδιδακτικὸν, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς ξενοδοχεῖον εἰς τοὺς διαβαίνοντας ξένους.

Ἄξός.

—=—

Τέσσαρας ὥρας μακρὰν τῆς Μαλακοπιᾶς εἶναι χωρίον χριστιανικὸν, Ἀξὸς λεγόμενον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχουσι

σχεδὸν τριακόσιαι (300) οἰκίαι· οἱ κάτοικοι ἅπαντες εἰσὶ χριστιανοὶ καὶ ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν ἀνάρθρως πλησίον τοῦ χωρίου τούτου, ὑπάρχει μοναστήριον μὲ νεόδμητον περικαλλῆ ναὸν, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Μακρίνης, ἧς ὁ τάφος εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ ναοῦ ἐκ μονολίθου μαρμάρου· ἀγνοεῖται δὲ ἐὰν σώζεται ἐν αὐτῷ τὸ ἅγιον λείψανον. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ εἶναι καὶ φρέαρ βαθὺ πότιμον· τὸ χωρίον λέγεται καὶ Χασὰ Κὸϊ· πέριξ τούτου εἶναι Κωμίδια τινὰ τουρκικὰ, καὶ ἓν χριστιανικὸν μικρὸν Τριχάνι καὶ Τροχὸς λεγόμενον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ἐρείπια λουτροῦ ἀρχαίου.

Φλογιτὰ Λῆμνος κτλ.

—=—

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Χασὰ Κὸϊ, τέσσαρας ὥρας μακρὰν, κεῖται χωρίον χριστιανικὸν, Σουβερμὲζ λεγόμενον, κοινῶς δὲ Φλογιτὰ· ὠνομάσθη δὲ οὕτω διὰ τὸ πάντη ἄνυδρον αὐτοῦ.

Πρὸς ἀνατολὰς τούτου εἶναι ἡ Λῆμνος, (α) χωρίον,

(α) Εἰς τὰ χωρία Ἀξὸς, Τροχὸς, Λῆμνος, Μισθὶ, ὁμιλοῦσι τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν σολοίκως καὶ ἀνάρθρως· ἔχουσι δὲ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· ἓν δὲ χωρίον μικρὸν ὀνομάζεται Δῆλος, οἱ κάτοικοι τοῦ ὁποίου ἔχουσι χοροὺς ἑλλικοειδεῖς, ὁμοίους μὲ τοὺς τοῦ Θησέως, τοὺς ὁποίους,

περὶ οὗ εἴρηται· εἰς τὰ δύω δὲ ταῦτα ὁμιλεῖται ἡ ἁπλοελληνικὴ διεφθαρμένη· ἔτι ἀνατολικώτερον ἐκείνου, κεῖται χωρίον, χριστιανικὸν Μισθί, ἔχον τριακοσίας οἰκίας (300) λέγεται δὲ Μισθὶ, ἴσως διότι οἱ κάτοικοι εἶναι μίσθιοι γεωργοὶ, κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον εἶναι ἄποικοι τοῦ κατὰ τῆς Γάγγρας (Τζαγγρὶ) Μισθίου· εἰς τὸ χωρίον τοῦτο πρό τινων ἐτῶν ᾠκοδομήθη ναὸς ὑπὸ τῶν πτωχῶν χωρικῶν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Βλασίου, μὲ πολλοὺς θόλους, σπανιώτατος εἰς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς. Οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν, τόσον ἀνάρθρως, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἄπειρος μίαν λέξιν. Βορειανατολικῶς τοῦ χωρίου τούτου, μεταξὺ λόφων τινῶν, ὑπάρχει χωρίον, Ἐνεχὶλ, καὶ κοινότερον Κιαβοὺρ Ἐνεχλὶ λεγόμενον, οἰκούμενον ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν· ἔμπροσθεν αὐτοῦ ῥέει ῥύαξ τις, κατερχόμενος ἐκ τῶν πέριξ ὀρέων· πέραν τούτου πρὸς δύσιν, ὡσεὶ λίθου βολὴν, εἶναι Ἐκκλησία· παλαιὰ τοῦ ἁγίου Παχωμίου μὲ θόλον· προσέτι καὶ ἐρείπιον μεγάλου ξενοδοχείου· πρὸς ἀνατολὰς τούτου κεῖται χωρίον Τουνταρλῆ λεγόμενον, ὅπου καὶ μεταλλεῖον ἀργύρου.

Μεταξὺ Ἐνεχιλίου καὶ Μισθίου ὑπάρχουσιν ἐρείπια ξε-

ἔκαμε οὗτος εἰς τὴν νῆσον Δῆλον ἀφοῦ ὑπέστρεψε ἐκ Κρήτης, ὅπου ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον· ἅπαντες δὲ εἰσὶ ἄποικοι τῶν νήσων Λῆμνος, Νάξος, Δῆλος· τούτους φαίνεται, ἀπῴκισεν ὁ Ἀρχέλαος στρατηγὸς τοῦ Μιθριδάτου, ὅτε ἐκυρίευσε τὰς νήσους ταύτας· αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἶναι ὑπόγειοι καὶ φαίνονται ὅτι εἶναι ἄνθρωποι μάχιμοι.

νοδοχείου τινὸς· εἰς δὲ τὰ πέριξ εὑρίσκονται καὶ ἕτερα χωρία μικρὰ ὀθωμανικὰ, προσέτι δὲ καὶ ἓν χριστιανικὸν Σεμέντρα λεγόμενον μὲ παλαιὸν ναὸν, ὅστις ἔχει καὶ θόλον· καὶ ἐνταῦθα ὁμιλεῖται ἡ ἁπλοελληνικὴ σολοικοβαρβάρως· πλησίον τούτου ὑπάρχει καὶ ἕτερον χωρίον, Οὐλὰ Ἀγὰτζ, καὶ πλαγίως τούτου, ἕτερον Κὶτζ Ἀγὰτζ χριστιανικά. Ἀνωτέρω τούτων εἶναι τόπος ἐπίπεδος Οὔτζ Καπουλοὺ λογόμενος, λειμὼν ἱππόβοτος· ὑψηλότερον δὲ τούτου εἶναι λατομεῖον μαρμάρου λευκοτάτου, ὅπερ ἔμεινεν ἀνενέργητον, ἐπειδὴ διὰ τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ τόπου, τὰ μάρμαρα καθίστανται δυσκόμιστα. Πρὸς τὸ νότιον τῆς Σεμέντρας κεῖται χωρίον χριστιανικὸν Ἀνταβὰλ λεγόμενον, ὅπου γίνεται λινάριον· πλησίον αὐτοῦ εἶναι μοναστήριον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου· ἔτι, ἕως ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν, εἶναι χωρίον Ἐσκὶ Κουμοὺς λεγόμενον, μεταλλεῖον ἀργύρου, κατηργημένον ὅμως, δι' ἀναθέματος, ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Μουρὰτ· τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει καρποφόρα δένδρα, καὶ ἐρείπια μεγάλων οἰκοδομῶν· πλησίον τούτου εἶναι καὶ ἕτερον χωρίον Ἐσεκλῆ (Γαδαροχῶρι)· καὶ ὄπισθεν τούτου ὄρος ὑψηλὸν καὶ τραχὺ, τὸ ὁποῖον εἶναι μέλος τοῦ Ταύρου ὄρους· εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτοῦ, ὡσεὶ ὥρας ἓξ, εἶναι τὸ χωρίον Περεκετλῆ Ματὲν, μεταλλεῖον μολύβδου καὶ ἀργύρου.

—=—

Νίγδε.

Κάτωθεν τῶν βουνῶν τούτων, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πεδίου, εἰς μίαν ῥάχιν, εἶναι Κωμόπολις Νίγδε λεγομένη, πόλις μετρία ἔχουσα φρούριον ὡς ἀκρόπολιν, (α) κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὀθωμανῶν, Γραικῶν καὶ Ἀρμενίων καὶ ἔχει Τζαμία, λουτρὸν, ἀγορὰν καὶ Ἐκκλησίαν. Πλησίον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ μητρόπολις, εἰς ἣν κατοικεῖ ὁ ἅγιος Ἰκονίου· τὸ τεταρτημόριον αὐτῆς εἶναι ἀποκεχωρισμένον, ἕως δέκα λεπτὰ εἰς ὑψηλὸν τόπον πετρώδη, Καγιὰ πασὴ λεγόμενον, ὅπου ἐκτίσθη καὶ ἑτέρα Ἐκκλησία. Ἡ Νίγδε ἅπασα κατοικεῖται ἀπὸ 20—25,000 κατοίκους· γίνονται δὲ ἐν αὐτῇ πανία βαμβακερὰ καὶ πασμάδες· ἔχει λειμῶνας, περὶ αὐτὴν, δενδρώδεις, κήπους καρποφόρους, καὶ ἀμπέλους καλάς. μάλιστα εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος εἶναι μία κοιλὰς τερπνὴ, Καγιὰ Ἀρτῆ λεγομένη, ἔχουσα μῆκος μιᾶς ὥρας, μεστὴ λειμόνων, κήπων καὶ ἀμπέλων, αἱ ὁποῖαι ἀρδεύονται ἀπὸ ῥύακας ἀεννάους, καταῤῥέοντας ἐκ τῶν πέριξ βουνῶν· οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Νίγδας καὶ Καγιάπασι ὁμιλοῦσι τὴν Ὀθωμανικὴν γλῶσσαν, μολονότι δὲ λέγονται ὡς φιλόκαλοι, κατὰ δυστυχίαν ὅμως ὑπνώττουσι τὸν λήθαργον τῆς ἀμαθείας, διότι εἰς μὲν τὴν Νίγδαν ὑπάρχει σχολεῖον ἄθλιον, εἰς δὲ τὸ Καγιάπαση οὐδέν.

(α) Πλησίον τοῦ φρουρίου τούτου ἐσχάτως ἀνορύξαντες εὗρον πολλὰ τηλεβόλα.

Φερτέκ.

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Νίγδες εἶναι χωρίον Φερτὲκ, κατοικούμενον ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι τὸ τερπνότερον διὰ τὰς τοποθεσίας καὶ πολυδένδρους κήπους του. Οἱ Γραικοὶ κάτοικοι τοῦ Φερτεκίου, ἐμπορεύονται εἰς Ἰκόνιον καὶ Κωνσταντινούπολιν καὶ φαίνονται φιλόκαλοι, ἔκτισαν Ἐκκλησίαν περικαλλῆ καὶ σχολεῖον· ἐσχάτως δὲ καὶ ἓν λουτρὸν λαμπρότατον, δι' ὃ ἐπί τινα καιρὸν ἠκολούθησαν πολλαὶ σκανδαλώδεις φιλονεικίαι, διαιρεθέντων τῶν χριστιανῶν εἰς δύω φατρίας, καὶ ἐξωδεύθησαν ἄπειρα χρήματα· ἐπὶ τέλους ὅμως συνεβιβάσθησαν, παράδειγμα γενόμενοι τῆς ἀμνησικακίας εἰς τὰ πέριξ χωρία. ἡ παιδεία ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, χωλαίνει, καὶ μολονότι ἔχουσι διδασκάλους, δὲν χορηγοῦσιν εἰς αὐτοὺς τὰ μέσα, δι' ὧν νὰ συντηρηθῇ συνεχὴς ἡ πρόοδος τῶν μαθημάτων. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶναι ἡ ἁπλοελληνικὴ πολὺ ἐφαρμένη, διὸ καὶ μεταχειρίζονται τὴν Τουρκικήν· εὐχῆς ἄξιον ἦτον, ἐὰν ἐφρόντιζον νὰ καλλωπίσωσι τὴν μητρικήν των γλῶσσαν, ἥτις, μολονότι εἶναι ἐρείπιον ἄμορφον ἔχει ὅμως μέγαν

θησαρὸν, ὅστις δύναται νὰ φέρῃ ἀδαμάντινα ἀποτελέσματα, ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν ἀφήσωσιν αὐτὸν κεκρυμμένον εἰς τὴν γῆν, καὶ καταβιβρωσκόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰοῦ (σκουριᾶς) τῆς ἀπαιδευσίας· (α) Τὸ ὄνομα Φερτὲκ, λέγουσιν, ὅτι παρήχθη ἐκ τοῦ Φερτάκαινα (β) καὶ πιθανὸν νὰ ἦναι τοῦτο τὸ κύριον ὄνομά του, ἐτυμολογούμενον ἐκ τοῦ, φέρει τὰ καινὰ, διότι οἱ κάτοικοι τοῦ Φερτεκίου πάντοτε νεωτερίζουσι· ἡ πιθανωτέρα ὅμως γνώμη εἶναι ὅτι, παράγεται ἐκ τοῦ Φάραγξ, διότι πλησίον τοῦ Φερτεκίου εἶναι μέρος, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Φερὲγγ Τερεσὶ· τὸ Φερτέκι λοιπὸν ἴσως κατ' ἀρχὰς ὠ-

(α) Ἡ σύστασις Παρθεναγωγείου, καὶ ἡ ἐπὶ τὰ κρείττω ὥθησις τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι εἰς μὲν τοὺς ἄῤῥενας τὴν ἀπαιτουμένην πρόοδον, εἰς δὲ τὸ γυναικεῖον φῦλλον τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης καὶ πολιτισμὸν ὅλως διάφορον τοῦ σημερινοῦ· δὲν ἀγνοοῦσι ταῦτα οἱ κάτοικοι τοῦ Φερτεκίου βέβαια, δὲν βλέπομεν ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, αὐτοὺς κινουμένους, ἀλλὰ πάντοτε ἀμεριμνοῦντας καὶ καταγινομένους εἰς ἀνωφελεῖς καὶ ἐγωϊστικὰς πράξεις. Ἐπικαλούμεθα λοιπὸν τὴν προσοχὴν τῶν προκρίτων τοῦ Φερτεκίου, ἐξαιρέτως δὲ καὶ τοῦ ἁγίου Ἰκονίου, ὅστις δὲν ἀγνοεῖ ὅτι, αὐτὸς ὀφείλει, πρὸ παντὸς ἄλλου, νὰ συνεργήσῃ διὰ λόγων τοὐλάχιστον καὶ διδαχῆς, εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἐπαρχίας του, ἥτις κατασπαράττεται ὑπὸ τῆς ἀμαθείας· ἡ σύστασις Παρθεναγωγείου εἰς Φερτὲκ, νομίζομεν ὅτι, οὐκ ὀλίγον θέλει συντελέσει καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον τῶν πέριξ χωρίων, ἀφοῦ μάλιστα εἰς τινα ἐξ αὐτῶν ἡ μητρικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ, ἔστω καὶ σολοικοβάρβαρος.

(β) Τὰ πέριξ τοῦ Φερτεκίου, οὕτως ὀνομάζουσι τὸ Φερτέκ.

νομάζετο φερὲγγ, καὶ ἔπειτα διεφθάρη καὶ ἔγεινεν Φερτέκ.

—=—

Τελμισσὸς καὶ Γαλατερή.

—=—

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Φερτεκίου, κεῖται χωρίον, Τελμισσὸς, εἰς τὸ στῆθος ἑνὸς βουνοῦ, εἰς τόπον δύσβατον καὶ πετρώδη· εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐκρέουσι κρουνοὶ ψυχροτάτων ὑδάτων, καὶ ποτίζουσι τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὑπεστρωμμένον πολύδενδρον λειμῶνα· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Χριστιανῶν, καὶ ὀλίγων Ὀθωμανῶν. Οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι ὁμιλοῦσι τὴν ἁπλοελληνικὴν πολὺ διεφθαρμένην. Πρὸς βορρᾶν τοῦ εἰρημένου χωρίου εἶναι κοιλὰς ὡραία, μὲ τοποθεσίας, καὶ πηγὰς ὑδάτων τερπνοτάτας, Γαλατερὴ λεγομένη· εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς κοιλάδος, ἐπὶ λόφου τινὸς, εἶναι Ἐκκλησία παλαιὰ τῆς κοιμήσεως της Θεοτόκου, ὄπισθεν δὲ τῆς ἁγίας Τραπέζης μία πηγὴ πολύκρουνος· πλησίον τῆς εἰρημένης ἀρχαίας Ἐκκλησίας οἰκοδομοῦσι νέαν, περικαλλῆ, καὶ οἰκήματα διὰ τοὺς ξένους προσκυνητὰς, οἵτινες συνέρχονται τῇ 15 Αὐγούστου καὶ πανηγυρίζουσι λαμπρῶς, εὐωχούμενοι ἐκεῖσε ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα.

Τένεγι.

—=—

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Φερτεκίου, ἐπὶ ὀφρύος ὄρους τινὸς, εἶναι χωρίον Τένεγι (α) λεγόμενον, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Χριστιανῶν, οἵτινες ἐμπορεύονται εἰς Ἀμισὸν, Ἰκόνιον καὶ Κωνσταντινούπολιν. Οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς ἡμῶν εἶναι φιλόμουσι καὶ φιλόκαλοι, ἐσύστησαν σχολεῖα, προνοήσαντες διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος των.

—=—

Ἰλασόν.

—=—

Πλησίον τοῦ Φερτὲκ, εἶναι χωρίον μικρὸν, Ἰλασὸν λεγόμενον, ἐφ᾽ ὑψηλοῦ τόπου ἔχον ὑποκειμένην τὴν πεδιάδα· εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου τούτου, εἰς μίαν ῥάχιν, εἶναι μοναστήριον ἀρχαῖον τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἰς τοποθεσίαν ὡραίαν, μὲ δένδρα ὑπερμεγέθη, καὶ ὕδατα κάλλιστα καὶ κατάψυχρα.

Μεταξὺ Φερτεκίου καὶ Ἰλασὸν, ἐντὸς ἄλσεων, καὶ δενδρωδῶν τόπων, ὑπάρχει βρύσις ποτίμου καὶ διαυγεστάτου ὕδατος, πηγὴ λεγομένη Ἐπιχωρίως.

(α) Τένεγι ὠνομάσθη, πιθανὸν ἐκ τοῦ Τύανα, ἐξ ὧν ἀπώκησαν οἱ κάτοικοι, κατὰ παραφθορὰν δὲ ἔγεινε Τένεγι.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Φερτεκίου ὑπάρχουσι δύω χωρία Χριστιανικὰ Ἀραβὰν καὶ Κούρτονους, πέντε λεπτὰ ἀλλήλων ἀφιστάμενα, καὶ ἐξηπλωμένα ἐν ταῖς ποδιαῖς λόφων τινῶν. Ὀλίγον μακρὰν τούτων εἶναι χωρίον, Σατζάλτζα, ἐπὶ ῥάχεως τινὸς, τετειχισμένον ἐκατέρωθεν ὑπὸ ἀμφικρήμνων φαράγγων· πέραν τῆς μιᾶς φάραγγος κεῖται χωρίον, Μερκεβὲ, καὶ ἄλλο χωρίον Μάταλα, εἰς τὰ στέρνα τῶν βουνῶν· κατὰ σειρὰν, παρὰ ταῦτα τὰ χριστιανικὰ, εἶναι καὶ ἄλλα τουρκικὰ μικροῦ ὀνόματος· οἷον Ἀρλουσὸν, Ναϊνὰς, Βάννισα, Γιούλουτζε καὶ ἄλλα πολλά. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς Νίγδες, ἐν ἐπιπέδῳ τόπῳ, ὑπάρχει χωρίον χριστιανικὸν ἠρημωμένον, Ἄμασις· πέριξ αὐτοῦ σπείρεται λινάριον, ἔχει δὲ ἀγροὺς, καὶ ἀμπέλους καλὰς, ἐπειδὴ περιῤῥέεται πανταχόθεν ἀπὸ ῥύακας ὑδάτων.

Ὄπισθεν τῶν χωρίων τούτων, Μέρκεβε καὶ Μάταλα, εἶναι ὁδὸς ἀνωφερὴς, Κιζὶλ γιοκουσοὺ λεγομένη, ἴσως διὰ τὸ ἐρυθροῦν χρῶμα της. Ἄνω τούτου ἐν ἐπιπέδῳ, εἶναι πηγὴ κατάψυχρος· ἔπειτα πεδιάς τις δύο ὡρῶν περιφέρειαν ἔχουσα, γῆ εὔφορος, Μελεντὶζ Ὀβασὶ λεγομένη· ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ εἶναι δώδεκα μικρὰ χωρία ὡσεὶ λίθου βολὴν ἀλλήλων ἀφιστάμενα· σώζονται δὲ ἐν αὐτοῖς ὁλόκληροι Ἐκκλησίαι· μεταξὺ ῥάχεων τινων ἐπιπέδων, ὑπάρχει μία οἰκοδομὴ Ἐκκλησίας μεγάλης, Κιζὶλ Κλισὲ λεγομένη, ἐπειδὴ εἶναι λελαξευμένη ἐξ ἐρυθροῦ λίθου, μὲ θόλον θαυμάσιον, πανταχόθεν δὲ ἀνοικτή· ἡ ὅλη οἰκοδομὴ εἶναι στερεὰ, τὰ δὲ τείχη αὐτῆς ἐν μέρει βεβλαμμένα. Ἐντεῦθεν πρὸς δυσμὰς εἶναι λόφος ὑψηλὸς πετρώδης,

εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου φαίνονται ἐρείπια φρουρίου, εἰς δὲ τὴν βάσιν χωρίον χριστιανικὸν, Σιβρῆ Χισὰρ λεγόμενον. Δύω ὥρας μακρὰν, ἐπί τινος βουνοῦ, εἶναι πηγὴ, Κελὶν πουναρῆ λεγομένη· ἀνωτέρω δὲ τούτου, εἶναι χωρίον Σορσοβοὺ λεγόμενον, Ὀθωμανικόν· ἐκεῖ πλησίον γίνεται πανήγυρις τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει καὶ ἁγίασμα· παράκειται δὲ καὶ λίμνη μικρὰ, ἥτις λέγεται χωρίον καταποντισμένον· κάτωθεν τοῦ Σορσοβοῦ εἶναι πεδιὰς, μεθ' ἣν μία φάραγξ ἐπιμήκης καὶ στενὴ, ὅπου λέγεται ὅτι εἶναι χίλιαι Ἐκκλησίαι, εἷς τινας τῶν ὁποίων εὑρίσκονται λείψανα ἁγίων ὁλόκληρα.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Σορσοβοῦ, εἶναι βουνὸν στρογγύλον, Νενεζὶ Ταγὶ λεγόμενον, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου εἶναι ναὸς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ περὶ τὸ βουνὸν πανταχόθεν, ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας μέχρι τῆς ὑπωρείας αὐτοῦ, πλεῖστα ἐρείπια καὶ ἴχνη πόλεως ἐπισήμου· ὅθεν αὕτη εἰκάζεται. ὅτι εἶναι ἡ παλαιὰ Ναζιανζὸς, πατρὶς τοῦ μεγάλου πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὡς οὖσα καθαρῶς εἰς τὴν δευτέραν Καππαδοκίαν.

—=—

Κέρβερι.

—=—

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Σιβρῆ Χισὰρ, εἶναι χωρίον, Κέλβερι, οἰκούμενον ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ ὀλίγων Ὀθωμανῶν· οἱ κάτοικοι τοῦ Κέρβερ. εἶναι φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσι ὡς λέγεται, προνοοῦντες πάντοτε διὰ τὴν νεολαίαν των. Τὸ χωρίον κεῖται εἰς τὰς χαράδρας λόφων τινῶν· εἰς δὲ τὸ κάτω ἐπίπεδον σώζεται μία ἐκκλησία μεγίστη μὲ θόλον, ἐπ' ὀνόματι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· εὑρίσκονται προσέτι καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι, ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ἅπασαι λελατομημέναι· πέραν δὲ ἑνὸς κοιλώματος, εἰς τὴν ῥάχιν ἑνὸς λόφου, εἶναι χωρίον ἠρημωμένον Κεννέταλα, ἔχον 14 οἰκίας χριστιανικὰς μὲ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ 8 τουρκικάς. Πρὸς δυσμὰς τοῦ Κέρβερι, 4 ὥρας μακρὰν, εἶναι χωρίον μικρὸν, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Χασὰν Ταγὴ ὄρους, Χαλβατερὲ λεγόμενον· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ὁδοῦ, ὑπὸ μίαν ῥάχιν ἑνὸς λόφου, εἶναι γέφυρα αὐτοφυὴς, ὑφ' ἣν διέρχεται ποταμὸς εἰς Χαλβάτερε· μεταξὺ λίθων ἐξέρχονται πηγαὶ πολύκρουνοι ὑδάτων διαυγῶν, τὰ ὁποῖα εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον οὖσαν μικρὰν λίμνην, ἐν ᾗ εὑρίσκονται ἰχθύες κάλλιστοι, διὰ πυροβόλων ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀγρευόμενοι.

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Χαλβάτερε, ἐπ' ὀφρύος, μιᾶς τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταύρου ὄρους, φαίνονται ἐρείπια ἐπισήμου πόλεως, ὑπὸ σεισμοῦ πεσούσης. Ἐνταῦθα φαίνονται καὶ ἴχνη πύλης σιδηρᾶς φρουρίου, πολλαὶ ἐκκλησίαι, καὶ ἄλλαι οἰκοδομαί.

—=—

Ἄκ Σεράϊ.

—=—

Ἔμπροσθεν τοῦ εἰρημένου λόφου, εἶναι πεδιὰς εὐρυχωροτάτη μέ τινα χωρία Ὀθωμανικά, ἀρδευόμενα ὑπὸ ῥυάκων ἀεννάως καταῤῥεόντων ἐκ τῶν ὀρέων· ἐντὸς τῶν ῥυάκων τούτων εὑρίσκονται ἰχθύδια κάλλιστα, μάλιστα δὲ καὶ καραβίδες πολλόταται· τὰ ῥεύματα ταῦτα συῤῥέουσιν ἅπαντα εἰς τοὺς κήπους καὶ λειμῶνας τῆς Κωμοπόλεως Ἄκ Σεραΐου· ἡ κωμόπολις αὕτη κεῖται ἐν ἐπιπέδῳ καὶ ἀπέχει 6 ὥρας τοῦ Ταύρου ὄρους, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων, ἔχουσα περὶ αὐτὴν πολλὰ κωμίδια Ὀθωμανικά· οἱ λειμῶνες αὐτῆς εἶναι ἀξιόλογοι καὶ ἐπιτήδειοι εἰς νομὴν βοῶν, καὶ μάλιστα βουβάλεων, ἐκ τοῦ γάλαγκτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται βούτυρον παχύτατον. Ἐκεῖθεν πρὸς δυσμὰς εἶναι πεδιάδες ἀπέραντοι ἐκτεινόμενοι μέχρι Γαλατίας καὶ Φρυγίας, ἀγεώργητοι ὅμως καὶ ἀοίκητοι, διὰ τὸ παντελῶς ἄνυδρον αὐτῶν, καὶ τὴν πληθὺν τῶν ἐμφιλοχωρούτων λῃστῶν· φορτηγοὶ κάμηλοι ἐνίοτε διέρχονται τὰς ἐκτάσεις ἐκείνας, καθ' ὅτι ἡ δίοδος ἐκείνη ἡ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄγουσα εἶναι συντομωτέρα τῶν ἄλλων· πρὸς τὸ νότιον ὅμως μέρος τῆς Κωμοπόλεως ταύτης ὑπάρχουσι πεδιάδες μὲ ὀλιγώτατα χωρία μικρά. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς νοτίου πεδιάδος εἶναι ἡ Τάττα λεγομένη λίμνη. Κοτζὰ Σιὰρ, καὶ Τούζλα κοινῶς λεγομένη, ἥτις εἶναι πηγὴ ἅ-

λατος, ἐξ ἧς ἁλίζεται τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἔστι δὲ τὸ ἅλας ἡδὺ, ἐπιτήδειον μάλιστα διὰ τοὺς ταριχευμένους ἰχθύας. Τὸν χειμῶνα λιμνάζει ἁλμυρὸν ὕδωρ, καλύπτον καὶ τὴν ἐν αὐτῷ λιθόστρωτον λεωφόρον, καὶ δι' ὁδηγῶν διέρχονται οἱ ὁδοιπόροι μὲ μέγαν κίνδυνον· τὸ θέρος δὲ ξηραινομένη πήγνυται εἰς ὅλας· διὸ εἶναι κινδυνωδέστατον νὰ παρεκκλίνῃ τις τῆς ὁδοῦ, διότι εὐθὺς βυθίζεται εἰς ἕλη τοῦ ἅλατος.

—=—

Πόρος.

—=—

Πρὸς νότον τῆς κωμοπόλεως Νίγδας κεῖται ἑτέρα κωμόπολις ἀτείχιστος, διπλῆ σχεδὸν τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Νίγδαν, Πόρος ὀνομαζομένη καὶ κοινῶς Πὸρ, ἔχουσα πολλοὺς κήπους, ἀμπέλους, καὶ πολυδένδρους λειμῶνας, κύκλοθεν δὲ ῥύακας πολυῤῥόους, ῥέοντας ἀεννάως καὶ ἐντὸς τῶν ἀγυιῶν. Ἡ κωμόπολις αὕτη κατοικεῖται ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν, ἔχει τζαμία πολλὰ, καὶ ἐκκλησίαν· ἐν αὐτῇ γίνονται πανία ἐκ βαμβακερῶν νημάτων, βαπτομένων παρὰ τῶν ἰδίων ὑφαντῶν μὲ βαφὰς ῥιζῶν, φυομένων εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους των. Οἱ κάτοικοι ὁμογενεῖς ἡμῶν εἶναι φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσοι, ἐσύστησαν σχολεῖα, Ἑλληνικὸν καὶ Ἀλληλοδιδακ-

τικὸν (α) ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν, πρὸς δυσμὰς τοῦ Πόρου, εἶναι κωμήδριον Ὀκτζουλὰρ, καὶ ἀνωτέρω εἰς μίαν κοιλότητα Φισλενὲ, καὶ ἔτι περαιτέρω, πλησίον τοῦ χωρίου Φερτὲκ, ἄλλο χωρίον Ἀτιλμεσόν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν δύω κωμοπόλεων, Πόρου καὶ Νίγδας, εἶναι ἀγροὶ κάλλιστοι, γῆ ἀρόσιμος καὶ καρποφόρος, ἄμπελοι καὶ κῆποι· ὑπάρχει καὶ ἓν χωρίον Σάζαλα λεγόμενον, Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποίου εἶναι μία μικρὰ λίμνη ἄποτος, εἰς ἣν χύνονται τὰ ἀπὸ Νίγδαν ῥέοντα ὕδατα· πλαγίως δὲ εἶναι καί τινα ἄντρα, λεγόμενα Κατοικίαι (Κελάρια) τῶν λωβῶν.

—=—

Ἰφτιὰν Κασὶ καὶ Κλισὲ Χισὰρ.

—=—

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Πόρου, πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ, εἶναι μία ὀφρὺς πετρώδης, Ἰφτιὰν Κασὶ λεγομένη. Ὁ Κύριλλος λέγει, ὅτι τὸ Ἰφτιὰν Κασὶ εἶναι τὰ Τύανα, πόλις ἐπίσημος πατρὶς Ἀπολλωνίου τοῦ φιλοσόφου· πλησίον τοῦ Ἰφτιὰν Κασὶ, εἶναι χωρίον Ὀθωμανικὸν Κλισὲ Χισὰρ λεγό-

(α) Τὸ σχολεῖον τοῦτο ᾠκοδόμησε ἀοίδημος τις Χατζὴ Ἀμφιλόχιος κάτοικος τοῦ Πόρου, ὅστις τοσοῦτον ζῆλον εἶχεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πατριωτῶν του, ὥστε διέταξε, ἀποσθνήσκων, εἰς τοὺς κληρονόμους του νὰ συντηρήσωσι τοὺς διδασκάλους ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων.

μενον· ἐπισκεφθεὶς τὸ χωρίον εὗρον μάρμαρα ἐῤῥιμένα τῇδε κἀκεῖσε· εἴς τινα δὲ αὐτῶν ἀνέγνωσα τὰ ἑξῆς ἐπιγράμματα, ἐν μέρει εὐανάγνωστα, καὶ ἐν μέρει ἀτελῆ καὶ δυσανάγνωστα.

ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΑΤΗΖΩΑΣ ΔΡΥΗΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣΑΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣΑΣ ΕΡΜΗ- ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΙ ΑΓΡΑΦΗΝ ΓΥ- ΜΝΑΣΙΑΡΧΩΝ. . . . ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΕΤΟΥΣ. . . . . ΟΑΣ ΔΡΥΗ- ΝΟΥ. . . . ΗΡΑΚΛΕΙ.

πλαγίως δὲ τοῦ μαρμάρου

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΗΓ.

Εἰς ἄλλην δὲ πλάκαν κειμένην εἰς τοὺς μυχοὺς Ὀθωμανικοῦ τζαμίου εὗρον μὲ κεφαλαιώδη γράμματα τὰ ἑξῆς.

ΘΕΩ ΔΙΚΑΙΩ ΜΙΘΡΑ. (α)

Εἰς ἑτέραν δὲ ἀνέγνωσα, Ἀτήζωας Γ'. ὁ καὶ Ταῦρος κατεσκεύασεν· εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐκτείνεται εἰς ἀρκε-

(α) Μίθρας ἀρχαία θεότης παρὰ τοῖς Παίρσαις, λατρευομένη ὑπ' αὐτῶν ἀντὶ τοῦ θείου πυρὸς ἢ ἡλίου· παρίστανον δὲ οἱ Πέρσαι δι' αὐτῆς

τὸν διάστημα καὶ ἐν ὑδραγωγεῖον γιγαντιαῖον (ἀρχαῖον)· ἐξ ἁπάντων τούτων φαίνεται ὅτι, τὸ Κλισέχισαρ, καὶ οὐχὶ τὸ Ἰφτιὰν Κασί, εἶναι τὰ Τύανα. Διότι τὸ Ἰφτιὰν Κασὶ δὲν ἔχει θέσιν πόλεως, (ὠνομάσθη δὲ Ἰφτιὰν Κασὶ ἐκ τοῦ ὄρρυς τῶν τυάνων)· ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς τὸ Κλισέχισαρ εὑρίσκονται ἀρχαιότητες, εἰς δὲ τὸ Ἰφτιὰν Κασὶ οὐδεμία. Εἰς τὸ Κλισέχισαρ ὑπάρχουσι ἄμπελοι καλοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται σταφὶς ὁμοία τῆς Κορινθιακῆς· (Κισνὶς) ἐξάγεται δὲ καὶ νίτρον, ἐξ οὗ κατασκευάζουσιν πυρῖτιν· εἰς τὸ χωρίον τοῦτο εὑρέθη εἷς πίθος μέγας, ἔξωθεν τοῦ ὁποίου ἦτο γεγραμμένον.

ΔΙ[ ]ΓΕΝ[ ]Υ

Κατασκευασθὲν κατὰ μίμησιν, φαίνεται, τοῦ εὐτελοῦς θαλάμου τοῦ Κυνικοῦ φιλοσόφου. προσέτι εἰς τὴν ἰδίαν γραμμὴν, νοτιώτερον εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταύρου ὄρους, εἶναι τόπος λεγόμενος Ἅγιος Κοσμᾶς, ὅπου ὑπάρχουσιν ἐρείπια οἰκοδομῶν πολλὰ, καὶ μάρμαρα κατάλευκα. ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως Πόρου, πρὸς νότον, ἄρχεται πεδιὰς, ἐκτεινομένη μέχρι Ἰκονίου 43 ὥρας, καὶ πλατυνομένη κατὰ τόπους δέκα καὶ δώδεκα ὥρας· ἡ ἔκτασις αὕτη εἶχε πολλὰ χωρία καὶ πόλεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔρημοι καὶ κατεδαφισμέναι· ἐννέα ὥρας μακρὰν τοῦ Πόρου, εἴς τινα

τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, εἰκονιζομένην συνήθως ὑπὸ μορφὴν νεανίου τινὸς, εἰς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἐγένετο μία μεγάλη ἑορτὴ κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Δεκεμβρίου· τὸν Θεὸν τοῦτον ἐλάτρευον καὶ εἰς τὴν Καππαδοκίαν.

πετρώδη τόπον εἶναι σπήλαια, κελάρια λεγόμενα καὶ Τιρεκλὶ, ὑπερειδόμενα ἀπὸ ἕνα παχὺν στρογγύλον στύλον, καταφύγιον ἐν νυκτὶ τῶν ὁδοιπόρων· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ὁδοῦ εἶναι ποταμὸς Κιζιλτζὲ σοῦ λεγόμενος. διὰ τὸ ὁμώνυμον ἐκεῖσε ἐρημοχῶρι.

Ὀρτακοί.

Πέντε ὥρας πρὸς δυσμὰς τοῦ Πόρου, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταύρου ὄρους, (Χασὰν Ταγὶ) ἐν τόπῳ τερπνῷ δενδρώδει καὶ ὑπὸ ρευμάτων ἀεννάων περιῤῥεομένῳ, εἶναι χωρίον μέγα τουρκικὸν, Ὀρτακοὶ λεγόμενον, περὶ αὐτὸ εἶναι Κωμίδια ἕως 20, ἅπαντα Ὀθωμανικὰ, εἷς τινα τῶν ὁποίων σώζονται ἴχνη ἐκκλησιῶν. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Πόρου εἶναι κοιλὰς, διὰ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ὁδὸς φέρουσα εἰς τὸ Περεκετλὶ ματένι· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν βουνῶν καταῤῥέοντα ὕδατα, συνερχόμενα εἰς τὴν κοιλάδα, ἀποτελοῦσι ποταμὸν, Πασματζὶ Τζαὶ λεγόμενον, ἐν ᾧ γίνονται ἰχθύες καλοί· ὁ εἰρημένος ποταμὸς, κατερχόμενος διὰ τῆς πεδιάδος, εἰσρέει εἰς τὸ Κιζιλτζὲ ῥεῦμα· ἀπὸ τῶν Κελερίων τοῦ Τιρεκλὶ ὀλίγας ὥρας μακρὰν, εἰς τὰς ὑπωρείας τινῶν χαμοβούνων, εἶναι ἐρείπια μεγίστης πόλεως παντελῶς ἀνωνύμου· (α) ἐκεῖθεν ἄρχεται τὸ Καρα-

(α) Πιθανὸν ἡ πόλις αὕτη νὰ εἶναι τὰ, ὑπὸ τοῦ Στράβωνος λεγόμενα, φρέατα.

τζὰ ὄρος, ἐν μέρει πετρῶδες, καὶ ἐν μέρει μὲ δρυμῶνας καὶ ὕδατα πολλὰ, ἔχον, μεταξὺ φαράγγων καὶ τραχέων τόπων, 24 χωρία Ὀθωμανικὰ· ἐγγὺς δὲ τοῦ τέρματος αὐτοῦ, εἰς τινα ὑπωρείαν, εἶναι μία λίμνη μικρὰ, ἥτις λέγεται ὅτι εἶναι χωρίον καταποντισμένον πρὸ 140 ἐτῶν. Τὰ ὕδατα αὐτῆς εἶναι ἄποτα καὶ πικρά· ἐν αὐτοῖς δὲ φαίνονται εἰσέτι οἰκοδομαὶ οἴκων καὶ τζαμίων.

Δύω ὥρας μακρὰν εἶναι κωμόπολις, Καρὰ Πινὰρ λεγομένη, ἥτις κατοικεῖται ὑπὸ Ὀθωμανῶν μηλοτρόφων καὶ καμηλοφορβῶν· ἐν αὐτῇ, πολλάκις, γίνονται σεισμοὶ καὶ ἀκούονται κρότοι, ἐκ τῶν δύω χαμοβούνων ἐρχόμενοι· φαίνεται δὲ ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἡφαίστεια ὑπόγεια, ἐπειδὴ, ἐκεῖ πλησίον, εὑρίσκεται μέλαινα καὶ κεκαυμένη ψάμμος, ἥτις ἐν καιρῷ σφοδροῦ ἀνέμου, φέρεται τῇδε κἀκεῖσε, γινομένη ὡς λόφος ὑψηλὸς μὲ κίνδυνον τῶν ὁδοιπόρων καὶ νενομένων ἐκεῖσε ζώων.

—=—

Ἔρεγλι.

—=—

Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Καρὰ Πουνάρι εἶναι ὄρος, ἐκτεινόμενον ἀπὸ βορρᾶν πρὸς νότον, μὲ τρεῖς κορυφὰς, ἀποίκητον παντελῶς καὶ ἀγεώργητον, πετρῶδες καὶ ἄδενδρον. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐτοῦ, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ

Ταύρου ὄρους, κεῖται κωμόπολις Ἀρχελαὶς τὸ πάλαι, νῦν δὲ Ἐρέγλι λεγομένη, οἰκουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Ἀρμενίων· ἔχει κήπους πολλοὺς καὶ ὀπώρας καλάς· πρὸς βορρᾶν αὐτῆς, ἐντὸς πεδιάδος, εἶναι χωρία, Τζαμιὰν Πατὶκ, καὶ εἰς τὰς νάπας τῶν βουνῶν Ὑβρὶζ, Ζάναπα, Κάλελι καὶ ἄλλα· εἰς τὰ χωρία ταῦτα ὑπάρχουσι πολλὰ ἐρείπια· πλησίον τῆς Ἐρέγλης εἶναι δύω λίμναι μικραὶ, ὀλίγον ἀπέχουσαι ἀπ' ἀλλήλων· εἰς ταύτας εἰσβάλλουσι ὅλα τὰ ἀπὸ Πόρου, Κιζιλτζὲ, καὶ τῶν ἀπορροιῶν τῶν βουνῶν, ἐρχόμενα ῥεύματα· εἰς τὸ μέσον τῆς προκειμένης πεδιάδος ὑπάρχει καὶ ἓν ξενοδοχεῖον βασιλικὸν διὰ τοὺς προσκυνητὰς τῆς Μέκας.

Δύω ὥρας μακρὰν τοῦ Καρὰ Πινὰρ εἶναι φρέαρ εἰς ὃ συνάζονται, ἐκ τῶν βροχῶν, ὕδατα διὰ τοὺς ὁδοιπόρους· ἔμπροσθεν δὲ αὐτοῦ εἶναι ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ σώζονται λείψανα πύργου, καὶ λέγεται, (Γελεκλὶ Πουρνοὺ) τόπος πολὺ ἐπικίνδυνος καὶ ἐπίφοβος· 5 ὥρας μακρὰν τούτου εἶναι χωρίον Ὀθωμανικὸν Ἰσμαὶλ λεγόμενον, σταθμὸς ὅλων τῶν ὁδοιπόρων· πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ, ἓξ ὥρας μακρὰν, εἶναι ὄρος, Καρὰ Ταγὶ λεγόμενον, συνημμένον μετὰ τοῦ Ταύρου, ἐν ᾧ, πανταχόσε φαίνονται πλῆθος ἐκκλησιῶν· λέγουσι ὅτι χίλιαι μία ἐκκλησίαι ὑπάρχουσι, φαίνονται δὲ καὶ ἴχνη παλατίου, καὶ ἀργυροκοπεῖον.

Καραμάν.

Ἐξ ὥρας μακρὰν τούτου, εἶναι κωμόπολις, Καραμὰν(α) λεγομένη καὶ Λάρανδα· αὕτη κεῖται εἰς τόπον ἐπίπεδον, περιῤῥεομένη ἀπὸ πολλὰ ὕδατα, καὶ ἔχουσα κήπους πολλούς· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Ἀρμενίων, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ Γραικοὶ, ξένοι, ἐμπορευόμενοι ἐνταῦθα· τέσσαρας ὥρας μακρὰν αὐτοῦ εἶναι κωμόπολις Κιαφιργιὰν, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν· ὑπάρχουσι προσέτι καὶ ἄλλα χωρία εἰς τὴν πεδιάδα, Κουρσοὺ Καβὰκ, Κοτζάσι, Κίλυστρα, (ἅπερ εἰσὶ τὰ Λύστρα, ἐν οἷς ἰάσατο τὸν χωλὸν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος) Ἀλιπέκοϊ, Τσούμπρα, Κυβὰκ καί τινα ἄλλα. (β)

Ἀπὸ Ἰσμαὶλ μέχρις Ἰκονίου, πρὸς μεσημβρίαν εἶναι διάσασις δώδεκα ὡρῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ταύτης ὑπάρχουν χωρία τινὰ μικρὰ Καρκὶν, ἐν ᾧ γέφυρα λίθινος, Καβακλὶ, Κουτζουκκοῖ, καὶ θόλοι καὶ τόπους· ἡ γῆ αὕτη, ἅπασα εἶναι καρποφόρος καὶ ἀρόσιμος ἐνίοτε πλημμυροῦσα, ἡ εἰς τὰ ἀπέναντι

(α) Ὠνομάσθη ἔκ τινος διοικητοῦ αὐτῆς· Σελσούκκου, περὶ οὗ ἴδε εἰς τὸ περὶ Ἰκονίου.

(β) Τὰ χωρία ταῦτα ὡς καὶ τὸ Καραμὰν εἶναι μέρη τῆς Λυκαονίας· ὡς πλησίον ὅμως ὄντα τῶν ὁρίων τῆς Καππαδοκίας, περιγράφομεν αὐτὰ κατὰ σειρὰν, ἐπιφυλαττόμενοι νὰ περιγράψωμεν τὴν Λυκαονίαν, ἀρχίζοντες ἀπὸ Ἰκόνιον.

βουνὰ Τρωγῖτις, ἐκρέει εἰς τὴν εἰρημένην πεδιάδα, ὅτε ἡ διάβασις γίνεται διὰ τῆς, εἰς τὸ Καρκὶν χωρίον, γεφύρας· λιμνάζει λοιπὸν ὁ τόπος (α) δύω καὶ τρία ἔτη πολλάκις, καὶ οἱ μὲν ἀγροὶ μένουσιν ἀνήροτοι, πλήθει δὲ ὁ τόπος καλάμων· ἀφοῦ δὲ ἀποσυρθῶσι τὰ ὕδατα, καὶ ἀνακαλυφθῇ ἡ γῆ, μένουσι ἰχθύες παχύτατοι, καίουσι τοὺς καλάμους καὶ γεωργοῦσι τὴν γῆν, ἡ ὁποία γίνεται καρποφορωτέρα.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰσμὶλ, δώδεκα ὥρας, καὶ δώδεκα ὥρας μακρὰν τοῦ Ἰκονίου, εἶναι κωμόπολις Οὐπρουκ, μητρόπολις τῆς Ἐσκὲλ, λεγομένης, ἐπαρχίας· ἐν αὐτῇ φαίνονται ἐντὸς μιᾶς φάραγγος, ἐρείπια μεγάλου μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον εἰκάζεται ὅτι εἶναι ἡ, ἐν τῇ Λυκαονίᾳ, μονὴ τοῦ βαθέως ῥύακος. Πρὸς δυσμὰς αὐτῆς εἶναι χωρίον Ὀθωμανικὸν Σουβαρὶκ λεγόμενον, ἐν ᾧ καὶ παλαιὸν ξενοδοχεῖον· (β) βορειότερον τούτου εἶναι χωρία τινὰ, Ἀτζὲμ, Κουτζοὺκ Τζιμελὶ, Πεγιοὺκ καὶ ἄλλα· Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κιαφιργιὰν κωμοπόλεως εἶναι βουνὸν ὑψηλὸν συνέχεια τοῦ Ταύρου, Ἀλατὰγ λεγόμενον· ὑπάρχουσι δὲ ἐν αὐτῷ πλῆθος χωρίων, τὰ ὁποῖα εἶναι Ὀθωμανικὰ, καὶ τὸ πρωτεῦον λέγεται Τουλκερλὲρ· κατωτέρω τοῦ βουνοῦ

(α) Ἴδε περιγραφὴν Κυρίλλου.

(β) Τὴν περιγραφὴν τῶν χωρίων τούτων, ἠρανίσθην ἀπὸ τὸν Κύριλλον, μολονότι δὲ εἶναι ἀτελὴς, δύναται ὅμως νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς περιηγητάς.

τούτου εἶναι ἡ Κωμόπολις Σεϊτὶ Σεχὶρ, καὶ πρὸς δυσμὰς, αὐτοῦ ἄλλη κωμόπολις πλησίον τῆς Κωράλεως λίμνης, Πὲκ Σεχὶρ λεγομένη· αὗται αἱ κωμόπολεις ἔχουσι καὶ πλῆθος χωρίων πέριξ αὐτῶν, ἄσημα ὅμως καὶ μικρά· Τέσσαρας ὥρας μακρὰν, πρὸς νότον εἶναι τὸ Σεχριστὰτ κωμόπολις, ἐν ᾧ καὶ μεταλλεῖον ἀργύρου, Πὸζ Κὶρ Μαδενὶ λεγόμενον. Ἐκ τῆς Κωράλεως λίμνης ἐξέρχονται πλῆθος ἰχθύων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Σαζάνια, καὶ ἓν εἶδος μικρὰ μὲ κόκκινα πτερύγια, Κιζὶλ Κανάτια λεγόμενα· οἱ ἰχθεῖς οὗτοι ταριχευόμενοι πωλοῦνται εἰς ὅλην τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κόνλα παλιγί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Λυκαονία, Ἰκόνιον.

Ἡ Λυκαονία εἶναι μία τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Καππαδοκίας, νεύουσα πρὸς νότον κατὰ τὴν Κιλικίαν, ἀφ' ἧς χωρίζεται ἐκ τοῦ Ταύρου ὄρους, ἔχουσα τὴν μὲν Ἰσαυρίαν πρὸς δυσμὰς, τὴν δὲ Ἑλάσσονα Ἀρμενίαν πρὸς ἀνατολὰς· ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἡ περίφημος γενομένη, εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, πόλις Ἰκόνιον, κειμένη μεταξὺ τῆς Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας· ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Ἰκόνιον ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ Περσέως, ὅστις ἔκτισεν αὐτὴν, ἀφοῦ μετὰ τοὺς Ἀσσυρίους ἐνίκησε καὶ τοὺς Λυκάονας. (α)

(α) Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, καθὼς καὶ ὁ Κύριλλος ἀρυόμενος ἐξ αὐτῶν, ἀναφέρουν τὰ ἑπόμενα· « ἡ πόλις] αὕτη ὠνομάζετο κατ' ἀρχὰς Δανάεια ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Δαναοῦ· ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐνεφώλευσε Δράκων τις, καὶ ἔδιδον αὐτῷ οἱ πολῖται, καθ' ἑκάστην, εἰς βρῶσιν ἀνὰ μίαν περιφανῆ καὶ ὡραίαν κόρην, μετωνομάσθη θρῆνος, καθότι ἐγέμισεν ἅπασα ἡ πόλις θρηνῳδίας· μετὰ καιρὸν δὲ, παραδοθείσης κόρης τινὸς Ἀνδρομέδης λεγομένης εἰς βρῶσιν τῷ δράκοντι, ἔτυχεν ὁ Περσεὺς υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης διαβαίνων ἐκεῖθεν, ἤκουσε τὴν θρηνῴδη κραυγὴν τῆς κόρης, καὶ ἠρώτησεν τὴν αἰτίαν τοῦ ὀδυρμοῦ, αὕτη δὲ ἐδιηγήθη τὸ ἔθος τῶν συμπολιτῶν της· ἀκούσας δὲ ὁ Περσεὺς τοῦτο κό-

Ἡ Λυκαονία, κατ' ἀρχὰς, ὑπέκειτο, ὡς καὶ τὸ Ἰκόνιον, εἰς τοὺς Ἀσσυρίους· μετὰ τὴν διάλυσιν δὲ τοῦ κράτους τούτου ὑπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, εἰς τοὺς Μακεδόνας, ἔπειτα εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἀκολούθως εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς, μεχρι Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους (1072 μ. χ.) ὅτε εἰσέβαλον εἰς τὸ Ἰκόνιον οἱ Σελσοῦκκοι τοῦρκοι καὶ κατέστησαν αὐτὸ πρωτεύουσαν τοῦ κράτους των (α) μετὰ τούτους δὲ εἰσέβαλον οἱ Ὀσμάνοι (Ὀσμανλίδες) καὶ Μογγόλοι· πρὸς κατάληψιν λοιπὸν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰκονίου, ἀνάγκη νὰ ἐκθέσωμεν ὁποῖα ἔθνη ἦσαν ταῦτα καὶ τίνι τρόπῳ ἐκυρίευσαν τὴν, καὶ πρωτεύουσαν κράτους γενομένην, πόλιν Ἰκόνιον.

—=—

Ἱστορία τῶν Σελσούκκων καὶ Ὀσμάνων Τούρκων κατακτητῶν τοῦ Ἰκονίου.

—=—

Οἱ Σελσοῦκκοι ἦσαν ἔθνος τῆς Τουρκικῆς φυλῆς, ἥτις

πτει μιᾶς Γοργόνης κεφαλὴν, καὶ δεικνύει αὐτὴν τῷ Δράκοντι, ὥστις εὐθὺς ἀπενεκρώθη· διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, οἱ πολῖται ἔστησαν ἀδριάντας τοῦτε Περσέως καὶ τῆς Ἀνδρομέδης· ἱστόρησαν δὲ τοῦτο καὶ διὰ εἰκόνος γλυπτῆς καὶ ἀνύψωσαν ἐπάνω τῆς πύλης τῆς πόλεως· οἱ ἀδριάντες δὲ μετηνέχθησαν, ὕστερον, εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐτέθησαν εἰς τὸν μέγα λουτρὸν τοῦ Κωνσταντίνου· ἐκ τῆς ἄνω δὲ εἰρημένης εἰκόνος ἐκλήθη ἡ πόλις Ἰκόνιον· γράφεται δὲ διὰ τοῦ ι κατ' ἀποβολὴν τοῦ ε. »

(α) Ὁ Ξενοφῶν, εἰς τὴν Κύρου ἀνάβασίν του, ἀναφέρει ὅτι τὸ Ἰκόνιον

ἀνήκει εἰς τὸ Καυκασικὸν γένος, ἀποτελοῦσα ἴδιόν τινα τοῦ γένους ἐκείνου κλάδον· περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης (μ. χ.) ἑκατονταετηρίδος, μέχρι τῆς ὁποίας ἀνατρέχουσι αἱ ἀσφαλεῖς, ὁπωσοῦν, περὶ τοῦ ἔθνους τούτου, ἱστορικαὶ εἰδήσεις, οἱ Σελσοῦκκοι ἐπλανῶντο, ὡς νομάδες, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν σημερινῶν Κιργίζων, καὶ, ἔχοντες ἴδιον τινὰ ἡγεμόνα, διετέλουν, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἡγεμόνων πολλῶν ἄλλων στιφῶν, ὑποτελεῖς μεγάλου τινὸς Χὰν Βιγγοὺ ἢ Ἰαγγοὺ καλουμένου· περὶ τὰ 970, οἱ Σελσοῦκκοι, ὑπὸ Σελσοῦκκον, τὸν υἱὸν τοῦ Δοκὰκ, ἀπέβαλον τὴν κυριαρχίαν ἐκείνην, ἀπεδήμησαν πλησίον τῆς Βουχαρίας, ἐδέχθησαν ἐνταῦθα τὸν Ἰσλαμισμὸν, ἵνα ἐπιτύχωσι τὴν προστασίαν τῶν παρακειμένων Ταταρικῶν στιφῶν καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν διὰ τῆς παραδοχῆς πολλῶν, ἀπὸ ἄλλων στιφῶν, ἀνδρῶν. Ἐκ τῶν ἀμέσων ἀπογόνων τοῦ Σελσούκκου, μάλιστα ἀξιομνημόνευτος εἶναι ὁ υἱός του Ἀσλὰν, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τούτου Τογρούλβεγ· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀσλὰν ὁ Τογρούλβεγ ἐκυρίευσε τὸ Χορασὰν, καὶ ἐντεῦθεν ὅλην τὴν ἐπίλοιπον Περσίαν· ἔπειτα ἐστράφη εἰς τὸ Βαγδάτιον, ὅπου τὸν ἐπροσκάλεσεν ὁ Καλίφης αὐτὸς κατὰ τῶν Βουϊδῶν, (ἄλλου Τουρκικοῦ ἔθνους), οἵτινες ἐκυριάρχουν διαδοχικῶς εἰς Βαγδάτιον· τοὺς ἐκρήμνισε καὶ ἔγεινεν αὐτὸς μέγας Ἐμίρης· μετὰ τὸν θάνα-

ἦτο ἡ τελευταῖα πόλις τῆς Φρυγίας· τὴν δὲ Λυκαονίαν, ὡς πολεμίαν οὖσαν, (λέγει) ἐπέτρεψε Κῦρος τοῖς Ἕλλησι διαρπάσαι αὐτήν.

τόν του, ἄτεκνον ὄντα, τὸν διεδέχθη ὁ τοῦ ἀδελφοῦ του υἱὸς Ἄλπ Ἀσλὰν, (ἤγουν θυμώδης λέων) ὅστις ἐξέτεινε τὸ βασίλειον· ὁ δὲ υἱός του Μαλὲκ Σὰχ (1072—92) τὸ ἔφερε εἰς τὴν μεγίστην ἔκτασιν· ἐκυρίευσε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Συρίας· μετὰ τὸν θάνατόν του ὅμως ἐκρημνήσθη ἡ δύναμις, ἐγεννήθησαν ἐμφύλιοι πόλεμοι, καὶ πολλαὶ ἡγεμονεῖαι· ἡ τοῦ κράτους λοιπὸν διανομὴ εἰς ὑποτελεῖς ἡγεμόνας παρήγαγε τὰ διάφορα Σελσουκκικὰ κράτη τὰ περιελθόντα εἰς σχέσιν πρὸς τοὺς σταυροφόρους, καὶ μάλιστα τὸ κράτος τῆς Νικαίας καὶ Ἰκονίου· ἱδρυτὴς τούτου ὑπῆρξεν ὁ Σολιμὰν Ἀ. πόῤῥω συγγενὴς ὢν τὸ Μαλὲκ Σὰχ, ὅστις ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν ὑποτελῆ κυριαρχίαν ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὅσαι εἶχον ἤδη ἀφαιρεθῆ· καὶ ἔμελλον ἔτι νὰ ἀφαιρεθῶσι ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν· ὁ Σολιμὰν, ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, κατέλαβεν ὅλην τὴν Καππαδοκίαν, Κιλικίαν, Ἰσαυρίαν καὶ Νίκαιαν, ἔστησε τὴν ἕδραν τῆς κυβερνήσεώς του εἰς Νίκαιαν, καὶ, ἀποθανὼν τῷ 1086, κατέλιπε κράτος, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ, ἐν Ἀρμενίᾳ, Ἀρζιρούμ μέχρι τῆς Νικαίας καὶ μέχρι τῶν συνόρων τῆς Συρίας· ὁ υἱός του Κελιτζὲ Ἀσλὰν Ἀ. ἀπέβαλε μὲν ἐν τῷ, πρὸς τοὺς σταυροφόρους (α) καὶ Βυζαντινοὺς, ἀγῶνι τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του Νίκαιαν, ἀλλὰ ἀπέβαλε καὶ τὸ πρόσχη-

(α) Ἐπὶ τῆς πρώτης σταυροφορίας.

μα τῆς, εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μαλὲκ Σὰχ, ὑποταγῆς· ἐπειδὴ δὲ ἀποβαλὼν τὴν Νίκαιαν μετέθεσε τὴν ἕδραν τοῦ κράτους εἰς Ἰκόνιον, διὰ τοῦτο ἡ ὑπὸ τοῦ πατρός του ἱδρυθεῖσα Σελσουκκικὴ ἡγεμονία καλεῖται συνήθως κράτος τοῦ Ἰκονίου· ὀνομάζεται δὲ πρὸς τούτοις καὶ κράτος τοῦ Ῥούμ, ἡ Ῥωμανία, καθὸ συγκροτηθὲν ἀπὸ Βυζαντιτῶν χωρῶν· ὅτε δὲ (1187 μ. χ.) ἐπῆλθεν ἡ τρίτη σταυροφορία, καὶ ὁ Φριδερῖκος αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ Σουλτάνοι τοῦ Ἰκονίου ἐπεχείρησαν νὰ διακωλύσωσι τὴν πάροδον αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ κατετρόπωσαν αὐτοὺς, καὶ ἐγένοντο κύριοι τοῦ Ἰκονίου· ἀφοῦ δὲ ἀνεχώρησαν οἱ σταυροφόροι, τὸ Ἰκόνιον ἐκυριεύθη πάλιν ὑπὸ τῶν Σελσούκκων, ἕως ὅτου κατέκλυσαν τὴν μικρὰν Ἀσίαν τὰ ἄπειρα στίφη τῶν Μογγόλων ὑπὸ τὸν Τζιγγίσχαν· (1231) οἱ Μογγόλοι τότε ὑπεχρέωσαν τοὺς Σουλτάνους τοῦ Ἰκονίου νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν κυριαρχίαν τοῦ μεγάλου αὐτῶν Χάν· περὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ σχεδὸν χρόνους στῖφος τι τούρκων ἐνέβαλε εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἀφοῦ ὁ Τζιγγίσχαν ἐκυρίευσε τὸ μέγα Χοβαρεσμιακὸν κράτος· (α) ἀρχηγὸς τούτου ἦτο Σολιμὰν τὶς,

(α) Χοβαρεσμία, ἐπαρχία κειμένη μεταξὺ τῆς Ἀραλικῆς λίμνης τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Ὄξου ποταμοῦ· εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀπεκατέστη βασίλειον ἰσχυρὸν, τὸ ὁποῖον ὑπέταξε πολλὰ κράτη, ἕως ὅτου εἰσέβαλεν εἰς αὐτὸ ὁ Τζιγγίσχαν· τὸ μέγα τοῦτο κράτος ἀπέβη φοβερὸν διὰ τῶν ἄνω εἰρημένων μισθοφόρων τούρκων· ὅτε ὅμως ἔπεσε τὸ Χοβαρεσμιακὸν κράτος, μία τῶν τούρκων τούτων μοῖρα συμποσουμένη

μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τούτου ὁ υἱός του Ἐρτογλοὺδ Σὰχ ἦλθε εἰς Ἰκόνιον, καὶ ἐβοήθησε, μὲ τοὺς εὐαρίθμους του τούρκους, τὸν Ἀλαεδδὶν Σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου, ὅστις διετέλει εἰς ἀδιαλείπτους πολέμους μὲ ἄλλους Σελσούκκους δυνάστας, ἢ μὲ τοὺς Βυζαντινούς· ἔλαβε δὲ ὡς ἀνταμοιβὴν τὴν ὑποτελῆ ἡγεμονίαν τῆς Ἀγκύρας, κατέστη μετ' ὀλίγον ἀνεξάρτητος, καὶ ἐξέτεινε τὴν κυριαρχίαν του πρὸς βορρᾶν· μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ὁ υἱός του Ὀσμὰν, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποίου ὠνομάσθησαν ὅλοι οἱ ἀκόλουθοί του Ὀσμάνοι τοῦρκοι (Ὀσμανλίδες) τὸ δὲ κράτος, Ὀσμανικόν. Τὸ νέον τῶν Ὀσμάνων κράτος προήχθη τάχιστα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι οἱ Βυζαντινοὶ παρημέλησαν τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Σελσοῦκκοι ἡγεμόνες τοῦ Ἰκονίου καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν ἦσαν διῃρημένοι· ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ὀσμὰν (1326) παρεδόθη εἰς τοὺς Ὀσμάνους ἡ Προῦσα, ἥτις κατέστη πρωτεύουσα τοῦ νέου Ὀσμανικοῦ κράτους, ὁ υἱός του Οὐρχὰν κατέκτησε τὴν Νικομήδειαν καὶ Παφλαγονίαν· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀρχὰν ἐβασίλευσε ὁ Ἀμουρὰτ Ἀ. ὅστις ἀφοῦ ἐκυρίευσε πολλὰ μέρη τῶν Βυζαντινῶν, ὥρμησεν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ κατέβαλλεν, εἰς μάχην μεγάλην, περὶ Ἰκόνιον, τόν τε ἄρχοντα τοῦ Ἰκο-

εἰς 50,000 ψυχῶν κατέφυγεν εἰς τὴν ἄνω Ἀρμενίαν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατεδιώχθη ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς Σολιμὰν καὶ ἐπνίγη· οἱ τέσσαρες υἱοὶ αὐτοῦ ἐζήτησαν κατοικίας τῇδε κἀκεῖσε, ἀλλ' εἷς ἐξ αὐτῶν ὁ Ἐρτογλοὺδ σὰχ εἶναι ἄξιος μνείας.

νίου Σελσοῦκκον Ἀλαεδδὶν καὶ τοὺς ἄλλους μικροτέρους δυνάστας τῆς μικρᾶς Ἀσίας· ἐκ τούτων ἦν καὶ ὁ Γαμβρὸς αὐτοῦ Καραμὰν, ἐξ οὗ ὠνομάσθη ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα πόλις Καραμάν· οὕτω δὲ ἡ κυριαρχία τοῦ Ἰκονίου μετέβη ἀπὸ τοὺς Σελσούκκους εἰς τοὺς Ὀσμάνους τούρκους.

Ἡ ἀρχαιότης τοῦ Ἰκονίου μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν σωζομένων ἐρειπίων της· εἰς τὰ τείχη της μάλιστα σώζονται λέοντες, Ἄνθρωποι, δράκοντες, ἀετοὶ γλυπτοὶ λίθινοι, καὶ ἀγάλματα· εἰς πολλὰ δὲ μέρη σταυροὶ ἐγκεχαραγμένοι, καὶ ἐπιγράμματα μὲ χρονολογίαν τουρκικήν· εἰς μίαν πύλην αὐτῆς, (τοῦ Ἐρτὰς καπὶ) σώζεται ἄγγελος ἐγγεγλυμένος, ἔχων ἀνεωγμένας τὰς πτέρυγας· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἱερολυφικὰ σημεῖα ἀρχαιότητος, προσέτι δὲ, ἔξω τῆς αὐτῆς πύλης, ἐσώζετο μέχρι τινὸς, καὶ μία λιθίνη ὑπερμεγέθης γυνὴ, (α) ἱσταμένη, ἐφ' ἑνὸς ποδὸς ἐκ μαρμάρου λίθου, ὁλόγυμνος, ἔχουσα τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτῆς κεκομμένην, τὴν μίαν χεῖραν ὑψωμένην ἔμπροσθεν τοῦ μαστοῦ, τὴν δὲ δεξιὰν ἐστραμμένην εἰς τὰ ὄπισθεν· (β) εἰς ἓν μέρος τοῦ τείχους εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς ἐπιγράμματα.

Εἰμὶ πατρὸς λευκοῖο μέλαν τέκος ἄπτερος Ἄχρι καὶ οὐρανίων ἱπτάμενος νεφέων

(α) Κατ' ἄλλους ἀνὴρ κρατῶν δέρμα λέοντος.

(β) Τὸ ἄγαλμα τοῦτο τὴν σήμερον εἶναι ὅλως κατεστραμμένον.

Κούραις δ' ἀπτομένηισιν ἀπενθέα δάκρυα τίκτω

(Τὸ αἴνιγμα τοῦτο αἰνίττεται τὸν καπνὸν, ὅστις τίκτει δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν).

Αὐχένος ἐκ δολιχοῦ γῆθεν ἀειρομένη, σφαίρη δ' ὡς ὑπὲρ αὐλὸν ἐείδομαι· ἣν δὲ μαστεύσης ἔνδον ἐμῶν λαγόνων, μητρὸς φέρω πατέρα νοῦ μέρος εἰμί· ὃ καὶ τέμνειμε σίδηρος, γράμματος αἰρουμένου δύεται ὁ Ἥλιος.

(Τὸ αἴνιγμα τοῦτο εἶναι ἡ ὄνυξ, ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ ο γίνεται νὺξ, ὅτε δύεται ὁ Ἥλιος.

Εἰς δὲ τὸ μέσον τοῦ φρουρίου, εἴς τινα ράχιν ὑπῆρχεν παλαιὰ ἐκκλησία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτῆς ἑτέρα τῶν Ἀρμενίων· τὰς ἐκκλησίας ταύτας ἀνεκαίνισαν οἱ Ἰκονιεῖς· εἰς τὸ δεξιὸν τῆς ἀρχαίας πύλης ἐκείνης ἔκειντο τὰ ἑξῆς γράμματα.

Πτηνὸν δίχα πτερῶν ἵπτασθαι οὐκ ἔνι ὡς οὐδ' ἔργον ἄνευ αἰτίου γενέσθαι, ἄριστος Ἀκέστωρ, τοὐπίκλην ὁ καλούμενος Τεσταμπούζας, ὃν εὐφημεῖτο πᾶς εἰσιὼν ἐνταῦθα ἐν ἔτει ᾳφλγ.

Ἐκεῖ πλησίον εἶναι καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου

μὲ θόλον ὀρώμενος πανταχόθεν διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν του· τὸ Ἰκόνιον κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ὀθωμανῶν, Ἀρμενίων, καὶ ὀλίγων Γραικῶν· τὸ ἐμπόριον αὐτῆς εἶναι ἀρκετὰ ἀκμαῖον, διοικεῖται δὲ ὑπὸ διοικητοῦ Κόνλα Βαλισὶ λεγομένου, ὅστις ἔχει πολλὰ Σαντζάκια· ἡ πόλις κεῖται κατ' ἀνατολὰς, ἔχει κήπους μεγαλοπρεπεῖς, ξενοδοχεῖα, τζαμία, βιβλιοθήκας, λουτρὰ, τζαμία παλαιὰ, ἐξ ὧν τὸ μεγαλοπρεπέστερον εἶναι τὸ Σουλτὰν Ἀλετὶν, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ τὸ Μαυσωλεῖον του. τὸ Σουλτὰν Σελὶμ μὲ ὡραίαν βιβλιοθήκην, ἥτις Τουρκιστὶ λέγεται Μουλόγλου Κουτουπχανὲ, καὶ ἔχει πολλὰ βιβλία Ἀραβικὰ, σφαίρας, καὶ ἄλλα πολλὰ ὄργανα μαθηματικά· τὸ Σεραφετὶν τζαμισὶ, (α) τὸ Ἰντζὲ μιναρὲ, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα· τὸ δὲ, ἁπάντων, μεγαλοπρεπέστατον καὶ ἀξιολογώτερον εἶναι τὸ τζαμὶ τοῦ Μουλᾶ Χουγκιάρογλου, συνηνωμένον μὲ τὸ τοῦ Σουλτὰν Σελὶμ, καὶ ἔχον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτοῦ μεγαλοπρεπέστατον Τεκὲ τὸ Μαυσωλεῖον τοῦ Μολόγλου, οἰκοδόμημα πολύτιμον καὶ ὡραιότατον τοῦ Σουλτὰν Μουρὰτ μὲ πλεῖστα βασιλικὰ ἀναθήματα ἐξ ἀργύρου, καὶ σκεπάσματα μὲ πολυτίμους λίθους καὶ μαργαρίτας· ἅπασα ἡ οἰκοδομὴ ἔχει τέσσαρας θόλους, τετράγωνος· ἡ πρὸς ἀνατολὰς γωνία ἔχει ὀροφὴν θαυμάσιον εἰργασμένην μὲ χρυσὸν, καὶ ἔχουσαν ἔσωθεν, ἄνω, καὶ ἐκ πλαγίου χρυσᾶ γράμματα· ὑπὸ ταύτην κεῖντα. τὰ μνημεῖα, κιβούρια,

(α) Εἷς μιναρὶς τούτου, πρό τινων ἐτῶν, ἐκρημνίσθη ὑπὸ λαίλαπος.

τοῦ Μεβλᾶ, ἀξιοσεβάστου παρ' αὐτοῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῶν παίδων του, καὶ λοιπῶν συγγενῶν του καὶ ἀπογόνων τῆς γενεᾶς ἐκείνου, ἅπαντα κεκαλυμμένα μὲ βελοῦδον καὶ ἀτλάζι· πλησίον τοῦ μνημείου Μεβλᾶ εἶναι καὶ ἓν μνημεῖον ἑνὸς καλογήρου, ἡγουμένου τοῦ μοναστηρίου, τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος (Ἀκ μοναστηρίου περὶ οὗ ῥηθήσεται), ταφέντος ἐκεῖ κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸν ὑπερηγάπα· οὗτος εἶναι ὁ ἀξιοσέβαστος Τεκὲς τῶν Μεβλαλίδων λεγομένων Τεβρίσιδων, ὅστις λέγεται καὶ Μεβλαχανὲς, εἶναι δὲ ὅλος μολυβδοσκέπαστος· εἰς τὴν μίαν δὲ γωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τὸ πρῶτον μνημεῖον, εἶναι θόλος ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, μὲ χρῶμα πράσινον, καὶ φαίνεται μακρόθεν ὡς σμάραγδος, ὅταν ἐπιπέσωσιν ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες. Περὶ τὸ Ἰκόνιον εἶναι πολλὰ χωρία, ἐν μέσῳ τῆς πεδιάδος, καὶ κῆποι, ἄμπελοι, μὲ λειμῶνας τερπνοὺς καὶ πολλὰ ὕδατα· ὅθεν μεταναστεύουσι ἐκεῖ, εἰς τόπον μεράμι λεγόμενον, μίαν ὥραν μακρὰν, οἱ Ἰκονεῖς, σχεδὸν, ἅπαντες, ποιοῦντες τὰς θερινὰς αὐτῶν κατοικίας· ἡ γῆ εἶναι λαχανηφόρος καὶ καρποφόρος, σίτου, κριθῆς, λινοῦ, καὶ διαφόρων ὀπωρικῶν.

—=—

Σίλε.

———

Δύω ὥρας πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰκονίου εἶναι χωρίον μέγα,

ὡς Κωμόπολις, Σίλε λεγόμενον· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Γραικῶν, ἔχον σχῆμα ἀμφιθεάτρου, ἐπειδὴ εἶναι διῃρημένον εἰς δύω λόφους ὑψηλοτάτους, τοῦ ἁγίου Φιλίππου, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου λεγομένους, ἔχον εἰς τὸ μέσον χειμαῤῥον· περὶ αὐτοὺς τοὺς λόφους εἶναι καὶ δώδεκα χωρία τουρκικὰ, Τὰτ Κογὶ, Σουλούτας, Κετζὶ Μουσλοὺ, Σαράϊ καὶ ἄλλα· ἐν τῷ μέσῳ τῆς Κωμοπόλεως, εἰς ἐπίπεδον τόπον, εἶναι ναὸς ἀρχαῖος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ μέγιστος καὶ περικαλλὴς μὲ θόλον μέγαν, εἶναι δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐκκλησίαι, ἐντὸς, ἐκτὸς, καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς Σίλες, ὡσεὶ τριάκοντα, ἐν αἷς καλητέρα καὶ εὐπρεπεστέρα εἶναι ἡ Παναγία λεγομένη, ἐξ ἡμισείας λελατομημένη καὶ κτιστὴ· λέγεται δὲ ὅτι ἐν τῷ ἄνω εἰρημένῳ χειμάῤῥῳ κατῴκουν ἀσκηταὶ, ἔχοντες τὸν ἐν μέσῳ ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου διὰ Κυριακὸν· κυριευθέντος δὲ τοῦ Ἰκονίου ὑπὸ τῶν Σελσούκκων τούρκων, ἔφυγον ἐκεῖθεν οἱ ἀσκηταὶ, ἀφέντες τὸν τόπον ἔρημον· βασιλεύσας δὲ ὁ Σουλτὰν Ἀλαετὶν ἐν Ἰκονίῳ ἐπεχείρησε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ, ἤδη, σωζομένου Τζαμίου αὐτοῦ· ἀπέστειλεν, ὅθεν, ἀνθρώπους ἵνα κατεδαφίσωσι τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἔρημον ὄντα, καὶ νὰ μετακομίσωσι τὴν ὕλην εἰς τὸ Ἰκόνιον, ἐνῷ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας εἰς καθαίρεσιν τοῦ ναοῦ, φλόγες πυρὸς ἐξῆλθον (κατὰ τὸν Κύριλλον) ἐξ αὐτοῦ καὶ κατέκαυσαν τοὺς παρεστῶτας· τοῦτο μαθὼν ὁ Σουλτάνος καὶ φοβηθεὶς, παρητήθη τοῦ

σκοποῦ, ἀποστείλας μάλιστα καὶ ἑπτὰ οἰκογενείας αἰχμαλώτους Λακωνικὰς διὰ νὰ κατοικήσωσιν ἐκεῖ, πρὸς περιποίησιν καὶ λυχναψίαν τοῦ ναοῦ. οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Σίλες ὁμιλοῦσι καὶ τὴν σήμερον τὴν ἀρχαίαν Λακωνικὴν διάλεκτον, ἀνάρθρως ὅμως καὶ σολοικοβαρβάρως· ἡ ἠθικὴ κατάστασις αὐτῶν θεωρουμένη ὑπό τινας ἐπόψεις εἶναι ἀρκετὰ εὐάρεστος· εὐχῆς ὅμως ἄξιον εἶναι, ἐὰν τὸ παρ' αὐτοῖς ὄνομα, ἐλευθερία, (Σερπεσλίκ) ἐννοηθῇ ἄλλως, καὶ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς αἰσθήματα πολιτισμοῦ, κρείττονα τῶν σημερινῶν. εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς ὄχθην τοῦ ἄνω εἰρημένου χειμάρρου, εἰς ἓν ὕψωμα, εἶναι ριζιμαία πέτρα ὑψηλή, ἔχουσα σχίσμα κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς, καὶ αὕτη λέγεται ὅτι εἶναι ἡ πέτρα ἡ σχισθεῖσα καὶ δεξαμένη τὴν ἁγίαν πρωτομάρτυρα Θέκλαν. μεταξὺ τῶν, εἰς τὴν Σίλε, πλησιαζόντων βουνῶν, ἐντὸς μιᾶς χαράδρας, εἶναι μοναστήριον τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητοῦ, ἂκ Μοναστὴρ τουρκιστὶ ἐπιφημιζόμενον, ἐκ τῶν, ἀπὸ λευκοῦ λίθου, περικυκλούντων αὐτὸ ὀρέων, οἰκοδομὴ τοῦ ὁσίου Χαρίτωνος· ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ἐκκλησία, ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τῆς Σπηλαιωτίσης, εὐρύχωρος, καὶ ὡς σπήλαιον ὑπὸ τὸ ὄρος λελατομημένη· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ κελλία καὶ παρεκκλήσια ἅπαντα εἰσὶ λελατομημένα· ἡ πύλη τοῦ ναοῦ κεῖται πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἐπ' αὐτὴν ἔξωθεν εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ἑξῆς.

Μεγάλη ἐστὶν ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην· πόνημα Μάρ-

κου μοναχοῦ· ἐν ἔτει ,ςφος. Ἰνδικτιῶνος ἑβδόμης.

Ἔσωθεν δὲ, ἐπάνω τῆς αὐτῆς πύλης κεῖνται τὰ ἑξῆς.

Τίνος τὸ ἔργον; τὸ γράμμα οὐ λέγω, Θεὸς γὰρ οἶδεν ὁ ἐρευνῶν καρδίας· ἀνεκαινίσθη, καὶ ἐκαλλιεργήθη ὁ πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἐπιλεγομένης Σπηλαιωτίσης, πατριαρχοῦντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Γρηγορίου, καὶ ἐπὶ βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων Κυροῦ Ἀνδρονίου, ἐν ταῖς ἡμέραις βασιλεύοντος μεγαλογενοῦς μεγάλου Σουλτὰν Μαχσούτι τοῦ Καϊκαούση καὶ αὐθέντου ἡμῶν ἔτους, ,ςψιζ. Ἰνδικτιῶνος β'. ὑπόμνημα Ματθαίου Ἱερομοράχου καὶ τάχα ἡγουμένου·

Τὸ μνῆμα τοῦ ἡγουμένου τούτου κεῖται ἔξωθεν τῆς αὐτῆς πύλης πλησίον τοῦ τοίχου· ἔχει δὲ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα.

» Ἐνθάδε κεῖται τῶν μοναστῶν τὸ κλέος,
Ἀειμνήστου κτίτορος Κυροῦ Ματθαίου,
καὶ καθηγουμένου τῆς μονῆς ταύτης.
ἐν ἔτει ,ςως Ἰνδικτιῶνος ιά. Νοεμβρ. ά.

Ἔτι ἔνδον τῆς πύλης, πρὸς δυσμὰς εἶναι καὶ ἕτερον μνημεῖον μὲ τὰ ἑξῆς γράμματα.

Ἐνταῦθα κεῖται Πορφυρογεννήτων γόνος

Μιχαὴλ Ἀριμασχάνης, ἔγγων τοῦ πανευγενεστάτου δισεγγόνου τῶν ἀθλίμων Πορφυρογεννήτων βασιλέων Κυρίου Ἰω. Κομνηνοῦ· ἐν ἔτει ,ϛως. Ἰνδικτιῶνος ιά. μηνὶ Νοεμβρ. ά.

Ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τοῦ μοναστηρίου εἶναι τὸ ἁγίασμα, ὅπερ διὰ θαύματος ἀνώρυξεν ὁ ὅσιος Χαρίτων ἐξ ἀκροτόμου λίθου, ἔχει δὲ τὸ μοναστήριον ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ κήπους τινὰς καὶ ἀμπέλους.

—=—

Λαοδίκεια (Λατὶκ)

—=—

Πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τοῦ Ἰκονίου, ἐννέα ὥρας μακρὰν, εἶναι Κωμόπολις Λαοδίκεια, Λατὶκ τουρκιστὶ λεγομένη· ἴσως αὕτη εἶναι ἡ κεκαυμένη Λαοδίκεια, τανῦν πολὺ ὀλιγάνθρωπος, κατοικουμένη μόνον ὑπὸ τούρκων· ἐν αὐτῇ σώζονται πολλὰ ἴχνη οἰκοδομῶν, καὶ ἐπιγράμματα δυσανάγνωστα.

Ἀδριανὸς Αἰλίου· εἰς ἄλλα δὲ μέρη· Ἀδριανὸς Αἴλιος, Αἰλίου. Τροφήμιος.

Ἐκ τῶν ἐρειπίων της εἰκάζεται ὅτι ἦτο μεγάλη πόλις, καὶ ὡραία· ὑπό τινων δὲ λέγεται ὅτι, ἡ ἐν αὐτῷ ἐκκλησία ἦτο μία τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν τῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Θεολόγου ἐμφερομένων· ἐργάζονται ἐν αὐτῇ καὶ ἤδη τάπητες, οὐ πάνυ λεπτῆς χειρὸς ἔργα.

Πέντε ὥρας μακρὰν τῆς Λαοδικείας εἶναι Κωμόπολις, Κατὶν Χὰν, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν· ἔτι μακρὰν τούτου εἶναι Κωμόπολις Πολαβατὶν, Καρὰ Ἀγάτζι μὲ 24 χωρία· προσέτι ἑτέρα κωμόπολις Γιαλόβατζι μὲ ἄλλα τόσα χωρία· εἰς ταῦτα ἐργάζονται πανία βαμβακερὰ κόκκινα· τὸ Γιαλόβατζι δὲ ὑπάρχουσι πολλὰ ἐρείπια καὶ κρυπτῆρες· καὶ αὕτη μὲν ἡ ὁδὸς, ἡ διὰ τῆς Λαοδικείας καὶ Ἰλγὶν, εἶναι ἡ κοινὴ λεωφόρος, ἡ διὰ τῆς πεδιάδος· ἔχει δὲ καὶ ἄλλην ὁδὸν διὰ τοῦ Ταύρου ὄρους, ἡ ὁποία εἶναι τερπνὴ καὶ χαριεστάτη, ἔχουσα πηγὰς ὑδάτων, ῥύακας, καὶ ἀναπαυτικὰς ῥάχεις βουνῶν, καὶ κοιλότητας φαράγγων· εἶναι δὲ καὶ ἱκανὰ χωρία καθ' ὁδὸν, τὰ ὁποῖα παρέχουν τὰ ἀναγκαῖα εἰς τοὺς ὁδοιπόρους, καθὼς τὸ Πάσαρα, χωρίον πέντε ὥρας ἀπέχον τοῦ Ἰκονίου· δύω ὥρας ἔτι μακρὰν εἶναι ἓν ξενοδοχεῖον ἐρείπιον, εἰς τὸ στόμιον τοῦ Τερβέντ Πογαζί· δύω δὲ ὥρας μακρὰν τούτου εἶναι τὸ χωρίον Τερβέντ· εἰς τὴν ὀφρῦν δέ τινος ὄρους εἶναι τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως Δέρβης, (α) ἔπειτα εἰς τὸ στόμιον τοῦ Παλκὶ Πογὰζ εἶναι χωρία, Τσιγιλὲρ λεγόμενα· πρὸς δυσμὰς δὲ αὐτοῦ, εἰς τὰ στέρνα τοῦ Ταύρου ὄρους, εἶναι μικρὰ Κωμόπολις Τογὰν Χισάρι λεγομένη, ἀπέχουσα τοῦ

(α) Πατρὶς τοῦ Γαΐου συνοδοιπόρου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἂκ Σεχὶρ ἓξ ὥρας· εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς ὁδοῦ εἶναι τρία χωρία, ὧν τὸ ἓν λέγεται Ῥεΐς, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου εἶναι ἓν ἐρείπιον οἰκοδομῆς, λέγεται δὲ ὅτι εἶναι σταθμὸς ἱππostασίου· δύω ὥρας μακρὰν τοῦ χωρίου τούτου εἶναι τὸ χωρίον Πέρματα, τὸ ὁποῖον κατοικεῖται ὑπὸ Γραικῶν καὶ Ὀθωμανῶν, ἐχόντων τῶν μὲν πρώτων 180 οἰκίας, τῶν δὲ δευτέρων 120 μόνον· ἔχει δὲ λουτρὸν, Τζαμίον, Ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον· ὑπάρχουσι δὲ πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐρείπια· οἱ κάτοικοι ἅπαντες ἐμπορεύονται τὸ ὄπιον καὶ μαλλία, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὄρη τῆς Καππαδοκίας.

Ἄργαιον.

Τὸ ἐπισημότερον καὶ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Καππαδοκίας εἶναι τὸ Ἄργαιον, τὸ ὁποῖον τουρκιστὶ λέγεται Ἐρτζιὲς Ταγὶ, καὶ κεῖται πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινὸν μέρος τῆς Καισαρείας· ἡ κορυφὴ αὐτοῦ εἶναι χιονοσκέπαστος καὶ ἄβατος, τόσον δὲ ὑψηλὸν εἶναι, ὥστε λέγεται ὅτι φαίνεται, ἐξ αὐτοῦ, ὁ Ἰσσικὸς κόλπος, καὶ ὁ Εὔξεινος Πόντος· ἔχει ἐπ' αὐτὸ πεδιάδας, κατὰ τόπους, πολλὰς, προσέτι δὲ εἰς τὰ βατὰ αὐτοῦ μέρη, ὑδραγωγεῖα, ἀρχαίας οἰκοδομὰς, καὶ ἐρείπια· μολονότι δὲ στερεῖται δασῶν, ἔχει ὅμως λειμῶνας, διὰ νομὴν ζώων, ὡραίους, εἰς πολλὰ δὲ μέρη αὐτοῦ ἀναβρύουσι πηγαῖα καὶ πότιμα ψυχρὰ ὕδατα· τὸ μέγα τοῦτο ὄρος δὲν συνέχεται παντελῶς μετὰ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ κυκλοῦται πανταχόθεν ὑπὸ πεδιάδων, ἔχει ὅμως πλησίον αὐτοῦ συνηνωμένον ἕνα λόφον, ὁ ὁποῖος λέγεται τανῦν Ἠλιφὼς Ταγί.

Δίδυμον.

Ἀπέναντι τοῦ Ἀργαίου ὄρους κεῖται τὸ Δίδυμον βουνὸν, τὸ ὁποῖον ἐκλήθη οὕτως διὰ τὸ δικόρυφον δῆθεν αὐτοῦ, μολονότι ἔχει καὶ τρίτην κορυφὴν ταπεινοτέραν ὅμως τῶν δύω ἄλλων· ὁ λόφος οὗτος λέγεται καὶ βουνὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, διὰ τὴν ὀπτασίαν, τὴν ὁποίαν εἶδεν, ὁ ἅγιος οὗτος, ἐν αὐτῷ κατὰ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ· εἶναι δὲ στρογγύλος καὶ ἔχει ἐπ᾽ αὐτῷ δύω Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶναι τῆς Θεοτόκου, ἡ δὲ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀσκεπεῖς ὅμως καὶ ἐκκρημνισμέναι.

Σκορδίσκος κτλ.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Καισαρείας, ἓξ ὥρας μακρὰν αὐτῆς, κεῖται ὁ Σκορδίσκος τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον τουρκιστὶ λέγεται Σαρμουσακλὴ Ταγὶ, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ πολὺ καὶ λήγει εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ· ἔχει δένδρα θαμνώδη κατὰ τόπους, καὶ πολλαχοῦ μέρη, πεδινὰ, χαράδρας καὶ φάραγγας πολλὰς· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Καισαρείας, τρεῖς ὥρας μακρὰν, εἶναι βουνὸν, ὡς εἰς λόφος, Κοραμάσιον λεγόμενον, καθὼς καὶ ἕτερος λόφος, φθάνων μέχρι τῆς Κωμοπόλεως Οὐρκιοὺπ, Κὶλ Καρὰ ταγὶ λεγόμενος· ἀπέναντι ταύτου εἶναι καὶ ἕτερον ὄρος ὑψηλὸν, ὅπερ εἶναι κλάδος τοῦ Ταύρου ὄρους· μεταξὺ Καισαρείας καὶ Ἰντζέσου εἶναι μία ῥάχις βουνοῦ ἐπιμήκης, ἡ ὁποία λέγεται τουρκιστὶ, Γιλανλὶ τάγι (ὀφίτης) ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ ὄρος εἶναι αἱ ἄμπελοι τῶν Καισαρέων· πλησίον τοῦ Οὐρκιουπίου εἶναι καὶ ἕτερον βουνὸν, τὸ ὁποῖον λέγεται Κόρεμε καὶ Κοραμὰς ταγὶ, εἰς μίαν χαράδραν τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ ἐρείπια τοῦ Καλλιώρου.

Ταῦρος.

Τὸ μέγιστον ἁπάντων τῶν ὀρέων εἶναι ὁ Ταῦρος, ὅστις, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς (ἀπέναντι τῶν, περὶ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παράλια, χελιδονίων νήσων) ἱερᾶς ἄκρας, τέμνει ἅπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν κατὰ πλάτος, καὶ ἀρχόμενος ἐκ τῆς Λυκίας, διέρχεται πλαγίως ἀπὸ τὴν Λυδίαν παρερχόμενος δὲ τὴν μεγάλην Φρυγίαν ἐκ δεξιῶν, καὶ τὴν Ἰσαυρίαν ἐξ ἀριστερῶν, διαβαίνει διὰ τῆς Λυκαονίας, καὶ διαχωρίζων τὴν μεγάλην καὶ ἐλάσσονα Καππαδοκίαν ἐκ τῆς Κιλικίας, λήγει εἰς τὸν Πόντον καὶ τὴν Παφλαγονίαν, ὅπου συνάπτεται μὲ τὰ μεγάλα ὄρη τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, ἐκτεινόμενος εἰς τὸ παράλιον τοῦ Εὐξείνου Πόντου· ἐν τῇ ἐκτάσει του ταύτῃ ὁ

Ταῦρος λαμβάνει πολλὰς καὶ διαφόρους, κατὰ τόπους ὀνομασίας· πλησίον τῆς Νίγδες λέγεται Οὔτζ Καπουλοῦ, ἀπέναντι τῶν Τυάνων Μπουλγὰρ Ταγὶ, εἰς τὰ μέρη τῆς Φαρασσίας λέγεται Ἀλὴ Ταγὶ κατωτέρω, εἰς τὴν Κωμόπολιν Καραμὰν λέγεται Ἀμανὸς, καὶ ἔτι κατωτέρω, Ἀλᾶ Τὰγ, καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλως· ἔχει μεταλλεῖα πλεῖστα, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, τινὰ τῶν ὁποίων ἐργάζονται, τινὰ δὲ εἰσὶ κατηργημένα δι' ἔλλειψιν ξύλων· ἔχει προσέτι καὶ λατομεῖα πολλὰ διαφόρων λίθων, μαρμάρου, λευκοῦ λίθου, σιδηρολίθου (τζιγγὶ τὰς) κτλ, κατὰ τόπους εἶναι πετρώδης, ἀμφίκρημνος, ἀλλαχοῦ μὲ ἄλση καὶ δρυμῶνας· ἐν ταῖς νάπαις καὶ ὑπωρείαις αὐτοῦ εὑρίσκονται πολλαὶ κωμοπόλεις καὶ χωρία. πολλοὶ δὲ ῥύακες καὶ ποταμοὶ ἔχουσι τὰς πηγάς των ἐξ αὐτοῦ.

—=—

Νενεζὶ ταγ. κ.τ.λ.

—=—

Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κωμοπόλεως Νεβσεχὶρ ὑπάρχει λόφος τις ὑψηλὸς, Νενεζὶ τὰγ λεγόμενος, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὁποίου εἶναι ἐρείπια τῆς Ναζιανζοῦ πόλεως, παρ' ἧς καὶ παρωνομάσθη, φαίνεται, Ναζιανζηνὸν ὄρος· ἀπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἐκτείνεται σειρὰ βουνῶν συνηνωμένων, τινὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσι ῥάχεις δενδρώδεις, καὶ, κατὰ τὸ μέσον, πεδιάδας, ἕτερα δὲ πάλιν

παρατείνονται, ἀλλαχοῦ μὲν ὑψούμενα, καὶ λέγονται Κιζὶλ γτοκουσιοὺ, ἀλλαχοῦ δὲ ταπεινούμενα καὶ λήγοντα εἰς φαραγγώδεις καὶ ἀποκρήμνους τόπους, πλησίον τῆς κωμοπόλεως Νίγδες· τὰ βουνὰ ταῦτα ἅπαντα συνάπτονται, πρὸς τὸ μεσημβρινὸν αὐτῶν μέρος, μετὰ τοῦ μεγάλου Χασὰν Ταγὶ ὄρους λεγομένου, (ταύρου) τὸ ὁποῖον ὑπέρκειται τῆς κωμοπόλεως Ὀρτάκιογι· τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι δικόρυφον, ἔχον πολλοὺς δρυμῶνας καὶ πρόποδας ἐκτεινομένους πανταχόθεν· ἐξ αὐτοῦ διέρχεται πάλιν καὶ ἑτέρα σειρὰ χαμοβούνων τινῶν, εἰς κλάδος τῶν ὁποίων ἐκτείνεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ λήγει εἰς τὸ Τιρεκλὶ πουροὺν, ἑτέρα δὲ σειρὰ, νεύουσα πρὸς νότον, πλησιάζει καὶ συνάπτεται μὲ ὄρος τι, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ἐπὶ πολὺ καὶ καταλήγει πλησίον τῆς κωμοπόλεως Καρὰ Πινὰρ, Καρατζὰ Τὰγ λεγόμενον· τὸ ὄρος τοῦτο, ἐν ταῖς νάπαις καὶ κοιλώμασιν αὐτοῦ, ἔχει 24 χωρία Ὀθωμανικὰ, καὶ γῆν ἀρόσιμον· τὰ ὑψηλότερα, ὅμως, μέρη αὐτοῦ εἶναι δενδρώδη καὶ κατάσκια· ὄπισθεν τούτου, πρὸς δυσμὰς, ὑπάρχει καὶ ἕτερον ὄρος, ἔχον τρεῖς λόφους, ἄδενδρον, ἀοίκητον, καὶ οὐδεμίαν ὀνομασίαν ἔχον· ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ἀκούονται πολλάκις κρότοι, κουτρὲτ τοπὸν, τουρκιστὶ, λεγόμενοι· ἀπέναντι καὶ τούτου τοῦ ὄρους, πρὸς ἀνατολὰς, εἶναι ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν, Καρὰ Τὰγ, τὸ ὁποῖον εἶναι κλάδος τοῦ Ταύρου· ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι πλεῖσται ἐκκλησίαι, Νομισματοκοπεῖον, ἴχνη βασιλικοῦ παλατίου, καὶ ἐρείπια μεγάλης πόλεως.

Πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ, καὶ τῆς κωμοπόλεως Καραμὰν,

εἶναι καὶ ἕτερον ὄρος, μὲ πολλὰς κλιτύας καὶ κρημνούς, Ἀλὰ Τὰγ λεγόμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κλάδος τοῦ Ταύρου· εἰς τὸ ὄρος τοῦτο ὑπάρχουσι πολλὰ Ὀθωμανικὰ χωρία, ἔχοντα πολλὰς ἀμπέλους· ἐκεῖθεν πλέον τοῦ ὄρους τούτου, πρὸς μεσημβρίαν, ἐκτείνεται ὁ Ταῦρος, ὅστις στρέφεται πρὸς δυσμὰς, πολλοὺς λόφους, κοιλώματα, καὶ ἀτραποὺς ἀποτελῶν· ἐκτείνεται δὲ οὕτω μέχρι τῆς κωμοπόλεως Ἂκ Σεχὶρ, καὶ διερχόμενος ἐκ πολλῶν μερῶν, καταλήγει εἰς τὰ παράλια τῆς Λυκίας, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν· τοῦ Ταύρου κλάδοι θεωροῦνται, προσέτι, καὶ οἱ δύω λόφοι, οἱ ὑπερκείμενοι ὄπισθεν τοῦ Ἰκονίου, ἅγιος Φίλιππος, καὶ ἅγιος Ἰωάν. ὁ Θεολόγος λεγόμενοι, διὰ τὰς ἐν ταῖς κορυφαῖς αὐτῶν οὔσας ποτὲ ὁμωνύμους ἐκκλησίας· τὰ δὲ, ἀπέναντι τοῦ Ἂκ Σεχὶρ, μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ὄρη λέγονται Πὸζ Τὰγ, τά ὁποῖα λέγεται ὅτι συνέχονται μὲ τὸ εἰς τὴν μεγάλην Φρυγίαν μέγα ὄρος τοῦ Τμώλου (Τουμαλὶτζ Τὰγ)· καὶ περὶ μὲν τῶν ὀρέων ἱκανὰ ἤδη ἐῤῥέθησαν.

—=—

Ποταμοὶ τῆς Καππαδοκίας.

Ἅλυς.

—=—

Ὁ ἐπισημότερος ποταμὸς τῆς Καππαδοκίας εἶναι ὁ Ἅλυς, τουρκιστὶ Κιζὶλ Ἰρμὰκ λεγόμενος, ἤτοι ἐρυθρὸς ποταμὸς· ὁ ποταμὸς οὗτος χωρίζει τὴν Καππαδοκίαν ἀπὸ τῆς Γαλατίας καὶ Παμφλαγονίας, καὶ ἔχει τὰς πηγάς του εἰς τὴν Ἀρμενίαν· κατερχόμενος δὲ καὶ πλησιάζων πρὸς τὴν Καισάρειαν τέμνει τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν ὁδὸν, καὶ κατωτέρω πολλὰς πόλεις καὶ χώρας διερχόμενος, δέχεται τὸν Μάκκαν ποταμὸν (Μακὰς σουγιοῦ) ποτίζει πόλεις τινὰς τῆς Γαλατίας καὶ Παμφλαγονίας, καὶ τέλος χύνεται εἰς τὸν Πόντον, 25 μίλια μακρὰν τοῦ κόλπου τῆς Ἀμισοῦ. Ὁ Ἅλυς ποταμὸς τὸ πάλαι ἦτο τὸ μεταξὺ ὅριον τῶν Μήδων καὶ Λυδῶν· θέλων δὲ νὰ διαβῇ αὐτὸν ὁ Κροῖσος, ἤκουσε παρὰ τῆς Πυθίας τὸν χρησμὸν « Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσεις. »

—=—

Σκορδίσκος καὶ Μέλας Ποταμός.

—=—

Ὁ Σκορδίσκος ποταμὸς (Τουρκιστὶ Σαρμουσακλὶ σουγιοὺ) ἔχει τὰς πηγάς του εἰς τὰ στέρνα τοῦ Σκορδίσκου ὄρους, ἄνω τῆς Καισαρείας πρὸς ἀνατολὰς, ὅπου εἶναι τὸ χωρίον Σαρμουσακλί· ὁ ποταμὸς οὗτος ῥέει μεταξὺ τῆς Καισαρείας καὶ τοῦ Ἐρκελὲτ, καὶ ποτίζων τὴν ὑποκειμένην πεδιάδα τῆς Καισαρείας, ἔρχεται εἰς τὸ Πογὰζ Κιόπρου, ὅπου δέχεται τὸν Μέλαν ποταμόν· ὁ Μέλας ποταμὸς (Καρὰ σοῦ τουρκιστὶ λεγόμενος) ἔχει τὰς πηγάς του εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀργαίου ὄρους, (τρεῖς ὥρας μακρὰν

τῆς Καισαρείας)· ῥέων δὲ ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους, καὶ διὰ τῶν ἐκεῖσε λιμνῶν διαβαίνων, ἑνοῦται μὲ τὸν Σκορδίσκον ποταμὸν πλησίον τόπου τινὸς, Ἀμπάρια λεγομένου, ὅθεν συναυξανόμενοι καὶ ὑπεισερχόμενοι διὰ τοῦ Πογὰζ Κὸπρουσοῦ, στρέφονται ὀλίγον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Μόλου χωρίου ῥέοντες, χύνονται εἰς τὸν Ἅλυν ποταμὸν· ὁ Στράβων περὶ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ λέγει τὰ ἑξῆς· « ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῷ πεδίῳ, τῷ πρὸ τῆς πόλεως, Μέλας καλούμενος, ὅσον τεσσαράκοντα σταδίους διέχων τῆς πόλεως, ἐν ταπεινοτέρῳ τῆς πόλεως χωρίῳ τὰς πηγὰς ἔχων· ταύτῃ μὲν οὖν ἄχρηστος αὐτοῖς ἔστιν οὐχ' ὑπερδέξιον ἔχων τὸ ῥεῦμα· εἰς ἕλη δὲ καὶ λίμνας διαχεόμενος κακοῖ τὸν ἀέρα τοῦ θέρους τὸν περὶ τὴν πόλιν. . . . Ἀριαράθης δὲ ὁ βασιλεὺς, τοῦ Μέλανος κατά τινα στενὰ ἔχοντος τὴν εἰς τὸν Εὐφράτην διέξοδον, ἐμφράξας ταῦτα λίμνην πελαγίαν ἀπέδειξε τὸ πλησίον πεδίον· ἐνταῦθα δὲ νησίδας τινὰς, ὡς τὰς κυκλάδας ὑπολαβόμενος διατριβὰς ἐν αὐταῖς ἐποιεῖτο μειρακιώδεις· ἐκραγὲν δὲ ἀθρόως τὸ ἔμφραγμα ἐξέκλυσε πάλιν τὸ ὕδωρ· πληρωθεὶς δὲ ὁ Εὐφράτης τῆς τε τῶν Καππαδόκων πολλὴν παρέσυρε, καὶ κατοικίας καὶ φυτείας ἠφάνισε πολλὰς· τῆς τε τῶν Γαλατῶν τῶν τὴν Φρυγίαν ἐχόντων οὐκ ὀλίγην ἐλυμήνατο· ἀντὶ δὲ τῆς βλάβης ἐπράξαντο ζημίαν ἑαυτῶν τάλαντα τριακόσια, Ῥωμαίοις ἐπιτρέψαντες τὴν κρίσιν.

Μεταξὺ τοῦ Ταύρου ὄρους καὶ τοῦ Τέβελι βουνοῦ ῥέει ὁ Κύδιος (κατὰ τὸν Κύριλλον) λεγόμενος ποταμὸς, ὅστις τουρκιστὶ λέγεται Ζάμαντι Ἰρμαγὴ, ἐπειδὴ ἔχει τὰς πη-

γάς του εἰς τὸ ὄρος Ζάμαντι, συνέχεια ὄντος τοῦ Ταύρου· ὁ ποταμὸς οὗτος κατερχόμενος διὰ τῆς ὑποκειμένης πεδιάδος καὶ δεχόμενος ἄλλα πολλὰ ῥεύματα, τὰ ὁποῖα ῥέουσι ἐκ τῶν πέριξ βουνῶν, εἰσέρχεται εἰς τὸν Ταῦρον, διὰ κρημνωδῶν δὲ καὶ στενῶν τόπων διερχόμενος καὶ ἀρδεύων πολλὰ μέρη, χύνεται εἰς τὸν Ἰσσικὸν κόλπον ἀπέναντι τῆς Κύπρου.

Εἰς τὴν δευτέραν ἢ ἐλάσσονα Καππαδοκίαν, οὐδεὶς ὀνομαστὸς ποταμὸς ὑπάρχει, ἐκτὸς τινῶν ῥυάκων, οἵτινες μετοχετευόμενοι ποτίζουσι τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους.

Εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς Νίγδας, γίνεται συνάθροισις ὑδάτων ἐκ τῶν ἀποῤῥοιῶν τῶν ὀρέων, ἀποτελοῦντα ποταμὸν, ὅστις ὑπεισέρχεται ἀπὸ μίαν καμαροειδῆ ῥάχιν καὶ σχηματίζει αὐτοφυῆ γέφυραν, πλησίον ἑνὸς χωρίου, Χλάρα ὀνομαζομένου· κἀκεῖθεν δὲ διερχόμενος χύνεται τέλος ἐντὸς τῶν εὐρυχωροτάτων κήπων τῆς κωμοπόλεως, Ἄκ Σεράϊ.

Ἀπὸ τοῦ Ταύρου ὄρους, πλησίον τοῦ Περεκτλὶ (Δαψιλοῦς) μεταλλείου, ῥέει ἕτερος ῥύαξ, Πασμακζὴ Τζάϊ λεγόμενος· ὁ ῥύαξ οὗτος, ἑνούμενος μὲ τὰ ἀπὸ Νίγδες καὶ Πόρου καὶ τοῦ Χασὰν Ταγὶ (Ταύρου) καταῤῥέοντα ὕδατα, ἀποτελεῖ ἀένναον ποταμὸν, (Κιζιλτζὲ σοῦ λεγόμενον) ὅστις εἰσβάλλει εἰς δύω μικρὰς λίμνας ἔμπροσθεν τῆς κωμοπόλεως Ἐρέγλι.

Πλησίον τοῦ Ἰκονίου ὑπάρχουσι πολλοὶ ῥύακες, οἵτινες ἀρδεύουσι τοὺς ἐκεῖ κήπους καὶ τὰς ἀμπέλους, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν χύνονται εἰς τὴν μικρὰν λίμνην τοῦ Ἄκ Σε-

χὶρ· πλησίον τῆς λίμνης ταύτης, πρὸς βορρᾶν, ὑπάρχει καὶ ἑτέρα λίμνη, Ἐμπὲρ λεγομένη τουρκιστὶ, ἥτις εἶναι συνημμένη μετὰ τῆς πρώτης διὰ μιᾶς ἀπορρῶγος· εἰς αὐτὰς εἰσβάλλουσι πολλοὶ ῥύακες, πέριξ ὅθεν αὐτῶν εἰσὶ καλαμῶνες πυκνοὶ καί τινα κωμίδια Ὀθωμανικὰ, ζῶντα ἐκ τῆς ἁλιείας· πλῆθος ἰχθύων εὑρίσκονται εἰς τὰς λίμνας ταύτας, τὰς ὁποίας ταριχεύοντας πωλοῦσι εἰς ἅπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Πλησίον τῆς Κωμοπόλεως Πὲκ Σεχὶρ εἶναι ἡ Κώραλις λίμνη, πλησίον δὲ τοῦ Σεϊτὶ Σεχὶρ ἡ Τρωγῖτις, ἥτις εἶναι μικροτέρα τῆς Κωράλεως. αἱ δύω αὗται λίμναι τῆς Λυκαονίας εἶναι συνημμέναι δι' ἀπορρῶγος καὶ παρέχουσι εἰς τοὺς κατοίκους πλῆθος ἰχθύων. ἐν αὐταῖς ὑπάρχουκαὶ Κάστορες (Κουντοὺς λεγόμενοι τουρκιστί).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Ἴδε σελ. 83 *(Ποτάμια—Σοαγλή).*

—=—

Τὸ, δύω ὥρας μακρὰν τοῦ Καρὰ Χισὰρ, κείμενον κωμίδιον Ποτάμια σύγκειται ἐξ 80 οἰκιῶν, ἔχει δὲ σχολεῖον καὶ δύω ἐκκλησίας· ἡ μὲν εἶναι ἐντὸς τοῦ χωρίου κτισθεῖσα τῷ 1840, ἡ δ' ἑτέρα ἀπέναντι αὐτοῦ οἰκοδομηθεῖσα ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων· ἡ ἐκκλησία αὕτη τάνῦν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὸ πάλαι ὅμως ἦτο Μονὴ τῆς Θεοτόκου· βεβαιούμεθα δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀκολούθου ἐπιγράμματος εὑρεθέντος ἐντὸς τοῦ ναοῦ.

Μονὴ τῆς Θεοτόκου.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ σώζονται δύω ἐπιτύμβια χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 6,801 ἔτους τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου.

Ἐκοιμήθη ὁ Δοῦλος τοῦ Θεοῦ Δοῦκας υἱὸς Γρηγόρη ἔτει ,ϛωά. μηνὶ Ἀπριλίῳ καὶ ἀνετέθη ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ ταύτῃ.

Ἔτος ,ϛωά (6,801) ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κ. Μιχ. καὶ ἀνετέθη ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ τῆς Μ.Θ. (Μητρὸς Θεοτόκου).

Ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ εἶναι ἑλικοειδὴς καὶ δὲν δύναταί τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν, εἰμὴ ἔχων τὸν μῖτον τοῦ Θησέως· τὸ χωρίον λέγεται Ποτάμια, διότι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ῥέει ποτάμιον, καὶ ἡ κοιλὰς εἰς ἣν κεῖται εἶναι σύμφυτος ἐκ

Καρεῶν, Ἰτεῶν καὶ Πεύκων· 2 ὥρας μακρὰν τοῦ χωρίου ὑπάρχει ἑτέρα κοιλὰς βαθεῖα καὶ κατάῤῥυτος, διὸ οἱ κάτοικοι τῶν ποταμίων ὀνομάζουσι αὐτὴν Νέρλα (Νερουλὰ), οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ Σογανλὴ (Σοῦ-γανλὴ) δηλ. αἱματώδη ὕδατα, διὰ τοῦ αἵμα, φαίνεται, τὸ ὁποῖον ἔῤῥευσεν ἐκ τῆς σφαγῆς τῶν ἐκεῖ καταφυγόντων Χριστιανῶν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς κατακλύσεως τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν· πόσαι ἐκκλησίαι; 360! ἐν τῷ μεταξὺ δὲ καὶ οἰκίαι λελατομημέναι· ἐὰν περιέλθῃ τις ἁπάσας τὰς οἰκίας καὶ ἐκκλησίας πλεῖστα ἐπιγράμματα θέλει εὕρει· τὰ ἑξῆς ἐπιγράμματα εὑρέθησαν ἐντὸς ἑνὸς μόνον ναοῦ, διότι ὁ τόπος εἶναι φοβερὸς, ἀμφίκρημνος, καὶ καταφύγιον λῃστῶν· διὸ δὲν δύναται ὁ περιηγητὴς νὰ ἀνιχνεύσῃ τι ἄνευ κινδύνου.

Καλλιεργήθη ὁ ναὸς οὗτος διὰ συνδρομῆς Μιχαὴλ. . . Αἰκατερίνης μοναχῆς καὶ Νήφωνος, ἐπὶ βασιλέως Κωνσταντίνου Δούκα (α) ἔτει ςχξ. (6,660 ἀπὸ Κτίσ. κόσμ.) Ἰνδικτ. ΙΔ΄. οἱ δὲ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθε αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ ΚΝ. Ἀμήν.

» Ἐγὼ ὁ βαθὺς τρόκος ὁ Ἀββᾶς, ὁ πολλὰ καμὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποθανὼν ἔνθα κατάκειμαι.

Ζήτει τὸ μέγα μου ὄνομα, τὸ μύριον τῇ φύσει. . . . Ὁ πατήρ μου ἐγέννησέ με ἐκ τῆς μητρός μου, καὶ ἐγὼ ἐγέννησα τὴν μητέρα τῶν τέκνων μου.

(α) Οὗτος ἐβασίλευε εἰς Βυζάντιον (1058 μ. χ.)

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Προλεγ. σελ. ς΄. ἐκεῖνης γραφ. ἐκείνης. προλεγ. σημ. σελ. ς΄. συνῃγωνίσθησαν — συναγωνίσθησαν. προλ. σημ. σελ. ς΄. αὕτη — αὗτη. προλ. σελ. ζ΄. Ἐλάσσονος — ἐλάσσονος. προλ. σελ. ζ΄. ἐλάσσων — ἐλάσσων. προλ. σελ. ζ΄. πολιτελείας — πολυτελείας. προλ. σελ. ή. ἐλάσσων — ἐλάσσων. προλ. σελ. ή. περιοῤγειαν — περιέργειαν. προλ. σελ. ή. πολιτίμων — πολυτίμων. προλ. σελ. ή. φαίνεται — φαίνονται. προλ. σελ. ή ἀρχαῖυν — ἀρχαῖον. προλ. σελ. θ΄. περιῃγήθη — περιηγήθη. σελ 12 ἔκτου — ἕκτου. σελ. 12 Ἄλυν — Ἅλυν. σελ. 12 ὅριον — ὅριον. σελ. 13 Ἄλυος — Ἅλυος. σελ. 15 κειμένῃν — κειμένην. σελ. 15 ἦτο — ἦτον. σελ. 15 ἀξιομνημόνευτον — ἀξιομνημόνευτον σελ. 16 ἀπωλέσας — ἀπελάσας. σελ. 17 ἀνανέωσε — ἀνενέωσε. σελ. 19 διήγειρον — διήγειρον. σελ. 20 ἐδήωσε — ἐδήωσεν σελ. 20 κατῴκησε — κατῴκισε. σελ. 21 διαδέξατο — διεδέξατο. σελ. 24 τῆς Καππαδοκίαν — τῆς Καππαδοκίας σελ. 26 διεκπαιραιουμένων — διεκπεραιουμένων. σελ. 28 Ἐξελληνισμὸς — Ἐξελληνισμός. σελ. 31 ἀναθάλῃ — ἀναθάλλῃ.
σελ. 33 ἦτο — ἦτον. σελ. 33 ἦτο — ἦτον. σελ. 34 ἵνα — ἵνα. σελ. 35 ἠθῶν· — ἠθῶν, . σελ. 40 ὅρος — ὅρος. σελ. 40 ὑποδέχεται — ὑποδέχεται. σελ. 41 ῥαθμύμου— ῥαθύμου. σελ. 43 ἐν — ἐν. σελ. 44 σῦτως — οὕτως. σελ. 45 αὐτηζηλίας — ἀντιζηλίας σελ. 51 θάλλασσα — θάλασσα. σελ. 51 Ἐκκλησίας — Ἐκκλησίας. σελ. 53 ἔν—ἐν. σελ. 57 διαρῆς — διαρκῆ. σελ. 57 ἐνώσεως — ἑνώσεως.

σελ. 58 Σελσούκκον — Σελσοῦκκον. σελ. 63 Μερ. 6'. ὄρους — ὄρους. σελ. 71 εἰσὶ — εἰσὶν. σελ. 71 Χαρνώδου — Χαρώνδου. σελ. 74 ἀπώκισαν — ἀπῴκησαν. σελ. 74 τόσην — τόση. σελ. 74 παρετοῦνται — περατοῦνται. σελ. 74 ἀλαχόθεν — ἀλλαχόθεν. σελ. 75 νεολαία· — νεολαίαν· σελ. 75 ἡμᾶς — ἡμᾶς. σελ. 76 Καισαρείας; — Καισαρείας, σελ. 78 παραιτέρω — περαιτέρω. σελ. 79 Δύδιμον — Δίδυμον. σελ. 79 παρανωμασθὲν — παρωνομασθὲν. σελ. 79 νάπεσιν — νάπαις. σελ. 82 πλῆσται — πλεῖσται. σελ. 85 χρόνονς — χρόνους. σελ. 86 ἦτο — ἦτον. σελ. 87 νὰ ἐπιφέρει — νὰ ἐπιφέρῃ. σελ. 91 λατομέναι — λελατομημέναι. σελ. 91 αὕτοῦ — αὐτοῦ. σελ. 92 ἠλώθη — ἡλώθη. σελ. 93 ὑπὰρχουσι — ὑπάρχουσιν. σελ. 94 ψηλότερον — ὑψηλότερον. σελ. 100 σημ. ὀπέστρεψε — ἐπέστρεψε. σελ. 100 σημ. ἀπώκισεν — ἀπῴκισεν. σελ. 100 μάχημοι — μάχιμοι. σελ. 100 Ἐκμλησία· — Ἐκσία· σελ. 101 ξενοδοχείοο — ξενοδοχείου. σελ. 102 λειμώγων — λειμώνων· σελ. 104 Ἰοῦ — ἰοῦ. σελ. 104 σημ. φῦλλον — φῦλον. σελ. 104 σημ. ἀμεριμνούντας — ἀμεριμνοῦντας. σελ. 104 σημ. ἰὶς — εἰς. σελ. 104 σημ. αὐτῶν — αὐτῶν. σελ. 107 ἠρημωμένων — ἠρημωμένον. σελ. 112 σημ. ὠκοδόμησε — ὠκοδόμησε. σελ. 113 σημ. Παίρσαις — Πέρσαις. σελ. 116 ἀποίκητον — ἀοίκητον. σελ. 128 τὸ αἴνιγμα τοῦτο εἶναι ἡ ὄνυξ — ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος τοῦτου εἶναι, ὄνυξ. σελ. 140 σιδύρου — σιδήρου. σελ. 142 ὀρέων — ὀρέων.